ZACH. TOPELIUS. LÄSNING FÖR BARN. 3:dje boken. VISOR OCH SAGOR.

LÄSNING FÖR BARN

AF

Zach. Topelius

Tredje Boken. VISOR OCH SAGOR.

Med illustrationer af J. A. MALMSTRÖM *samt musikbilagor.*

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Pris: 2: 25.

1867

H. P. HANSEN S C

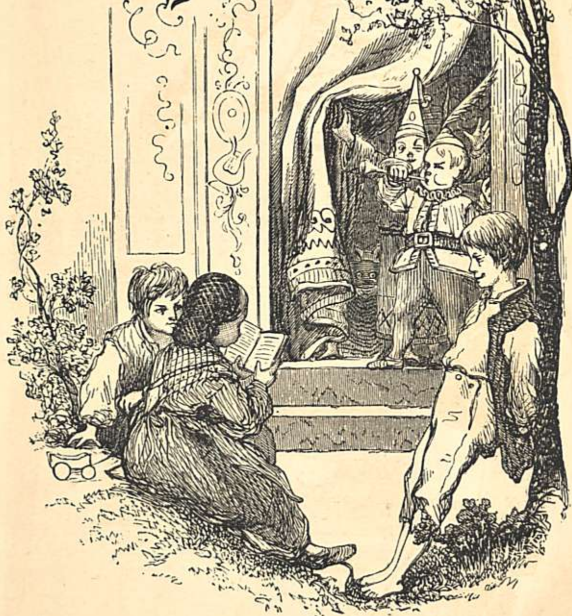
Axel och Stina.

(78.)

LÄSNING FÖR BARN

AF

Zach. Topelius

Tredje Boken. VISOR OCH SAGOR.

Med illustrationer af J. A. MALMSTRÖM *samt musikbilagor.*

STOCKHOLM. 1867.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

LÄSNING FÖR BARN

AF

ZACH. TOPELIUS.

TREDJE BOKEN.

VISOR OCH SAGOR.

Med teckningar af J. A. MALMSTRÖM *samt musikbilagor.*

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI, 1867.

INNEHÅLL

Sid.

Radigundis' penna.

Högt i den klara rymden fågeln svingar.
Det är en svan. I vårens glada stunder
Till flygt hon spänner sina hvita vingar
Och ilar norrut öfver fält och lunder.

Mot mörka skyn derborta, blixtens moder,
Hur ljus hon glänser, lik en morgonstrimma!
Hur lätt hon flyter der på luftens floder,
Som stjernorna på nattens töcken simma!

Till jorden ser hon ned, till menskohvimlen,
Der allt arbetar, lider, längtar, anar,
Der hvarje öga ser med hopp mot himlen,
Men få förstå det eviga, som manar.

Hvem är du, ljusa, undersköna hägring
I fjerran sky? Är du ett sken af solen,
En stråle, kommen att med himmelsk fägring
Förgylla våra mörka moln vid polen?

Nej, du är Radigundis, sagans unga
Och sköna drottning, svanornas furstinna,

Som Herren skapat, att Hans lof besjunga
Och vara här Hans allmakts tjenarinna.

Han danat dig utaf den blå azuren,
Han klädde dig i ljusets färg allenast,
Att du bland alla väsen i naturen
Må vara oskuldsfullast, högst och renast.

Hur skulle dig till skyn din vinge bära,
Om jordens stoft dig droge till det låga?
Och om du sjönge blott din egen ära,
Hur skulle molnets blixt du trotsa våga?

Men all din fägring är blott återglansen
Af Herrens klarhet, och din makt, hvad är den,
Om ej ett halfförbleknadt blad ur kransen
Af Herrens allmakt, som uppfyller verlden?

Dröj, Radigundis, dröj, du sagans rena
Och undersköna fé, att än oss gläda!
Lär oss, som du, att blott det högsta tjena
Och, liksom du, i ljus vår ande kläda!

Långt under svanen på den gröna ängen,
Der går en liten pilt med ljusa lockar.
Han jagar fjärlar uppå blomstersängen,
Och tufvans sippor lekande han plockar.

Han är så glad, ty sina lexor många,
Dem kan han alla nu, som lärarn sade.

På ängen gör han språng, så långa, långa,
Som sjumilsstöflar han på föttren hade.

Och hopp och hej! Det finns ej bäck, ej dike,
Som ej den lille pilt kan öfverspringa;
Det finns ej träd, så högt i skogens rike,
Uti hvars gröna topp han ej kan svinga.

Dock hvad är det? Från höga molnet ofvan
En snöhvit fjäder fladdra ses och falla.
Från svanen högt uti det blå är gåfvan;
Hon faller bland de väna blommor alla.

— Ack, hvilken präktig fjäder är ej denna!
Så mjuk! Så hvit! Min skall den fjädern blifva.
Jag just behöfver nu en vacker penna;
Jag har så många stilar nu att skrifva. —

Så gömmer han den i sin lilla tröja
Och springer dagen ut med svanens gåfva.
Men qvällen kommer; då får han ej dröja,
Han måste hem, att på sin lexa sofva.

Och natten är till ända; morgon randas;
Ur söta sängen måste gossen klifva.
Fast vårens dofter genom fönstret andas,
Han måste sitta inne, skrifva, skrifva.

Förskriften fram, den engelska, med höga
Och konstfinurligt krökta krumiluren!
Ack, för dess rundning har ej gossen öga;
Ut ser han på den strålande naturen.

Nu mins han dock: sin vackra svanefjäder,
Förstås, den måste han på stund försöka.
Med den — och han deråt sig barnsligt gläder —
De engelska krumbugter vill han kröka.

Nu är den skuren; nu i bläck den doppas;
Nu börjar han... Hvad nu? Månn' än han drömmer?
Går han i sömnen? Det vill jag ej hoppas.
Likväl... likväl sig pilten rakt förglömmer.

Han skrifver raskt; så snabb hon går, hans penna;
Fullskrifven snart är hela långa sidan.
Men aldrig skref han förr en stil som denna,
Och visst han sviker lärarens förbidan.

De engelska, de nätta krumilurer,
Det är ej dem, det är ej stil han skrifver.
Lif få de svarta, sirliga figurer:
Enhvar af dem ett luftigt väsen blifver.

För gossens ögon hur hvar bokstaf dansar,
Som elfvor små, som kungar med sin krona,
Som hjeltar med sitt svärd, som mö med kransar,
Som féer, hvilka uti guldmoln throna!

Och genom fönstret vårens dofter stiga,
Och vårens vindar in i rummet gunga;
De täcka blommor träda fram och niga,
Och alla fåglar stämma upp och sjunga.

Och liten pilt, han sitter der, betagen,
Förvånad, häpen, glad, och skrifver, skrifver.

Han kunde sitta der Guds långa dagen,
Men ingen, ingen engelsk stil det blifver.

Ty när han ser... på hela sidor långa
Han skrifvit sagor, vackra, glada, ömma,
Om vårens fjärlar och om blomstrens ånga
Och himlens englar, som i skyn sig gömma.

Han ser, han läser, hoppar, skrattar, gråter,
Och bäst han gråter, ses på nytt han skratta.
Han tror ej sina ögon... läser åter...
Nej, sådant hexeri kan han ej fatta.

Är pennan trollad, eller är den lille?
De sagor, som på pappret flyta lätta,
Det är som han dem alla minnas ville,
Men aldrig han hört någon dem berätta.

Då står den gode lärarn vid hans sida
Och läser obemärkt hvad gossen diktar.
Hans stränga ögon bli dervid så blida...
Månn' för sin stil den stackars gossen pliktar?

— Ack, snälla, goda, bästa herr magister,
Förlåt! Jag efter förskrift ville skrifva,
Men se, jag råkat ut för trollens lister!
Jag kan ej... Bara sagor vill det blifva. —

Då ler den gode lärarn: — du kan finna,
Att sällsam pennan är. En skänk jag anar
Af Radigundis, svanornas furstinna,
Som stundom högt i gyllne skyn man spanar.

Ibland, när våren allt i grönska kläder
Och uppå fältet barnen leka alla,
Då låter Radigundis snöhvit fjäder
Ur sina stora, rika vingar falla.

Den fjädern är förtrollad. Den, som skrifver
Med denna penna, skall sig visst förundra,
Ty stilar, ziffror, reglor ej det blifver,
Men sagor, visor blir det många hundra.

När jag var liten, fann ock jag en penna,
Från Radigundis' hvita vingar tagen.
Hon var så mjuk, så len, så fin, som denna,
Och sagor skref jag, vackra liksom dagen.

Men pennan nöttes ut, förgicks i vådan.
Då valde jag bland dem, som gåsen fäller,
Väl många dussin pennor. Men en sådan,
Den fick jag aldrig mer och får ej heller.

Jag skref... jag skref väl ziffror många tusen
Och lärd latin och nyktra perioder,
Men flydd var sagans verld, min hand var frusen,
Och i min själ förtorkat diktens floder.

Det är så med oss alla, kära gosse!
Vi måste ju på lifvets allvar stafva;
Men när vi trampa tungt i mödans mosse,
Då är vår barndoms saga god att hafva.

Då är hon lifvets friska ungdomskälla,
Som vattnar hedarna och svalkar öknen;

Och hösten har ej makt att löfven fälla,
Och der är vårluft än i vintertöcknen.

Var derför klok! När mödorna bli hårda,
Låt se, att ej din skatt du rymma låter!
Ty himlens gåfvor måste menskan vårda,
Och engång spillda, fås de aldrig åter.

Med undran hörde liten pilt det ordet.
Ack ja, han lärarns varning ej vill glömma.
I lästa lådan af det stora bordet,
Der vill han Radigundis' penna gömma.

Så hände sig, att dagarna förgingo
Och veckor, månader och år förledo.
Helt nya ämnen piltens tankar fingo,
Och nya känslor i hans hjerta stredo.

En dag den fordne lärarn honom möter:
— Hur stor du vuxit! Knappt man kan dig känna.
Med fröjd jag hör, att bra din bok du sköter;
Men säg mig, har du Radigundis' penna?

— Min penna? svarar ynglingen förlägen.
Åh ja, jag mins... den gömde jag i lådan...
— Och sedan, säg! Nå, hvart tog pennan vägen?
— Till väderbössa tog jag den i vådan.

— Hvad? Himlens gåfva du förspillt? — Ack, banna
Mig ej derför! Stålpennor har jag många,
Och gåsens fjädrar äro lika granna.
Jag kan ju nya dun ur luften fånga. —

Ej mer ett ord bedröfvad lärarn säger,
Men båda vandra ut på ängen stumma;
Och der är vår, der qvittrar fåglars läger,
Och fjärlar fladdra der kring hvarje blomma.

Mot mörka skyn derborta, blixtens moder,
Den hvita svanen glänser, lik en strimma.
Hur lätt hon flyter der på luftens floder,
Som stjernorna på nattens töcken simma!

Ja, det är Radigundis, sagans blida,
Snöhvita fé, som klyfver oceanen.
Men fåfängt hennes gunst ses gossen bida.
Han har ju gåsen; hvad vill han af svanen?

Walters Äfventyr.

Walters första äfventyr.

Om Walters hem samt om Lunkentus och den randiga kjolen.

Ett stycke från vägen är en gård, som heter Hemgård. Kanske mins du de två vackra rönnarna vid det rödfärgade planket och brunnen med den höga hinken och trädgården med de sköna bärbuskarna, som alltid först bli gröna om våren och frampå sommaren hänga ända till marken med deras präktiga bär. Bakom trädgården är en hage med höga aspar, som susa för morgonvinden, bakom hagen är vägen, bakom vägen är skogen, bakom skogen är vida verlden. Men på andra sidan om gården är sjön, och på andra sidan om sjön är byn, och rundtomkring skifta ängar och åkrar, ibland gula och ibland gröna.

Der i det nätta lilla huset med de hvita fönsterposterna, den prydliga farstuqvisten och den snygga trappan, som alltid är beströdd med fint hackadt enris, bo goda, arbetsamma och ordentliga menniskor. Der bo Walters föräldrar, bror Fredrik, syster Lotta, gamla Lena och Jonas och Caro och Bravo och Putte och Murre och Kuckeliku. Caro bor i hundkojan, Bravo bor i stallet, Putte bor mest i drängkammaren, Murre bor litet här, litet der, och Kuckeliku bor i hönshuset. Det är hans konungarike.

Walter är sex år gammal; han skall snart börja sin skola. Läsa kan han icke ännu, men han kan mycket annat. Han kan hoppa kråka, stå på hufvudet, stupa kullerbytta, draga fingerkrok, taga lyra, hoppa bräde, slå trissa, meta mört, åka kälke, kasta snöboll, härma tuppen, rida käpphäst, äta smörgås och dricka tjärnmjölk. Han kan gå sned på stöflarna, rifva sönder byxorna, slita hål på armbågen, snyta sig med fingrarna, slå sönder tallrikar, kasta bollen genom fönsterrutan, rita gubbar på angelägna papper, draga snöret af spinnrocken, trampa ned kryddgårdssängarna, äta sig sjuk af stickelbär och bli frisk af en risbastu. För resten har han ett godt hjerta, men dåligt minne att komma ihåg pappas och mammas förmaningar, och derföre råkar han ut för många äfventyr.

Du skall få höra.

En vacker sommarmorgon, när Walter vaknade, satt hans mamma på sängkanten och kysste honom och sade till honom: i dag är den 20 Juli. Gud välsigne dig, kära barn!

Med detsamma kom också pappa och kysste honom, och syskonen voro redan klädda, och Lena och Jonas syntes i dörren, och alla sågo så glada och menande ut, och Caro hviftade på svansen, såsom han brukade, och Jösse Putte skuttade förbi sängen, och Bravo gnäggade på gården, och Kuckeliku höll tal derborta vid trädgårdsplanket. Det var beständigt samma tal, der var ingen variation, men det lät mycket vigtigt, och det var hufvudsaken.

Walter gned, smått förlägen, sömnen ur ögonen och småskrattade för sig sjelf. Han visste nog hvad allt detta betydde: det var hans sjette födelsedag.

I ett huj var han uppe och ville söka sina kläder, som han kastat ifrån sig, hvar det föll sig, om qvällen förut, ty vår gode Walter var en stor slarf, så liten han var, och der hjelpte inga förmaningar att han borde lägga det ena och andra ordentligt på stolen. Men i dag slapp han alla bannor, och hans

mamma räckte åt honom sprittnya sommarkläder, grå tröja, byxor och vest; — det var något märkvärdigt att gå klädd i vest! Till och med skjortan låg ny och finstruken på sängkanten, strumporna lågo alldeles nya på stolkarmen, och de små stöflarna, som varit alldeles gyttjiga qvällen förut, stodo högtidligt blankade invid sängen. Nu gick det som en dans att blifva putsad och fin, och det enda besynnerliga var att Walter i brådskan trädde högra stöfveln på venstra foten, men det var icke så noga; det gick ändå för sig, det var orätt, men ingen synd.

Ute i salen var ett födelsedagsbord med blommor och kransar, en kringla och ett skepp med master, segel, bogspröt och riktig tackling: det hade Jonas länge arbetat på, han, som förr varit sjöman. Ett sådant skepp hade Walter länge önskat sig, hans glädje var obeskriflig, och skeppet skulle genast ha namn. Det fick också ett stolt namn: det hette Lunkentus.

— I eftermiddag ro vi ut till Granholmen derborta, nickade fadren, och då får du försöka hvartill Lunkentus duger.

— Går det icke an att Walter seglar med skeppet i vattsån? Jag är rädd för sjön, sade modren bekymrad.

— Skall Lunkentus segla i vattsån? — frågade Walter, mankerad och misslynt.

— Vi få allt se huru lydig du är, sade fadren. På sjön får du icke ro allena i båten. Du kan emellertid taga Lunkentus med dig.

Sagdt och gjordt. På eftermiddagen rodde alla ut i den stora båten till Granholmen. Der var så vackert, och sjön var så lugn, och de små löjorna summo i stora stimm vid vattenbrynet och nappade små larfver, som hade fallit från träden i vattnet. På stranden voro förunderliga stenar, somliga svarta, somliga hvita, och somliga voro likasom enkom gjorda att kasta smörgås. Mamma lät duka kaffe och kall mat i gröngräset, och aldrig hade surt bröd och söt mjölk smakat så väl; det var obeskrifligt roligt. Det enda förtret-

liga var, att myggorna också hade en förträfflig aptit och ansågo Walter för deras smörgås, men Walter slog ifrån sig med en löfruska och stred som en tapper hjelte, en emot tusende. Det var också något, att vara så tapper och fruktansvärd.

När detta var gjordt, tog pappa sin bössa och gick till skogen, medan mamma och Lotta gingo att plocka åkerbär, Lena diskade koppar, och Jonas hade fått på sin lott att valla pojkarne. Solen sken varm, Fredrik somnade, och Jonas, som vaknat natten förut, för att få Lunkentus färdig, somnade med. Då fick Walter lust att försöka sitt skepp.

Han gick till stranden, lastade Lunkentus med hvita stenar, satte en myra till styrman och lät honom segla till Spanien. Det blåste sakta från land, och Lunkentus gjorde sin mästare heder. Aldrig tyckte sig Walter ha sett ett vackrare skepp. Hvad det gungade högfärdigt för de krusade vågorna! Hvad det skjöt fart! Hvad det krängde präktigt för vinden! Lunkentus seglade till Spanien, men Walter stod med ett snöre på stranden och aktade sig att låta Spanien ligga för långt borta i Granholmens geografi.

Nu kom en vindpust. Just som det var roligast, slant segelgarnet ur Walters hand, och — farväl med Lunkentus! Han seglade nu på egen hand utåt den vida sjön.

Walter sprang till båten, men båten var stor och tung, den fick han ej ut. Han sprang som en tok långs stranden; Lunkentus rymmer! Lunkentus reser på allvar till Spanien! — Nu bodde en fiskare nära intill; hans båt var borta, men der låg ett gammalt degtråg, kullstjelpt på stranden. Walter besinnade sig icke länge. Han skjöt ut tråget i vattnet, hoppade deruti och stakade sig fram med en liten käpp.

Tråget var något rankt, men i början gick det förträffligt. Vinden blåste från land och dref tråget småningom ut på djupt vatten. Likväl kom Walter ej närmare rymmaren, ty Lunkentus seglade mycket fortare.

När Walter ej mera kände botten med käppen, blef han häpen till mods. Tråget dref allt längre ut, det begynte kränga för vågsvallet och var nära att kantra.

Nu började Walter skrika, det mesta han kunde. Det var icke långtifrån, att Walters första äfventyr hade varit hans sista.

Till all lycka vaknade Jonas och fick stora ögon, när han långt ute på fjärden såg ett litet gungande tråg och en skrikande gosse. Trög på foten var han, den gamle, beskedlige Jonas, men nu fick han fötter under sig, sprang till stranden, skjöt ut båten och rodde efter Walter, så att årorna knakade. Walter såg det och fick sitt kurage tillbaka. — Icke skall du tro att jag är rädd! sade han och reste sig stormodigt i tråget. Men detta var mer än tråget stod ut med, det kantrade strax, och Walter föll hufvudstupa i sjön.

— Nej, se på den dumma pojken! — skrek Jonas och rodde så häftigt, att ena åren brast. I detsamma var han helt nära, grep Walter i luggen och drog honom i båten. Det var en god lugg. Brr, sade Walter, när han kom upp ur abborriket.

— Berga Lunkentus! Berga Lunkentus! var det första han skrek, med munnen ännu full utaf vatten. Och hvad det dröp utaf honom, och hur hans stöflar läto kipp, kipp, när han rörde fötterna!

— Bryr jag mig om Lunkentus! skrattade Jonas, hälften glad, hälften förargad, och så kafvade han sig med en och en half åre åter till stranden.

Här blef halloh. Pappa bannade, mamma gret, Lotta snyftade, Fredrik skrek, Lena beskifvade sig, och Jonas såg flat ut. Walter sjelf var icke alls rädd, sedan han väl kände fast mark under fötterna, och menade att det inte var så farligt, nog kunde han simma.

— Ja, med händerna i bottnen, skrattade Jonas.

— Jag kände ingen botten, sade Walter stormodigt. Du skulle ha låtit mig vara i fred, så hade jag simmat till land.

— Men hvar få vi nu torra kläder i hast? sade mamma. Lotta, spring till fiskarens stuga, och begär att låna något af barnens kläder!

Lotta sprang och kom om en stund tillbaka. — De ha bara en liten gosse och en större flicka, sade hon. Här äro flickans lintyg och randiga helgdagskjol med strumpor och skor.

— Skall jag gå i flick-kläder? frågade Walter.

— Det skall du, min gosse, sade mamma med den bestämda tonen, som det icke var godt att säga emot. — Det skall vara ditt straff, och du kan vara glad att slippa för godt köp. Du har förtjent en god risbastu.

Det hjelpte icke. Om en liten stund var Walter klädd och såg rätt besynnerlig ut i sin randiga kjol. — Kom hit, skall jag bena ditt hår! sade Lotta. Men Walter slängde på armarna och gick fnurrig till skogen, medan hans kläder torkade.

När han gått ett stycke, mötte han en jägare, som sade till honom: lilla flicka, kan du visa mig vägen till fiskarens stuga?

— Jag är ingen flicka, sade Walter och gick stolt förbi.

Ett stycke derifrån gick en gumma och plockade blåbär. Walter gick fram till henne, satte armarna i sidan och sade: jag är ingen flicka, jag är en karl!

— Jaså, sade gumman och fortfor att plocka.

Längre fram höllo några fattiga gossar på att afqvista löf till mat åt fåren. — Se, der går laxfiskarens Brita, sade de till hvarandra; hon skall hjelpa oss bära löfvet till båten. Kom, Brita; hvad går du der och latas i skogen?

— Jag är ingen Brita för er! sade Walter och bröt sig för säkerhets skull en bra käpp.

— Nej, hör på den! sade gossarne, och så begynte de kasta grankottar på den förmenta flickan. Walter kastade tillbaka, och der blef ett krig i skogen. Der surrade kulor emellan träden, men fienden var öfverlägsen, och Walter måste taga till flykten.

Det var icke lätt att springa i kjol öfver stubbarna för den som var van att springa med frihetsälskande ben. Fienden hann upp Walter och bombarderade honom med kulor från alla håll. — Vi skola lära dig att gå och latas, när du kan göra nytta, ropade gossarne.

— Jag är ingen flicka, jag är en karl, skrek Walter, och så slog han omkring sig med käppen. När det ej hjelpte, hittade han på att knyta lös kjolen och lemna den i sticket. Kjolen blef hängande på en enrisbuske, och Walter flydde undan i en mycket underlig kostym. Gossarne skrattade, nötskrikan och ekorren skrattade uti trädens grenar, och hela skogen uppfylldes af en förträfflig munterhet.

Svettig och rödbrusig kom Walter tillbaka till stranden. — Jag vill icke vara flicka, nej, aldrig i verlden vill jag mera vara en flicka! ropade han på långt håll, med gråten i halsen.

— Gråt icke, min kära gosse, sade hans mamma; flickorna äro mången gång lika så bra, som någon gosse. Se här, kom och tag dina egna kläder, de äro nu torra. Lotta går att uppsöka kjolen och tacka för lånet i fiskarens stuga.

Walter klädde om sig, och det gick raskt. Han kände sig så lätt och vig och behaglig i sina kläder. Nu fick han vara gosse igen, nu var han karl, nu tyckte han sig vara nog stark att kriga med grankottar mot en hel bataljon. Han hade lidit en gruflig förödmjukelse. Huru kan man vara tapper, — menade Walter — huru kan man vara en huggare, en kaxe, en hjelte, när man har den förskräckliga olyckan att vara klädd i en kjol?

Så foro alla hem igen. Walter satt vid båtkanten och höll sin käpp i vattnet, så att der blef en liten fors kring käppen. Fjärden var alldeles blank som ett glas, och aftonskyarna rodnade af förundran, när de sågo sin skönhet i spegeln. Det märkvärdiga var, att dernere i vattnet syntes också en himmel, lika djup, som den öfra himlen var hög, och dernere

summo rosenfärgade moln, alldeles som högt deruppe. Walter tänkte vid sig sjelf, att om det blanka vattnet vore af glas, se, då vore det roligt att der åka skridsko. Han nästan tyckte att det var skada på en så vacker spegel, när Jonas bräckte glaset med årorna och båten gjorde en lång spricka deri. Och när båten nalkades Hemgårds strand, var det för besynnerligt att se, hur alla björkarna stode på hufvudet nere i vattnet, och djupets sol sken genom de gröna löfven, och djupets fåglar flögo dernere emellan grenarna under vattnet.

Knappt hade båten landat vid bryggan, innan Walter skrek till och var den förste att hoppa i land. Hvad såg han der, som så lifligt förtjuste honom? Hvem annan, än hans eget stolta skepp, hans saknade, hans förlorade Lunkentus, som låg der och sqvalpade i den sakta dyningen emot stranden. Lunkentus hade haft en god styrman som kände sin navigation; myran hade skött rodret som en hel karl och styrt raka vägen till rätta hamnen. Visst låg Lunkentus något på sned, och en del af lasten hade gjort hafveri. Men sådan last fanns tillräckligt i Spanien. Och Lunkentus gjorde ännu många resor, lastad med stenar, myror och glada förhoppningar.

Förhoppningar äro en lätt barlast, som ofta kantrar, men det gör ingenting, blott att arbetets myra styr och lifvets Lunkentus slutligen uppnår den rätta hamnen.

Walters andra äfventyr,

som hände sig en dag i Sockerlandet vid Himmelsbacken.

Ja, nog har du godt och varmt att sitta derinne och värma dina händer vid brasan. Sitt der och pjåka, du klemiga gosse, och skratta åt de andra, som äro nog narraktiga att springa med fröjd derute i den frostiga vinterluften. Jag vill säga dig något, som du kanske icke tänkt på förut. Ingen klemig gosse blir någonsin en duktig karl. Det finnes något, som är värre än frusna fingrar, och det är att i all sin tid förblifva en veklig stackare. En sådan gjorde bättre att sitta hela sitt lif i ett glasskåp, eller lefva och dö på en bastulafve. Ty verlden och lifvet äro ofta hårdhändta att brottas emot. Icke duger det för en gosse att hafva ett sådant fint frökenhull, som ingenting tål, ty då är det säkert, att han engång får slita ondt i verlden.

Men det är något präktigt, när solen skiner öfver den hvita snön och bjellrorna klinga och medarna slinta och det går som ett huj nedför den hala backen derborta vid stranden. Den som fryser, kan vackert bli hemma. Den som är rädd, får stå och se på. Kälken har flinka fötter. Kälken behöfver ingen häst, och aldrig behöfver han piske.

Walter var en sådan, som aldrig brukade frysa, om han också glömde vantarna hemma. Blef han röd om lilla näsan, så snöt han sig och såg lika glad ut ändå. Värkte fingrarna i kölden, så gned han dem mot hvarandra och slog armarna tillsammans. Rädd var han

sällan, när han ej gjort något illa. Men då var han förskräckt för alla som mötte honom. Gud sätter alltid ett märke på den som gjort något illa, så att andra menniskor se det strax. Så gjorde Gud med Kain, och så gör han med alla.

Borta vid den branta stranden var en mycket hög backe som, just för det att den var så himmelshög, kallades *Himmelsbacken*. Der vågade aldrig någon köra med häst, men gossarne åkte kälke der, och det såg förunderligt ut. Ty Himmelsbacken var likasom i två afdelningar med ett jemnare ställe i midten, och den som var rädd att åka ned alltifrån höjden, han började hellre på halfva backen, ty då blef farten icke så rasande.

Nu var det en vacker vinterdag, och gossarne åkte af hjertans lust på sina kälkar i Himmelsbacken. Somliga hade små flickor framför sig på kälken, och då fick man vara god styrman i vändningarna, och stundom hände att flickorna började skrika. Var icke rädd, nog går det bra, skreko gossarna. Och bra gick det, ända långt ut på isen. Men så hände väl också ibland, att der blef en kullerbytta i snön, och somliga miste mössan, och somliga fingo en skråma och blödde näsblod, men icke var det så farligt. Om en stund såg man dem börja på nytt, och det var lika roligt för det.

Julgubben hade hämtat åt Walter en kälke, som icke hade sin make. Han var jernskodd, kunde styras med tömmar, om man ej hellre styrde med hälarna, och hette Pukki-Bocken, för att han hann upp alla andra kälkar i backen och stångade dem i ryggen. Pukki och Walter voro ett par. Du skulle ha sett dem i Himmelsbacken! Der flögo de högst från toppen, så att snön yrde som moln omkring dem. Aldrig såg man en präktigare kälke, och Walter var stor på sig öfver Pukkis meriter.

Vid sidan af Himmelsbacken var en hög brant, der ingen väg var upptrampad, och den kallades *Sockerlandet*, ty den som der for ned, han for in i drif-

vorna, så att knappt mössan stod upp öfver snön. Dit vågade sig sällan ens de, som voro tapprast i Himmelsbacken. Men Walter let på sin Pukki och företog sig att göra ett ströftåg i Sockerlandet.

Sagdt och gjordt. Alla gossar och flickor sågo med förundran derpå. Walter klef upp, och Pukki följde som en hund efter honom. När de kommit så högt de kunde komma, tog Walter tömmarna, satte sig och kommenderade marsch. Pukki lydde, med nosen rakt nedåt. Huj, så bar det af med pilens hastighet rakt in i djupaste Sockerlandet... Först såg man ingenting annat än Walters hufvud, sedan bara hans mössa; slutligen såg man ingenting mer... Pukki och Walter hade försvunnit i drifvorna.

Walter blundade, när han försvann. Han kände huru han sjönk och sjönk, likasom när en vingskjuten kråka faller ned ifrån björktoppen, och så kom der en duktig puff. När Walter såg upp, stodo Pukki och han framför ett stort slott af is, med glimmande höga pelare och stora salar af blankaste silfver. Der kom snökonungen ut ifrån slottet, klädd i vargskinnspels med ett långt skägg af rimfrost, och vid handen ledde han snödrottningen i lång hvit klädning med en krona af isdiamanter i håret. Välkommen i mitt rike, sade konungen. Nu är du här och slipper ej mer härifrån. Jag tycker om sådana raska gossar som du, jag vill behålla dig till min öfverste rumormakare, och Pukki och du skola komma till stor heder.

— Tackar för äran, svarade Walter, men litet varm mat kunde ej skada; det är längesedan jag åt.

— Kom, sade snökonungen, så skall jag doppa dig i en vak med iskallt vatten, och du skall få äta ett så delikat snömos, som du aldrig ätit förut, ty det är vispadt af frusen dagg och sockradt med sönderstött is.

— Nej, jag tackar, svarade Walter; jag tror jag är mätt.

— Ack du lilla slyngel, sade konungen förtörnad; jag skall lära dig att försmå mina goda gåfvor. Kom hit, snödrottning! Andas på denne vildbasare och för-

vandla honom till en flygande snöfågel i vårt gränslösa rike!

Nu andades snödrottningen kallt som en isande nordanvind, och med detsamma blef Walter förvandlad till en liten snöflinga, som yrde omkring bland millioner andra flingor i den ödsliga rymden. Det var på engång lustigt och mycket bedröfligt; men Walters största bekymmer var att få veta hvad det nu blifvit af Pukki.

I detsamma slog han upp sina ögon och märkte att han låg hemma i sin egen säng och att hans hufvud var tungt. Vid sängen stodo far och mor och syskonen och sade, när de sågo honom vakna: Gudskelof, att det nu går öfver.

— Hvad? sade Walter och satte sig upp. Åkte jag ej med Pukki i Sockerlandet? Träffade jag ej snökonungen, som ville doppa mig i en vak, och snödrottningen, som förvandlade mig till en snöflinga? Huru kom jag då hit?

— Min kära gosse, sade hans pappa, du pratar i nattmössan. Du har då glömt, att du åkte som en tok med hufvudet förut nedför den höga backen? Der stötte du ditt hufvud emot en stubbe, och kamraterne drogo dig upp ur snön. Det öfriga har du drömt, men ligg nu stilla, och badda ditt hufvud, så blir du snart bra igen!

— Hvar är då Pukki? frågade Walter, som knappt kunde tro hvad man sade honom.

— Pukki står med afbruten nos vid kökstrappan, svarade fadren.

Walters tredje äfventyr,

som hände, när Walter slog trissa.

Nu blef det vår, och vägarna begynte torka. Der var för vått på ängen ännu, så att man ej kunde slå boll. Klips, klaps lät det under pojkarnes stöflar, när de sprungo vid dikeskanterna. Men på andra sidan om grinden var vägen så slät som ett golf, och der brukade alla raska gossar slå trissa om lördagsqvällarna.

Jag vet ej om du sett någon god trissa? Hon kan vara stor eller liten, huru man vill, men hon bör vara af sådant träd, som icke fort spricker, och hon bör vara cirkelrund och mycket jemn i kanterna, annars löper hon på sned, och då far hon till skogs. Hon får ej vara för lätt, ty då stadnar hon fort, eller trillar i diket; men hon får ej heller vara för tung, ty då rår ingen med henne. Och när man ser henne trilla, så trillar hon med två slags rörelse på engång: först vänder hon sig kring sin axel, likasom vagnshjulet, och så löper hon, som hjulet, tillika framåt, så att för hvar gång hon vändt sig ett hvarf omkring, har hon lupit ett lika långt stycke framåt, som längden af ett band, hvilket räcker jemnt ett hvarf omkring henne. Det var engång en urmakare, som ville veta precis huru lång väg han for. Då gjorde han en sådan inrättning på sitt kärrhjul, att för hvar gång det vände sig omkring, knäppte det i en stålfjäder. Fjädern satte ett ur i rörelse, och för hvar gång fjädern knäppte, gick uret en sekund framåt. Nu visste

urmakaren, att hans kärrhjul var fem alnar i omkrets, och han visste, att der gå 18,000 alnar på en svensk mil. När han kom fram dit han skulle, fann han, att visaren på uret gått en timma och 50 minuter framåt. Huru många gånger hade då hjulet vändt sig omkring? Och huru lång väg hade urmakaren rest?

Af allting kan man lära sig något. Till och med af en trissa.

Walter hade en trissa af björkrot eller masur, som är hård och tung, och bättre virke kan man ej få till trissor. Jonas hade skurit henne efter cirkelmått, alldeles rund och slät, så att hon blänkte. Det var en bra trissa, det sjöng efter henne, när Walter kastade. Huj, sade trissan, och så flög hon af långs vägen, så att man knappast såg henne! Efteråt roade sig Walter att mäta huru långt hon for i ett enda rapp, och han fann att hon gick 160 alnar, innan hon stadnade. Nu visste han att trissan var två qvarter, eller en half aln, i omkrets. Huru många gånger hade trissan då vändt sig omkring?

En så god trissa fanns ej i hela byn. Walter gaf henne ett namn och kallade henne Kurre. En gång drömde Walter, att han kastade Kurre med en förskräckelig fart, och Kurre trillade rundtomkring jorden till hans fötter tillbaka. Jag vill se, hvem som gör efter ett sådant konststycke.

En annan gång drömde Walter, att han kastade sin trissa högt upp i luften, ja så högt, att hon ej mera drogs af tyngdlagarna till jorden, utan begynte surra i cirkel omkring vår planet, likasom månan gör, och så kikade menniskorna på henne ifrån jorden och undrade hvad Kurre månde vara för en besynnerlig himlakropp.

Men nu var ej tid att drömma, ty alla gossarne vore redan med sina trissor på vägen, och Walter hade blifvit efter, för att skomakaren tog mått af honom till nya stöflar. När detta var gjordt, tog Walter till fötter. Det var så vackert derborta i skogsbrynet, der vägen krökte sig bakom grinden. Granarne stodo

der med sina mörka lummiga grenar och sågo på barnens lekar och myggornas dans i aftonsolen. Björkarne stodo der i sin späda, vårliga barndom, när deras löf ej voro mycket större än mössöron, och deras fina grenar svigtade för hvar gång bofinken eller rödstjerten qvittrande satte sig på dem. Ej långt ifrån vägen var en myrstack i skogsbrynet, och de små bruna myrorna släpade nytt virke till sina kamrar och salar, beto i hvar sitt barrstrå och drogo af alla krafter sitt lass baklänges, tilldess att kamraterna kommo att hjelpa dem. Skogvaktarens stuga stod också nära intill, och hans två små flickor, som brukade öppna grinden åt resande, hade nu satt sig på en sten, för att se på gossarne, och den större af flickorna hade hittat en rifva full med tranbär i skogen och ville gerna sälja dem, men satt och gömde dem under förklädet, för att ej de snåla gossarne skulle få se dem och äta upp alla bären.

När Walter kom, hade hans parti redan blifvit tillbakadrifvet nästan ända till grinden, som var det sista målet ditåt, och det ansågs för en stor skam. Ty när man slår trissa, dela sig gossarne uti två partier, som försöka att drifva hvarandra tillbaka och sjelfva gå framåt. Merändels går då så till, att när ena partiet kastar trissan, motar andra partiet henne med sina sälgträn eller käppar och försöker att slå henne tillbaka så långt som möjligt. Allteftersom trissan då drifves fram eller tillbaka, följer det partiet, som slår henne, med och vinner lika lång väg som hon. Men när trissan blir liggande på sidan, ropas det: "trissan är död!" och då får ingen mera slå henne, innan hon kastas ånyo.

Nu voro gossarne delade, som vanligt, i kristne och hedningar, och Walter hörde, skam att säga, till hedningarne. Men desse voro nu nära att lida ett stort nederlag. När Walter kom, blef der strax ett rop, att nu dugde ingen annan trissa, än Kurre. Vänta! ropade Walter, makade trissan jemnt mellan högra tummen, pekfingret och långfingret, höjde armen och ka-

stade med hela sin styrka. Som en pil surrade Kurre längs vägen, de kristne försökte att slå emot, men Kurre hoppade öfver deras käppar, långt, långt framåt, och det var omöjligt att hejda henne. De kristne blefvo nu i sin tur tillbakadrifne, hedningarne upphöjde segerrop, och Walter såg sig omkring som Cæsar i slaget vid Pharsalus. Han var icke litet stolt öfver sin Kurre.

De kristne försökte nu att kasta sin trissa och taga sina förlorade länder igen. Men det lyckades illa, deras trissa slogs tillbaka, de drefvos än längre bort, nära en fjerdedels mil, och voro ej mera långt från den andra grinden. Hade hedningarne drifvit dem dit, så hade det varit slut med de kristne.

Akta, der kommer en vagn! skrek en af hedningarne. Men Walter hörde ingenting, såg ingenting och tänkte ingenting annat, än huru han skulle drifva de kristne till grinden. Då slungade han trissan med en förskräckelig fart, hon stötte mot en sten, hoppade högt upp, föll rakt in i vagnen mellan landshöfdingen och hans fru, som åkte deruti, och mellan dem satt en liten flicka vid namn Adele och en liten knähund vid namn Moppe, och Kurre slog Moppe i hufvudet, så att Moppe gäspade litet, sträckte ut benen och var död på fläcken.

Nu höll vagnen stilla, landshöfdingen tittade ut med bister uppsyn och ropade: hvad är det för en lymmel, som kastar sin trissa in i min vagn?

För att säga rena sanningen, blef Walter så häpen i första rappet, att han sprang till skogs. Men när han hörde landshöfdingen träta på hans kamrater och hota dem med risbastu och arrest, grep honom samvetet, och han kröp fram igen, gick till vagnen och sade: nog var det jag, som kastade trissan. Var så god och gif Kurre tillbaka!

— Jaså, var det du, din klippare? sade landshöfdingen. Stig då upp i vagnen, så skall du få göra Kurre sällskap!

Der hjelpte intet prut, Walter måste upp i vag-

nen, och den lilla flickan gret öfver Moppe, och Walter gret öfver Kurre, och skogvaktarens barn nego förgäfves med sina tranbär vid grinden, och kristne och hedningar stodo rådville, och kusken smällde hästarna, och så bar det af till staden. När de kommo till staden, sade landshöfdingen: för pojken och hans Kurre till kurran!

— Söta herr landshöfding, bad Walter, för mig icke till kurran! Der sitter en tjuf med jernbojor på armarna; jag är rädd att han stjäl min Kurre.

— Nej, för honom icke till kurran, bad den lilla Adele. Jag förlåter honom allt; han har ej menat så illa.

— Nå, efter du ber för honom, sade landshöfdingen, och efter han sjelf har bekännt sitt fel, vill jag förlåta honom. Men sin trissa får han ej mera tillbaka, hon skall begrafvas bredvid Moppe uti vår trädgård, och så blir det trissan, som dömes till döden, efter det är hon, som slagit Moppe ihjäl.

Sagdt och gjordt. Walter slapp lös och gret bitterligen öfver sin trissa, tilldess att Jonas lofvade göra honom en ny. Det var likväl bättre, än att sitta med tjufven i kurran. Och lilla Adele lät gräfva en graf åt Moppe i trädgården, och der begrofs äfven Kurre. Och Walter och landshöfdingens Adele blefvo så goda vänner, att de tillsammans gjorde följande grafskrift, som höggs in i en sten öfver grafven i trädgården:

HÄR. HVILA. MOPPE. OCH. KURRE.
EN. SÅ. SNÄLL. HUND. OCH. EN. SÅ. PRÄKTIG.
TRISSA. FINNAS. EJ. MERA. I. VERLDEN.

Och så planterade Walter och Adele blommor på grafven. Och myrorna från skogen kommo dit för att läsa inskriften, och myggorna dansade alla qvällar fandango öfver Moppes och Kurres graf i solskenet.

Walters fjerde äfventyr.

När man är lat, får man akta sin lugg.

Nu var det tid för Walter att börja sin skola. Han var ju sex år gammal, han kunde segla i tråg, kasta trissa, slå ihjäl hundar, åka kälke och uträtta andra nyttiga saker. Dessutom kände han i sin bilderbok lejon och tigrar, elefanter och noshörningar, för att icke tala om hans nära vänskap med Caro, Bravo, Putte och Kuckeliku. Men kom det an på att läsa i en ordentlig bok, riktigt tryckt med titelblad, permar och små och stora bokstäfver, ja, då såg ej Walter i boken något annat, än underliga streck, det ena krokigt, det andra rakt och allesamman svarta som flugor. Walter ansåg det för den onödigaste sak här i verlden att lära sig läsa. Han hade hört, att röfvaranförare och andre tappre män i fordna tider ej kunnat hvarken läsa eller skrifva. När jag blir stor, sade han, tar jag min långa värja och ritar mitt bomärke der mitt namn skall stå; och när jag behöfver läsa, skickar jag efter någon munk, som läser för mig; så bruka andra röfvaranförare.

— Kära Walter, sade hans mor, icke vill du bli röfvare och slå ihjäl menniskor eller plundra andras egendom. Detta är fult, min gosse. Och dessutom finnas inga munkar här i landet.

— Finnas inga munkar, så finnas väl skolgossar, svarade Walter. Dem befaller jag att läsa för mig.

— Men om du ej kan läsa, blir du narrad upp i ett träd, sade fadren. Du blir så dum som en spån,

och alla klokare gossar skratta åt dig. Allt det goda och nyttiga, som står uti böcker, får du ej veta, och Guds ord får du ej lära, och alla vackra sagor får du ej läsa. Oxen, som går på ängen, bölar åt dig: jag är bättre än du; Caro, som morrar vid trappan, skäller åt dig: jag är klokare än du. När du går i skogen, ropa träden åt hvarandra: der går den dumma Walter, som ej kan läsa! Minsta fjäril, som fladdrar kring blommorna, säger till dig: jag kan allt hvad jag bör kunna, men Walter kan ej hvad han bör kunna och hvad han snart skulle lära sig, om han ej vore lat. Då går du som en onyttig varelse genom verlden, och alla ting i naturen och alla fattiga barn ropa till dig: ack om vi bara fått lära oss läsa, vi skulle visst ej ha varit så dumma, som Walter var!

- Men jag vill icke läsa, jag vill springa och leka hela dagen! ropade Walter.

— Din vilja! svarade fadren. Vet du hvar din vilja är? Jo, i mammas ridikyl. I morgon skall du börja läsa för mor Susanna och dermed punkt.

Om qvällen, när Walter lade sig, tänkte han: i natt skall jag ej sofva, och när allt är tyst, rymmer jag bort till skogen, der träffar jag helt visst någon röfvare, och så ber jag honom lära mig att bli röfvaranförare, när jag blir stor. Det är mycket roligare, än att läsa.

Just som han tänkte derpå, fick han sand i ögonen, och Nukku Matti kom, och Walter sof som en gris ända till morgonen.

När klockan blef 7 på morgonen, kom hans mamma till sängen. — Stig upp och kläd på dig, så följas vi åt till skolan, sade hon.

Walter begynte gråta.

— Icke är det värdt att gråta, tröstade modren. Nog går det för dig, som för alla andra. Låt oss bara försöka, så får du se.

Hvad var att göra? Walter måste till skolan och följde med tunga steg till den fruktade mor Susanna. Hon var en amper gumma, sådan som skolmästarinnor

stundom blifva, när de länge kexa med lata gossar. Mössa hade hon och brun kofta och ett par gröna glasögon med messingsbågar, som knepo henne om näsan. Hon satt i en hög skinnstol vid bordet, och der hade hon bredvid sig en stickstrumpa och ett ullnystan och ett ris. Vid bordet sutto fyra andra barn, två gossar och två flickor. Der stod ett stort skåp i rummet, på väggen hängde två taflor ur bibliska historien, den ena om Absalon, som fastnade med sitt långa hår i en ek, den andra om Haman, som blef hängd i en galge. Dessutom hängde der taflor med bokstäfver och ziffror, och minst fyra märkdukar, som skolflickorna sytt. På en stol bredvid skåpet satt en mops, som var något argsint och morrade åt Walter sin välkomsthelsning.

— Kära mor Susanna, sade Walters mamma, var så god och lär min gosse läsa! Är han lat, så spara ej riset; han skall tacka er derför, när han en gång blir stor.

— Nå nå, sade mor Susanna, kanske riset ej behöfves. Jag ser att gossen har tillräckligt lång lugg.

Det gick en kall rysning igenom Walter, när han hörde talas om sin långa lugg, som han aldrig velat låta klippa förut. Och när han då såg på mor Susannas långa, magra fingrar, önskade han af hjertat att hans hufvud vore stubbadt så kort som en rysk soldats. Nu gick också hans mamma bort, och så begyntes på fläcken med läsningen. Det var allt litet svårt i början, men det gick likväl, ty Walter kunde ej glömma den långa luggen och de ännu längre fingrarne, som hotade att gripa uti den.

En stund gick det således bra nog. Då fick Walter kurage och tänkte: jag är en karl, och mor Susanna är bara en gumma. Icke törs hon röra min långa lugg; hon är bestämdt rädd för mig.

Nu körde en kärra förbi, så att det skramlade i fönsterrutorna. Straxt kastade Walter boken ifrån sig och sprang till fönstret, för att se. — Hvad gör du, pojke? ropade mor Susanna. Men Walter låtsade ej

höra. Han såg och såg, så att näsan blef platt emot fönsterrutan.

— Jaså, är du af den sorten? sade mor Susanna. Och utan minsta krus steg hon upp, bara två steg; derpå sträcktes de långa, magra fingrarna i den långa, präktiga luggen och foro omkring med så van hand, att ingen kunnat göra det skickligare. Och så blef Walter ledd i luggen tillbaka till bordet. Der var ingen pardon.

Walter grinade förskräckligt illa och fann sig högeligen mankerad. — Jag vill gå hem till mamma och pappa! skrek han. Jag är här på försök!

— Nå, det är bra att du fått försöka, sade mor Susanna. Var nu en annan gång uppmärksam och lydig, så slipper du lugg, min gosse!

Walter betänkte sig. Låter jag klippa min lugg, menade han, så kan det hända att jag får smaka det elaka riset. Men om jag nu skulle läsa ordentligt?... Icke för riset! Liksom jag vore rädd för riset! Jag är icke alls rädd för riset. Men det vore dumt att bli dum. Och att oxen skall tycka sig vara bättre än jag! Och att Caro skall skälla på mig! Och att de andra gossarne skola skratta åt mig och säga: se der går den dumma Walter, som ingenting kan! Jag skall visa dem att jag kan. I morgon dag skall jag läsa ordentligt.

Walters femte äfventyr.

Huru Walter ville göra som Robinson.

Mor Susanna var en präktig gumma. Hon hade ett förunderligt lyckligt sätt att lära lata gossar läsa. Hvar gång hon sträckte ut sina långa, magra fingrar efter Walters lugg, blef han i hast märkvärdigt flitig. Småningom begynte också tuppen värpa i abcboken. Walter begynte tycka, att en karamell smakade bättre än en lugg. Först lärde han sig:

A B C D,
Katten låg på sned,
Och Walter låg med.

Sedan lärde han de öfriga bokstäfverna. Stafningen kostade grin, men när han fick en grannt skuren peksticka, begynte innanläsningen gå som en dans. Den dagen, då Walter kunde läsa riktigt i bok, slog mor Susanna sig lös och gaf barnen en sirapssmörgås. Aldrig förr hade Walter med sådant välbehag betraktat hennes långa fingrar.

Nu gick det fort nog med abcboken och lilla katekesen. Ja, det hände att Walter hemma hos föräldrarna fick läsa vackra sagor på fridagarna. Walter begynte förstå, att mor Susanna icke luggat honom för ro skull.

En dag hittade han på vinden en gammal bok utan permar. Der stod att läsa om Robinson Crusoe, som rymde från sina föräldrar och kom till en obebodd ö, der han fick hjelpa sig helt allena i många år. Det

var något märkvärdigt. Walter hade så gerna velat vara i Robinsons ställe. Han tänkte ej alls uppå, huru bittert Robinson ångrade att hafva rymt bort från sitt goda hem.

Walter läste och läste. Ju mera han läste, desto roligare tyckte han det vara att göra som Robinson. I boken stod bland annat, att Robinson var klädd uti skinn från hufvud till fot. Till all lycka låg der på vinden en gammal fårskinnspels. Walter vände pelsen med ullen utåt och drog den på sig. Då skall man tro, att han såg präktig ut! Och borta i vrån lågo blåstrutar af sockertoppspapper samt i en korg fjädrar efter plockade fåglar. Walter försökte en strut, prydde struten med granna orrfjädrar och fann att den passade förträffligt till hjelm. Derpå tog han en blårtotte och gjorde deraf ett väldigt skägg, som bands med segelgarn omkring öronen. Nu rätte han på sig och såg riktigt vild ut.

Det var just en afton i början af sommaren. Syster Lotta ropade i trappan att qvällsvarden var färdig, och Walter måste gå ned. Flux — pelsen i vrån, struten bredvid. Men Walter var den qvällen mycket fundersam. Om natten kom ingen blund i hans ögon. Ack du lycklige Robinson! tänkte han vid sig sjelf. En sådan karl ville jag också vara, — bo uti skogen, sjelf bygga mitt hus, sjelf koka min mat och skjuta alla skogens djur med min tappra sprättbåge. Ack du lycklige Robinson! Du raske, du tappre Robinson, aldrig får jag så roligt som du!

— Men om jag nu skulle rymma? sade Walter strax derpå till sig sjelf. Vid den tanken började hans hjerta att klappa hårdare. Han satte sig upp i sängen. Alla sofvo. Fredrik hade lagt sitt runda hvita ben öfver vaggkanten och kuckeliku snarkade, så det hördes på gården. Derute sken den ljusa natten in genom fönsterna. Man kunde tydligen se rönnens hvita blommor i trädgården, och borta i skogen hörde man talltrasten sjunga.

Allt fortare klappade Walters hjerta Slutligen

klef han helt tyst ur sängen och klädde sig. Ingen vaknade. Han gick genom rummen. När han gick förbi skåpet, tog han sakta ett stycke knäckebröd och en bit ost. Derefter smög han lika tyst uppför vindstrapporna. Snart hade han funnit pelsen och sockertoppstruten. Boken om Robinson tog han med, för att lära sig huru han borde göra, och så bar det af i strumpfötterna utför trappan och ut genom farstudörren.

Så herrlig och frisk var natten med sin ljusa himmel och sin dagg i det gröna gräset. Walter gick ej mera, han sprang, likasom hade han haft ett ondt samvete. Om en stund kom han till skogen, och just i detsamma gick solen upp så röd om kinderna, som hade hon nyss fått en lugg utaf mor Susanna. Walter satte sig ned och började äta ost och bröd. Han var ej alls sömnig. Han hörde fåglarna sjunga och tyckte att häggarna aldrig doftat så ljufveligt förr.

Derpå begynte han bygga åt sig en stuga. Han tog sin fällknif ur fickan och skar långa qvistar ur de lummiga granarna. De stadigaste qvistarna reste han upp till stöd, och med de mindre täckte han väggar och tak. Om en stund var hans granriskoja i ordning. Der var en gammal stubbe till bänk och en sten till bord. Sängen ville Walter bädda af björklöf och björnmossa. Det var obeskrifligt roligt. Walter brydde sig icke det minsta om att han var kådig om fingrarna.

Jag vill säga er hvarföre Walter hade så roligt. Det är en herrlig sak här i verlden, när man kan hjelpa sig sjelf. Deraf blir man frisk och hurtig till mods, och ju större hinder man öfvervunnit, desto gladare är man sedan. Dertill fordras ännu, att man tänker litet längre, än näsan är lång. Men så långt tänkte ej Walter stackare.

När kojan var färdig, drog Walter pelsen uppå sig, tog struten på hufvudet och satte sig på stubben, som var hans bänk, med armbågarna mot stenen, som var hans bord. Han var så till mods, som hade han blifvit krönt till kung öfver hela skogen. Skada att

han ej hade någon spegel. Han såg rätt grobiansk ut, der han satt och eftersinnade huru han skulle regera sitt nya konungarike.

Han hade arbetat hurtigt, och lilla magen begynte att blifva hungrig. Osten och brödet skulle nu ha smakat som pannkaka, men de voro med helsan förtärda. Walter beslöt då att göra som Robinson. Han gick ut i skogen, för att söka sig kokosnötter.

Besynnerligt nog växte inga sådana nötter i hela skogen. Walter tittade med förundran uppåt träden, men de hade intet annat att bjuda, än färska grankottar. I brist på bättre, smakade han på en, men den kändes så kådig och stygg, att han spottade ut den.

Nå, tänkte Walter, det gör ingenting, jag fångar i stället ett Lama-djur, det skall smaka mig godt till frukost. Alltså tog han sin sprättbåge och gick ut på jagt. Något Lama-djur såg han väl ej, men der skuttade qvickt en hare i småskogen, och den lilla, behändiga ekorren hoppade lustigt på granarnas grenar. Walter sigtade på haren, Walter sigtade på ekorrn, men det var fatalt, han träffade icke. Förargad kastade han bågen ifrån sig. I detsamma kom en liten flicka, som gick med korna i vall. Kära du, gif mig litet mjölk, sade Walter, ty nu begynte han blifva hungrig på fullt allvar.

När flickan såg den lurfviga gestalten i den afviga pelsen med sockertoppsstruten på hufvudet, de svajande fjädrarne och det långa skägget, begynte hon skrika och sprang sin väg. Hvad kunde hon annat tro, än att Walter var det fula skogsrået i egen person! Walter sprang efter henne, och den stackars flickan hade så när af förskräckelse dignat till jorden, om icke Walter i detsamma snafvat uti sin långa pels och skubbat sin näsa mot en kullfallen björk.

Ja, hvad hjelpte det nu Walter att vara kung öfver hela skogen, när hans majestät ej hade någonting att äta? Det var så tidigt på sommaren, att icke ens blåbären ännu voro mogna. Walter var glad att till

slut hitta några fattiga tranbär, och det var allt hvad Robinson hade att spisa den dagen. Bättre lycka en annan gång, tänkte Walter; jag skall söka åt mig en Fredag, så bli vi två och kunna försvara oss emot vildarne. Och så bäddade han sin säng af björnmossa och lade sig hungrig att sofva med fårskinnspelsen öfver öronen.

Emellertid hade Walters föräldrar sökt honom öfverallt och kunde ej begripa hvart pojken tagit vägen. De började redan tro, att han fallit i sjön eller råkat ut för vargarna. Då kom den lilla vallflickan till byn och berättade skrikande, huru der grasserade i skogen en förskräckelig buse med lurfvigt skinn och ett aflångt hufvud, precis som en sockertopp. Och emedan der funnos i byn många vidskepliga menniskor, som trodde på gastar i skogen, blefvo gummor och gubbar nästan lika förskräckta, som vallflickan sjelf. Flera ibland dem tordes ej alls gå ut den dagen och tittade rädda bakom sig, hvar gång blåsten susade i de höga granarna. Men några, som voro tapprare, föllo på den tanken att en rymmare gömt sig i skogen och beslöto gå ut om natten, för att anställa ett skall och fånga rymmaren.

Walter visste af ingenting och sof i god ro bort alla sin mages bekymmer, när byfolket upptäckte hans koja och omringade den. De närmade sig dit med mycken försigtighet, beväpnade med stänger och spadar, och tittade in. Ja, der ligger rymmaren och sofver, sade karlarne sinsemellan.

— Vänta litet! sade en ibland dem. Der är något ludet i vrån; tänk, om det vore en björn?

— Låt oss klubba honom, medan han sofver, sade en annan af byfolket; annars biter han oss.

Just i detsamma drömde Walter om menniskoätarne, som kommo till Robinsons ö och så när hade stekt honom der till aftonvard. Drömmen var så liflig, att Walter med förskräckelse satte sig upp, och i detsamma hörde han karlarne säga: låt oss klubba ho-

sad dessa någre, fattiga menniskor, och efter en stund hwad koksson hade att uppa den dagen. [illegible] annan gång, tänkte Walter, jag skall [illegible] Fredag, så får vi [illegible] och [illegible] städarne. [illegible] befallde [illegible] och lade sig hungrig att sofwa med [illegible] öfver drömen.

Emellertid hade Walters [illegible] ensill och kunde ej begripa hvart piken tagit wägen. De började redan tro, att han fallit i [illegible] eller råkat ut för vargarne. Då kom den lilla vallflickan till byn och berättade skrikande, hurs der [illegible] i skogen en förskräcklig [illegible] med luddigt skinn och ett [illegible] hufwud, precis som [illegible] Och [illegible] der funnos i byn många vidskepliga människor, som trodde på [illegible] i skogen, [illegible] som vallflickan sjelf. [illegible] ibland dem [illegible] ur dem dagen och [illegible] [illegible] hvar gång [illegible] i de långa grenarna. [illegible] som woro [illegible] på den tanken att [illegible] gömt sig i skogen och beslöto gå ut om natten, för att [illegible] och [illegible]

Walter wisste af ingenting och sof i god ro bort alla sina många bekymmer, när byfolket [illegible] skog och omringade den. De närmade sig [illegible] med mycken försiktighet, [illegible] med stänger och [illegible] dar och [illegible] Ja, der ligger [illegible] och sofwer, sade karlarne sins emellan.

— Tyst, tyst! sade en ibland dem. Det är [illegible] i [illegible] tänk, om det vore en björn!

— Låt oss klubba honom, medan han sofwer, sade en annan af byfolket; annars äter han oss.

Just i detsamma drömde Walter om [illegible] djuren, som kommo till [illegible] och [illegible] [illegible] till [illegible] Drömmen [illegible] att Walter [illegible] satte sig upp, och i sammanna [illegible] hörde han karlarne säga: [illegible]

Walters äfventyr. (27.)

nom! Hvad kunde Walter annat tro, än att det var Robinsons vildar, som ville göra af honom en god stek? Så tapper han var, så svek honom nu kuraget. Han tänkte vid sig sjelf huru rysligt det vore att blifva uppäten af andra just när han sjelf var så genomhungrig; och hvad skulle hans pappa och mamma och syskon säga, när de fingo höra huru grufligt det gått med honom, stackars gosse? Vid denna tanke begynte Walter bitterligen gråta och kunde ej säga mer än: gode herrar menniskoätare, skonen mitt lif, jag är så mager att steka, jag har ingenting ätit på länge annat än tranbär!

— Hvad nu? sade en af karlarne. Si på raggen, tror jag icke att det är Walter, som vi sökt hela dagen! Upp med dig, pojke, och hem till föräldrarna! Annars kom ihåg, att hela skogen vexer full med präktiga ris!

Walter stod upp, mycket flat, och flata voro också de, som tagit honom för en björn. De förde honom hem i procession, och för att det skulle gå rätt högtidligt till, klädde de på honom fårskinnspelsen och sockertoppsstruten. Men föräldrarne blefvo så glada, att de ej engång hade tid att bli ledsna. Stygga gosse, sade de, du har gjort oss mycket bekymmer, men det må vara ditt straff, att du en hel dag fått lefva af tranbär.

Walter kysste sin fars och sin mors händer. Han skulle gerna ha bedt dem om förlåtelse, men han kunde det ej, han hade munnen full med färsk limpa. Han tänkte vid sig sjelf, att kokosnötter och Lama-djur kunna vara rätt bra, men för närvarande ville han sälja hela Robinsons ö för en smörgås.

Inom sig var han något snopen, isynnerhet när han ätit sig mätt. Jag vet ej om det är rätt att tala om hvad han gjorde natten derpå. Han smög sig ännu engång ut, barfota och tyst, och så bar det af med en fart till skogen. Der hade han tändstickor med sig och tände eld på sin granriskoja, som han byggde natten

förut. Och så stod han fundersam och såg huru lågorna slogo högt upp emot natthimmelen, så att de små fåglarna i träden förskräckta flydde undan för röken och morgonsolen af häpnad gömde sitt vackra ansigte i ett moln. — Der brinner mitt konungarike! tänkte Walter vid sig sjelf.

Ja ja. Det var icke det första rike, som gått i rök, och blir ej heller det sista. Men Walter smög sig varligt tillbaka till sin säng i den varma kammaren, och oaktadt allt hvad han slitit ondt på sin obebodda ö, undföll honom ännu, när han drog täcket öfver öronen, en liten hemlig suck:

Lycklige Robinson!

Walters sjette äfventyr.

Huru Walter gick på jagt och skjöt förunderligt miste.

Nu var det vinter och litet mot våren, så att skaren bar på morgonqvistarna. Walter hade fått ett par skidor från Uleåborg, och det var alldeles märkvärdigt roligt att skida på skaren. Än bar det af öfver ängen och än på sjön; än till skogen och än till byn. Nedför backarna bar det af med en gruflig fart. Der kunde Walter stå på skidorna, och det kunna ej alla göra. I början, när han lärde sig, bar det omkull — plums med näsan i snön och benen i vädret! Sedan gick det bättre, och slutligen kunde Walter stå på skidorna nedför Himmelsbacken, som ju var så hög, att kyrktornet ej var mycket högre. Då var Walter stor på sig. — Gör efter det der! sade han. — Nej, jag tackar, sade de andra gossarne. Och så åkte de hellre på kälkarna utför den branta backen.

Nu var det just före påsken, och gossarne skulle få påsklof; men en dag skulle de läsa ännu. Olyckligtvis var det mycket vackert väder den dagen; solen sken grann uppå snön, och träden voro alldeles hvita af rimfrost. Walter råkade i en frestelse, som han ej kunde emotstå. Tidigt på morgonen begaf han sig ut med en smörgås i fickan och sprättbågen i handen, för att skida till skogen. Jag går ut på jagt, tänkte han. Kanske möter jag en varg, och honom skjuter jag strax. Jag har ju en knappnål i pilen. Bara en liten stund skall jag vara borta. Nog hinner jag sedan läsa min lexa.

Nåja, den gången mötte ej Walter någon varg, fastän så hände en annan gång, som du skall få höra i nästa berättelse. Nu såg han snöripornas fjät i snön mellan björkarna, och längre fram såg han harfjät. Det kan vara likaså godt att jag skjuter en hare, tänkte Walter. Den duger åtminstone att äta, och mamma skall blifva något förundrad, när jag kommer hem med harstek till middagen.

Hvar nu hararna höllo hus, det kan ingen så noga säga, men Walter följde fjäten, och ingen Jösse ville titta fram mellan buskarna. Jag får vara nöjd med en snöripa, tänkte Walter. Den skall smaka rätt bra med sås, gurkor och lingonsylt.

Märkvärdigt nog såg Walter ej heller någon snöripa, bara fjäten. Jag tror jag skjuter en ekorre, sade han. Men jag skall skjuta honom helt litet i nosen, så att han faller ned, och sedan stänger jag honom i buren och låter honom springa på rullen. Jag tycker hvad Lotta skall skratta åt honom!

Ganska riktigt, der hoppade just en ekorre i den höga granen. Walter ställde sig under granen och spände bågen. Men ekorren hoppade från gren till gren och gömde sig långa stunden emellanåt. Walter gick omkring trädet, än hitåt, än ditåt, men det ville aldrig passa att få ett godt sigte. Med ens tog ekorren ett långt skutt; vips var han borta uti ett annat träd och försvann.

— Nej, nu är det bäst att jag skidar hem igen, tänkte Walter, ty smörgåsen var nu slut. På vägen kan jag träffa en skata; henne skjuter jag. Men skall jag ge henne åt katten, eller skall jag spika upp henne ofvanför stalldörren? Jag tror jag spikar upp henne. Det ser präktigt ut. Då säger Jonas, hvar gång han går i stallet: se der är skatan, som Walter har skjutit!

Nå ja, det hade väl kunnat gå för sig, om Walter träffat på någon skata. Men han råkade ej träffa någon, och det förtretade honom. När han kom hem, tänkte han: jag skall skjuta till måls på hönshusfönstret, så får jag se huru långt pilen går.

Strax spände han bågen, och paff, der flög pilen. Men han slog emot väggen och föll ned igen. Det vore märkvärdigt, om jag ej skulle träffa fönstret, tänkte Walter, och skjöt ännu engång och ännu engång till. Slutligen träffade han. Pang, rutan gick sönder, pilen for in genom fönstret och träffade Kuckeliku, som satt der i sin oskuld och masade sig uti solskenet. Kuckeliku! skrek tuppen. Då blef Walter förskräckt och paltade af mycket tyst till sin kammare, utan varg, utan hare, utan snöripa, utan ekorre, utan skata, med fönsterrutans klingande uti öronen och den olyckliga Kuckelikus mord på sitt samvete.

Det dröjde ej heller länge, innan der blef ransakning och dom. Lexan — ja, hon var glömd och gick rakt åt skogen. Lena kom in och beskifvade sig, att tuppen låg uti själtåget. Walter kunde ej neka; han brukade dessutom aldrig ljuga. Nå, hur tror du det gick? Att börja med, fick Walter smaka pappas goda rotting, — det brukades så, den tiden, — och det hade han för Kuckeliku. Men för lexan fick han den dom, att sitta inne och läsa sina lexor hela andra dagen, när gossarne fingo påsklof och roade sig af alla krafter det bästa de kunde.

Jag tycker mig ännu se honom, der han sitter så sorgelig till mods med handen under kindbenet och ser genom rutan huru de andra gossarne åka kälke derute i Himmelsbacken. Somliga ha sopat snön ifrån isen och åka skridsko. Nog ligger boken uppslagen, och nog ligga der andra böcker bredvid, men det smakar ej unga herrn att läsa, när tankarna kullra om med kamraterne i drifvan. Stackars Walter! Hvarför skulle det just i går vara så vackert väder, och hvarföre skulle just Kuckeliku råka sitta i hönshusfönstret? Ingen kan så noga säga hvart en gosse springer och hvart en pil flyger. Bäst är, att ej låta narra sig, så länge lexan är oläst. Annars kan det väl hända hvem som helst, att han springer till skogs och skjuter ihjäl en tupp och får sitta i fönstret och se på, när alla kamrater ha roligt i drifvorna.

Walters sjunde äfventyr.

Huru den tappre Walter jagade vargar.

Det var engång om våren litet före midsommar. Walter hade hört att i skogen var godt om vargar, och det tyckte Walter om. Han var märkvärdigt tapper. När han satt i skolan midtibland kamraterna, eller när han satt hemma midtibland syskonen, brukade han ofta säga: *en* varg är ingenting; nog få de komma minst *fyra!* När Walter brottades med Klas Bogenström eller Frithiof Wäderfelt och slog dem i backen, brukade han åter säga: så här skulle jag göra med vargen! Och när han skjöt pilen i ryggen på Jonas, så att det smattrade i fårskinnspelsen, sade han återigen: så der skulle jag skjuta dig, om du vore en varg!

Visst tyckte somliga, att han skröt en smula, den beskedliga gossen. Men man måste väl tro honom, efter han sjelf sade det. Derföre brukade Jonas och Lena säga om honom; se der går Walter, som skjuter vargar! Och andra gossar och flickor brukade säga: se der går den tappre Walter, som ensam har kurage att slåss emot fyra!

Ingen var så fullt öfvertygad derom, som Walter sjelf. En dag gjorde han sig i ordning att blifva en riktig buse för vargarna. Han tog med sig sin trumma, som hade hål uti ena skinnet, sedan han klef på henne, för att räcka en klase rönnbär, och sin tennsabel, som var något sönderhackad, sedan han med otroligt kurage högg sig igenom en hel fiendtlig armé af stickelbärs-

buskar. Han glömde ingalunda att beväpna sig ända till tänderna med sin rofbössa, sin sprättbåge och sin väderpistol. Han hade en bränd kork i byxfickan, för att sota mustacher åt sig, och en röd tuppfjäder, för att sätta i mössan och se grym ut. Dessutom hade han i tröjfickan en fällknif med benskaft, för att skära öronen af vargarna, sedan han slagit ihjäl dem, ty han tyckte det var synd att göra dem så illa, medan de ännu voro vid lif.

Det passade så bra, att Jonas for med spanmål till qvarnen, och Walter fick sitta på lasset, men Caro sprang småskällande bredvid. Genast, när de kommo till skogen, såg Walter sig försigtigt omkring, om der kanhända satt någon varg i buskarna, och han underlät icke att fråga Jonas, om vargarna voro rädda för trumman. Det förstås, sade Jonas. Hvarpå Walter begynte trumma af alla krafter, så länge de foro igenom skogen.

När de nu kommo till qvarnen, frågade Walter strax, om der nyligen varit någon varg i grannskapet. — Ja tyvärr, sade mjölnaren; sista natten ha vargarna rifvit ihjäl vår fetaste bässe ej långt härifrån, derborta vid rian. — Jaså, sade Walter, månntro de voro många? — Det kan ingen så noga veta, svarade mjölnaren.

Det gör ingenting, sade Walter; jag frågar bara för att veta om jag skall taga Jonas med mig. Nog rår jag ensam med *tre*, men äro de flera, så kan det hända, att jag ej hinner slå ihjäl dem alla, innan de springa sin väg.

— Jag skulle i Walters ställe gå hellre allena; det är hederligare, menade Jonas.

— Nej, det är ändå bäst att du kommer med, sade Walter. Kanhända de äro många. — Icke har jag nu tid, sade Jonas, och dessutom äro de säkert ej flera än tre; dem sköter nog Walter ensam.

— Ja, sade Walter, visst gör jag det; men ser du, Jonas, om de äro tre, så kan det hända, att en af dem biter mig i ryggen, och jag kunde få mera besvär med att slå ihjäl dem. Om jag bara visste, att

de ej äro flera än *två*, så skulle jag ej bry mig derom, ty dem tar jag en i hvardera handen och luggar dem värre, än mor Susanna gjorde förr med mig sjelf.

— Jag tror helt säkert, att de ej äro flera än två, sade Jonas. De bruka mest vara två, när de rifva ihjäl barn och bässar. Nog luggar Walter dem utan mig.

— Men ser du, Jonas, sade Walter, om de äro två, så kan det ändå hända, att den ena slipper undan och biter mig i benet, ty, ser du, jag är ej så stark i venstra handen, som i den högra. Nog kan du komma med och taga en duktig stake med dig, ifall de verkligen äro två. Se, är der bara *en*, så tar jag i honom med båda händerna och kastar honom lefvande på ryggen, och så får han sparka bäst han vill, nog håller jag fast honom.

— När jag rätt tänker på saken, menade Jonas, så är jag nästan säker på, att det är bara en. Hvad skulle två göra med samma bässe? Icke räckte han till åt mer än en.

— Men om du ändå skulle komma med, Jonas? sade Walter ånyo. Ser du, nog törs jag ihop med en, men jag är ej riktigt van ännu. Det kan hända, att han rifver hål på min nya tröja.

— Hör nu på, sade Jonas, jag börjar tro att Walter ej är så tapper, som folket påstår. Först skulle Walter ensam slåss med fyra, sedan med tre, sedan med två, sedan med en; och nu vill Walter ha hjelp mot den ena. Aldrig i verlden går det för sig; hvad skall folket säga derom? Kanhända inbilla de sig, att Walter är en pultron.

— Det ljuga de, sade Walter. Icke är jag alls rädd, men det är roligare, när man är två. Jag vill bara ha någon, som ser uppå huru jag klappar vargen, så att dammet ryker om pelsen på honom.

— Nå, då kan ju Walter ta mjölnarens lilla Fiken med sig. Hon får sitta på en sten och se på, sade Jonas.

— Nej, hon blir bestämdt rädd, sade Walter, och huru skulle det passa sig för en flicka att gå på vargjagt? Kom du med, Jonas, så skall du få skinnet, och jag är nöjd med öronen och svansen.

— Nej, jag tackar, sade Jonas; Walter kan behålla skinnet sjelf. Nog ser jag nu, att Walter är rädd. Fy, skäm ut honom!

Detta gick Walters ambition för nära. Jag skall visa att jag ej är rädd, sade han, och så tog han trumman, sabeln, tuppfjädern, fällknifven, rofbössan och väderpistolen och gick helt ensam ut på vargjagt till skogen.

Det var en vacker aftonqvist, och fåglarna sjöngo i alla grenar. Walter gick mycket långsamt och försigtigt. Vid hvarje steg såg han sig omkring på alla sidor, om der händelsevis skulle sitta någon och lura bakom stenarna. Han tyckte alldeles, att något rörde sig derborta i diket. Kanhända var det en varg. Det är bäst att jag trummar litet, innan jag går dit, tänkte Walter.

Brrrrrr, så begynte han trumma. Då rörde sig åter något... Koax! koax! och så flög en kråka upp ur diket. Strax fick Walter kurage. Det är bra att jag har trumman med mig, tänkte han, och så gick han med modiga steg allt vidare framåt. Snart kom han allt närmare rian, der vargarna rifvit ihjäl bässen. Men ju närmare han kom, desto hemskare tyckte han att rian såg ut. Den var så grå och så gammal. Hvem vet, huru många vargar der kunde gömma sig! Kanhända sutto de der ännu i en vrå, desamma som ätit upp bässen. Ja, här var alls ingen säkerhet. Ingen enda menniska syntes i närheten. Det vore styggt att bli uppäten så här på ljusa dagen, tänkte Walter vid sig sjelf. Och ju mera han tänkte derpå, desto fulare och gråare blef den gamla rian och desto styggare förekom det honom att blifva vargarnas mat.

— Skall jag vända om och säga att jag slogs med en varg och att han slapp undan? tänkte Walter Fy! sade hans samvete. Mins du icke, att ljuga är den allrastörsta synd både för Gud och menniskor? Ljuger du i dag att du slagit vargen, så äter han bestämdt upp dig i morgon.

— Nej, nog går jag till rian, tänkte Walter, och så gick han. Men icke gick han alldeles nära. Han

gick bara så, att han kunde se bässens blod, som färgade gräset rödt, och några ulltappar, som vargarna rifvit utaf det stackars kräket. Det såg rätt otäckt ut. Jag undrar hvad bässen tänkte, när de åto upp honom! menade Walter vid sig sjelf. Och med detsamma gick der en kall rysning öfver hans rygg från tröjkragen ända ned till stöfvelskaftet.

— Det är bäst att jag trummar, tänkte han återigen, och så begynte han trumma. Det lät illa. Der kom ett eko från rian, och det lät nästan som vargtjut. Trumpinnarna styfnade uti Walters händer, och han tänkte: nu komma de!

Ja riktigt, med detsamma syntes ett rödbrunt lurfvigt varghufvud titta fram under rian! Hvad gjorde nu Walter? Jo, den tappre Walter, som ensam rådde med fyra, kastade trumman för sjutton pinnar ifrån sig, tog till fötter och sprang och sprang, det fortaste han kunde, tillbaka till qvarnen.

Men o ve! Vargen sprang efter. Walter såg sig om. Vargen var qvickare än han och blott några steg bakom honom. Desto fortare sprang Walter. Men förskräckelsen fick makt öfver honom, han hvarken hörde eller såg något mera, han sprang öfver stockar, stenar och diken, han tappade trumpinnarna, sabeln, bågen, väderpistolen, och i den förskräckliga brådskan snafvade han öfver en tufva. Der blef han liggande, och vargen hoppade på honom...

Hu, det var en ryslig historia. Nu tror du visst, att det är slut med Walter och alla hans äfventyr. Det vore skada. Men blif ej så häpen, det var icke så farligt ändå. Det var en beskedlig varg, den vargen. Nog hoppade han på Walter, men han ruskade honom bara i tröjan och nosade honom i ansigtet. Och Walter skrek, ja han skrek alldeles rosenbefängdt!

Till all lycka hörde Jonas åter hans nödrop, ty det var ju helt nära qvarnen. Jonas sprang dit och hjelpte upp Walter. — Hvad har händt, sade han, efter Walter skriker så rysligt?

— Vargen! Vargen! ropade Walter, och det var det enda han kunde säga.

— Hvilken varg? sade Jonas. Icke ser jag till någon varg.

— Akta dig, han är här, han har bitit ihjäl mig! jemrade Walter.

Då började Jonas skratta; ja, han skrattade så, att skinnbältet kring hans mage hoppade och skakade. — Jaså, sade han, var det den vargen? Var det den, som Walter skulle lugga och taga i nacken och kasta på ryggen, om han än sparkade aldrig så mycket? Se bara litet närmare på honom. Det är ju vår gamla vän, vår egen beskedliga Caro. Jag kan väl tro, att han hittat ett ben af bässen vid rian. När Walter trummade, kröp Caro fram, och när Walter sprang, sprang Caro efter, som han så ofta gör, när Walter vill rasa och leka. Hut, Caro, du skulle skämmas litet, att ha skrämt en sådan stor hjelte på flykten!

Walter steg upp, mycket flat. — Hut, Caro! sade han, både nöjd och förargad. — Det var ju bara en hund. Om det varit en varg, skulle jag nog ha slagit ihjäl honom...

— Nej, hör nu på, Walter, lyd mitt råd och skryt en annan gång mindre, så uträttar han mera, tröstade Jonas. Icke är ju Walter någon pultron?

— Jag? Du skall få se, Jonas, när vi härnäst möta en björn. Det är så, ser du, att... jag tycker liksom mera om att slåss med björnar.

— Jaså, skrattade Jonas. Äro vi der nu igen? Kära Walter, kom ihåg, att det är bara pultroner, som skryta! En riktigt tapper karl talar ej om sin tapperhet.

Walters åttonde äfventyr.

Huru Walter sökte en skatt och ville bli rik.

Borta i skogen var ett litet torp, och der bodde en gammal torpare med torparegumma. Han hade varit soldat i sina yngre dagar och slagits som en bra karl emot landets fiender; men nu var han trött af ålder och alldeles grå i hufvudet, och så var äfven hans gumma. Likväl arbetade båda så mycket de förmådde på deras lilla kornåker och deras potatestäppa strax invid stugan; och emellanåt skjöt gubben orrar i skogen, och gumman band präktiga badqvastar af ungt björklöf vid sommarens början. Sådant sålde de i staden, och så fingo de pengar till tobak i gubbens korta masurpipa och litet kaffe i gummans blanka panna på söndagseftermiddagen.

De voro stilla, gudfruktigt folk, som icke gjorde någon menniska för när; likväl gick der hvarjehanda tal om dem bland folket i byn. Man sade, att torparen kände en stor skatt, som var nedgräfd i jorden någonstädes i skogen; han ensam kunde säga huru man skulle komma åt skatten. Det hände väl också, att en och annan i tysthet smög sig ditut med hacka och spade och ville öfvertala gubben att yppa stället och sedan dela penningarna. Men då småskrattade den gamle soldaten och menade, att nog hade han en skatt, och nog kunde andra hafva den skatten också, men icke var den sådan som folket trodde. Och folket visste slutligen ej hvad de skulle tro; men alla voro ense derom, att gubben visste en hemlighet, som han ej ville ro ut med.

Jonas, som tjenade hos Walters föräldrar, var annars en duktig karl, men han trodde mycket på skrock. Han brukade ofta berätta för Walter om qvällarna, huru der brann en drakeld i skogen, och när någon såg den elden, skulle han springa dit och icke se bakom sig och icke tala ett ord, utan kasta stål uppå elden. Då skulle han få se en stor kopparkittel, full med guldpenningar, helt nära jordytan, och den skulle han hugga tag uti och knipa skatten. Men eftersom kitteln var mycket tung, behöfdes ännu andra konster, för att få den riktigt fram ur jorden; och detta kunde ingen annan än torparen säga, huru det riktigt borde gå till.

Sådant hörde Walter med mycken förundran och tyckte det vara roligt nog att få en hel kittel full med guldpenningar. Men jag undrar hvad jag skall göra med penningarna, sade han. Månntro jag skall ge dem åt pappa?

— Det lär nog vara det bästa, svarade Jonas. Alltid blir här något råd för den saken, bara Walter först får tag uti kitteln. Det är icke så lätt, som Walter tror.

— Nog får jag tag uti kitteln, menade Walter. Vet du, att jag är rysligt stark, när jag riktigt hugger tag uti något. Dessutom skall jag taga torparen med mig. Pappa skall gömma pengarna åt mig, tills jag blir stor, och sedan skall jag göra märkvärdiga saker. Först skall jag bygga ett stort slott med silfvermurar och guldportar; der skola vi alla bo, och du skall också få en kammare, Jonas. Sedan skall jag köpa mig vackra hästar med granna sadlar och remtyg och en förgylld vagn; då skall jag köra, och du skall få stå bakpå, Jonas. En båt skall jag ha, med granna segel och flaggor, mycket bättre än Lunkentus, och de bästa kälkar och skridskor och bollar, som finnas i hela verlden. Hvar dag skola vi ha plättar till middagen. Dessutom skall jag ha en förgylld trumma och en lång sabel och en riktig bössa med kruthorn och kulor och knallhattar.

— Och med den skall Walter skjuta vargar, inföll Jonas litet försmädligt.

— Det kan nog hända, svarade Walter, en smula förlägen. Icke är jag rädd, om det också vore en björn.

— Nej, nu är Walter på skryt igen, sade Jonas. Kommer han ihåg, huru han sprang undan Caro?

— Jag är säker på, att der ändå blir pengar öfver, skyndade Walter att säga. Jag kunde väl köpa kringlor för resten, men det är ej så visst, om jag orkar äta upp dem, innan de torka.

— Då vore det bättre att bygga en ny stuga åt torparen och köpa åt gumman en ko, sade Jonas. De skulle nog behöfva det. Och dessutom finnas så många fattiga barn utan kläder och mat.

— Det var bra, att du kom ihåg det, Jonas, svarade Walter. Stugan skall jag bygga, och kon skall jag ej glömma. Alla små fattiga barn skola få kläder och mat.

— Men Walter har inga pengar ännu, inföll Jonas.

— Jo, sade Walter, det är så godt som om jag hade dem redan. Endera dagen går jag till torparen. Kom med du Jonas, så bli vi tre. Det är bättre att vara flera, när det är mörkt uti skogen.

— Jag har inte tid, sade Jonas. Nog får Walter gå ensam. Lycka till!

— Tack skall du ha, sade Walter.

Nu hände samma qväll, att Walter var ute i hagen, för att söka sig en god rönnkäpp till metspö, och snickarens lilla Maja var också der, för att snärja enris till söndagen, ty det var en lördagsqväll. Walter gick och tänkte på den stora kopparkitteln och sitt nya silfverslott och torparens nya stuga och kon och alla de fattiga barnen, som skulle få mat och kläder. Jag undrar, om ingen drakeld synes i skogen, tänkte han. Ja, nätt och jemt, bäst han tänkte det, såg han en stor eld lysa derborta emellan träden. Jag menar att lilla hjertat begynte klappa. — Det är bestämdt en drakeld, tänkte han. Jag ser ingen rök, och sådana eldar bruka aldrig röka.

— Vill du komma med mig till torparen, Maja? frågade han. Jag vet ej visst, om jag hittar dit. — Saken var den, att Walter hittade ganska väl, men han var ej säker derpå, han tyckte ej om att gå ensam i skogen.

— Vänta litet, tills jag har förklädet fullt med enris, så kommer jag med, sade Maja. Jag skall ändå gå derförbi, när jag går hem.

Nå bra, Walter väntade och såg på elden, som blef allt större, och så gingo barnen. Om en liten stund kommo de till stugan, och emellertid skymdes den stora elden af träden i skogen.

— Adjö nu, sade Maja.

— Adjö med dig, sade Walter, och så gick han in uti stugan. Rätt dristeligen trädde han in; icke var han rädd för en gammal torpare. Men något förlägen blef han, när han såg gubben så lugn och andäktig läsa högt för sin gumma ur en stor bok. Knappt hade Walter mod att säga sitt ärende.

När han nu engång var der, så måste det likväl fram. — Kära far, sade han, har ni sett den stora drakelden, som brinner i skogen?

Gubben såg upp ifrån boken och betraktade Walter med en förunderligt vacker och nästan skalkaktig blick. — Jaså, sade han, utan att visa någon förundran; huru vet lilla herrn det?

— Jag har sett den, ropade Walter ifrigt. Kom ut, så skall ni få se den, bara vi gå ett litet stycke på vägen.

— Tror lilla herrn det? Nå, då skall jag väl komma med honom, för att se, sade gubben.

— Ja, kom bara, kom nu strax, sade Walter, i det han drog gubben med sig ut på trappan och sedan längre ut på landsvägen.

— Icke ser jag någon eld, sade gubben.

— Vänta litet, nu se vi honom strax, bara vi komma upp på backen, försäkrade Walter.

Riktigt, så var det. När de kommo på backen, sågo de båda densamma stora elden, som Walter sett lysa mellan träden. Den hade nu stigit högre och

höjt sig ända till trädtopparna och var stor och rund som ett vagnshjul. Walter stod der både flat och förvånad. Det, som han trott vara en eld, det var fullmånen, som gick i aftonens stillhet upp öfver skogen.

— Och så här långt har lilla herrn sprungit för att se uppå månen? frågade torparegubben.

— Det var märkvärdigt, sade Walter förlägen. Månen såg precis ut som en drakeld.

— Hvad menar lilla herrn med en drakeld?

— En sådan eld, som brinner öfver en skatt eller en jordgömma.

— Nå, då är visst månen också en drakeld, sade gubben. Han lyser alla nätter öfver jordens skatter. Han är ett återsken af solens aniete, som skiner öfver hela verlden och öfver dagens arbete.

— Hvad är det för skatter, som månen lyser uppå? frågade Walter nyfiket.

— Han lyser jordens hvila, arbetarens sömn och samvetets lugn, sade torparegubben. Arbetet är en herrlig sak, det håller kropp och själ raska och ger oss, med Guds bistånd, dageligt bröd. Men efter arbetet är också hvilan en herrlig Guds gåfva. Månen är nattens öga, som vakar öfver menniskans frid.

Walter lyssnade mycket fundersamt, men hans hufvud var så fullt af jordgömmor och drakeldar, att han icke så fort gaf med sig. — Kära far, sade han, nog vet jag ändå, att ni kan visa mig en skatt här i skogen. Bara jag blir rik, skall jag bygga åt er en ny stuga, och ni skall få en präktig ko, och alla fattiga skola bli rika.

— Menar han det? sade åter den gamle torparen. Nå, då skall jag säga honom, att jag vet verkligen en stor skatt, och deraf bli alla fattiga rika.

Walter spände upp ögonen. — Hvar har ni den, kära far? Kom, så gå vi nu strax att söka skatten!

— Icke behöfva vi gå långt, sade gubben. Den skatten har jag hemma uti min stuga.

— Har ni den hemma i stugan? Och får jag verkligt se den nu strax?

— Ja visst, kom bara med.

Så gingo de tillbaka till stugan, och Walter såg sig med förundran omkring, om der händelsevis skulle blänka något silfver och guld i de mörka vråarna. Men stugan var så fattig, der stod bara en spis och en säng och en bänk och ett bord och en gryta och en spinnrock, och på väggen hängde en bössa och en yxe och en gammal sabel och ett skinnbälte. I mörkaste vrån var likväl något, som blänkte likt eldkol, och det tyckte Walter såg hemskt ut, men vid närmare påseende var det två ögon af en gammal grå katt, som lurade på möss vid ett hål uti golftiljorna.

— Nå, hvar har ni er skatt, kära far? frågade Walter, när han icke såg något tecken till den omtalade stora kopparkitteln.

— Här! sade gubben och ledde Walter fram till det lilla bordet, der bibeln låg uppslagen på lördagsaftonen. Här är min och alla menniskors största skatt, och det är Guds ord. Af den skatten blifva alla fattiga rika, alla sorgsna bli glada, alla olyckliga och bedröfvade på jorden få deraf en evinnerlig hugnad. Icke behöfver man söka denna skatt i mörka skogen och gräfva förgäfves i jordens grus, såsom de snikna menniskorna göra, när någon inbillat dem, att de i hast kunna få timlig rikedom. Ty denna skatten kommer till oss i den heliga skrift och i gudeliga böcker och i psalmer och Guds ords predikan. Vi få den för intet och blifva deraf rika för evig tid, allenast vi sjelfva vilja. Men många vilja det icke, utan äta sig mätta och söka guld och förblifva likväl beständigt fattiga i deras själar. Ty af silfver och guld är ingen rätt glädje, utan mycket mera bekymmer och flärd och ett oroligt samvete. Men af Guds ord är en rätt innerlig tröst och glädje i lif och död, så att de, som hafva den skatten, äro glada och rika i all deras timliga fattigdom; ty de äro Guds barn, och de heliga englar bevara dem för all nöd och fara. Se, den skatten skulle Walter söka; det vore mycket bättre, än att springa efter oförståndiga menniskors prat och

gräfva i jorden efter kopparkittlar, som kanske aldrig ha funnits.

Walter började gråta. — Finns här då allsingen skatt uti skogen? frågade han.

— Det kan väl hända, sade gubben, att menniskor fordom, när här i landet voro krig och fiender, ha nedgräft sina egodelar i jorden och sedan dött bort, innan de fått tillfälle att gräfva upp dem igen. Väl händer också ibland, att bonden hittar i jorden silfverpenningar och annat sådant, som icke förstöres af rost och fuktighet. Men hvad folket pratar om drakeldar och sådant, är vidskepelse, som en klok menniska skrattar åt. Kom hit, så skall jag visa hvad jag engång hittade derborta i skogsbacken.

Derpå tog gubben fram från en hylla ett stycke gammalt jern, som var så förtärdt af rost, att man knappast mera kunde se hvad det varit i tiden. — Se, sade han, denna rostade jernbit har fordom varit ett svärd, och det måste ha tillhört någon hög och förnäm krigsman, efter man ännu kan se, att det varit inlagdt med guld på fästet. Det har kanhända varit en mäktig konungs eller höfvidsmans svärd, med hvilket han dödat många fiender och underkufvat länder och folkslag. Sådana saker skall man gömma som lemningar ifrån forntiden. Men nu är den mäktige konungen längesedan död, och hans ben multna i jorden, och hans namn är kanhända för alltid förgätet, och hans svärd är förrostadt och ligger bland annat skräp på en torpares hylla. Densamme konungen hade kanhända ett gyllene slott och kamrar, fulla med silfver och guld och granna kläder och denna verldenes håfvor. Detta allt är nu förskingradt och förgånget, det har brunnit i eld och sjunkit i sjön och förtrampats i jorden, så att icke en enda bit är qvar derutaf. Men densamme konungen hade kanhända också Guds ord uti bibeln, fastän han kanske ej brydde sig derom, utan han lät kanhända den heliga boken ligga uppå en skräphylla, likasom hans svärd nu ligger, och tyckte att han hade andra skatter, som voro långt

mera värda. Dessa skatter äro nu borta som en rök, men detsamma eviga Guds ord är qvar, och det förgås icke och rostar aldrig, ej heller brinner det uti eld, eller sjunker i sjön, eller förtrampas i jorden, utan är i tidernas tider beständigt detsamma, fullt af nåd, sanning och rikedom. Hvad tror nu Walter derom? Hvad är bättre: att vara fattig och hafva en skatt i Guds ord, eller att vara rik på egodelar, som förgås, och icke hafva någon arfvedel i det himmelska goda?

Walter svarade icke. Han tyckte det var förunderligt att höra den gamle torparen tala så. Aldrig hade han trott, att en fattig man kunde vara på sitt sätt så rik. Det förekom Walter, som vore han sjelf mycket fattigare, än torparen.

— Ja, gå nu beskedligt hem igen, så skall jag följa honom ett stycke på vägen, yttrade gubben. Gå hem, och kom ihåg hvad jag sagt. Tag månen till ett märke, så att hvarenda gång Walter ser månen lysa, så tänker Walter vid sig sjelf: se, der är densamma månen, efter hvilken jag engång sprang som en liten narr, när jag ville gå att söka skatter i skogen. Då fick jag veta, att det finnes en skatt, som är mycket bättre, än alla andra, och den skatten är Guds ord, och den vill jag söka, så blir jag rik för all min tid, och rikare än mången konung uti hans gyllene slott.

Så var det.

Axel och Stina.

Första samtalet.

Stinas examen i mathematiska geografin.

AXEL (*gäspande vid boken*).

Burr urr — spinnrocken surrar, regnet plaskar från takrännorna, mörkret ser in genom fönsterrutorna och mamma och pappa äro borta ännu. Qvällen är så lång; hvad skall jag roa mig med? Jag vet hvad jag vill göra. Jag slår ihop mina böcker, burrar upp håret, för att se lärd ut, och examinerar Stina i mathematiska geografin. Någonting måste man göra med sin lärdom här i verlden. — Hör på, Stina, kan du säga mig: hvarutaf komma dag och natt?

STINA (*vid spinnrocken*).

Deraf att solen går upp och ned.

AXEL.

Kära du, det ser bara så ut. Intet går solen alls; det är jorden som går.

STINA.

Hvad är det han säger? Jag må väl se med mina egna ögon, att solen går.

AXEL.

Pytt också! Huru stor tror du att solen är?

STINA.

Jag menar hon kan vara vid pass som en duktig smörbytta.

AXEL.

Åhå! Hon är mycket större än hela jorden.

STINA.

Hvem har sagt Axel det? Har han varit i solen?

AXEL.

Nej, jag har läst det i böcker. Hur tror du att jorden ser ut?

STINA.

Hon är rund.

AXEL.

Det är rätt. Är hon rund som en pannkaka, eller rund som ett klot?

STINA.

Som en pannkaka.

AXEL.

Nu högg du i sten. Hon är rund som ett klot.

STINA.

Jo, det skall han inbilla mig! Det har någon skälm satt uti honom.

AXEL.

Kära Stina, var intet enfaldig. Du har ju hört, att man kan segla kring jorden. Och på andra sidan, rätt under våra fötter, bo menniskor likasom vi.

STINA.

Voj, voj, då skulle de ju stå med hufvudet nedåt och falla bort.

AXEL.

De falla intet ändå, ser du, för att tyngdlagen drager dem emot jordens medelpunkt.

STINA.

Nå, försök att gå med fötterna emot taket, så få vi se hvart det drager honom.

AXEL.

Ja, det är skillnad, förstår du. Och för det att jorden är rund, så rullar hon kring sin axel. Deraf kommer dag och natt.

STINA.

Jaså, att jorden rullar kring Axel? Det är ej under att Axel blir yr i hufvudet. Skulle jag känna jorden röras under mina fötter, så blefve jag sjösjuk.

AXEL.

Du märker det intet, för att jorden är så stor emot dig. Huru långt tror du det är till mån?

STINA.

Ibland längre och ibland kortare. När han är lägst vid skogsbrynet, kan man nästan få tag i honom med ett lagom brödspett.

AXEL.

Aldrig har jag trott, att du skulle vara så dum, Stina. Det är 37,000 mil från jorden till mån.

STINA.

Jaså, det var en hel hop. Hvad är det för en landtmätare, som räknat ut det?

AXEL.

Det ha de lärde gjort. Jag skulle väl också kunna göra det, om jag hade en större griffeltafla.

STINA.

Axel är visst mycket lärd. Jag faller i största förundran öfver hans lärdom.

AXEL.

Ja, ser du, Stina, när man läser mycket, så blir man klokare än andra menniskor. Då säger man ej sådana dumheter, som att jorden är en pannkaka.

STINA.

Jag tänker Axel vore ej så missnöjd med det,

om der vore socker på och han hade en riktigt duktig bordsknif.

AXEL.

Sådant der kan du prata, för det att du är så enfaldig. Jag kan när som helst sätta dig i pumpen, men det kan du ej göra med mig.

STINA.

Menar han? Jag måste väl tro honom, efter han sjelf säger det. Kan han säga mig huru långt det är till närmaste sockenkyrka?

AXEL.

Ja, ser du, Stina, om jag bara varit der, skulle jag säga det precis. Jag tänker, det är tre eller fyra mil.

STINA.

Nu högg han i sten. Det är bara en half mil, när man går öfver skogen.

AXEL.

Det är ingen konst, när man vet det förut. Det vore bättre, att du hämtade åt mig en smörgås, Stina.

STINA.

Vänta litet. Hvaraf består en smörgås?

AXEL.

Af smör och bröd.

STINA.

Hvaraf görs smöret?

AXEL.

Man tjärnar det utaf grädde.

STINA.

Huru får man grädden?

AXEL.

Af mjölk i filbunken.

STINA.

På hvad sätt?

AXEL.

På hvad sätt? Det blir fil utaf mjölken.

STINA.

Ja visst. Men huru går det till?

AXEL.

På det sättet, att mjölken blir fil.

STINA.

Ja ja, men hur går det till?

AXEL.

Huru det går till?

STINA.

Ja, säg mig det.

AXEL.

Det blir fil utaf mjölken.

STINA.

Si så der, nu kom han i pumpen för det som han ser alla dagar. Han vet huru solen och månen se ut, men han vet ej, att det feta i mjölken stiger uppåt, efter det är lättare, och ystar tillsamman på ytan.

AXEL.

Kära du, det der är småsaker.

STINA.

Nå, säg mig, hvaraf får man bröd? Det, tror jag, är ingen småsak.

AXEL.

Man bakar det af mjöl.

STINA.

Hvaraf får man mjöl?

AXEL.

Af säd, som malas i qvarnen.

STINA.

Huru får man säd?

AXEL.

Han vexer på åkern.

STINA.

Berätta huru man gör med säden.

AXEL.

Man malar honom till mjöl.

STINA.

Det har han redan sagt. Men hur gör man med säden på åkern?

AXEL.

Han vexer — och så tar man honom.

STINA.

Är det allt?

AXEL.

Och så malar man honom, och så bakar man honom.

STINA.

Axel gör slingerbultar. Allt det der har han redan sagt. Hvad är det vidare att göra med säden?

AXEL.

Vidare? Så äter man honom till smörgås.

STINA.

Se, nu råkade han fast för andra gången. Han vet intet, att man göder och plöjer åkern, sår säden, bergar honom, när han är mogen, torkar honom i skylarna och tröskar honom i rian. Jag skall säga Axel en sak: om allt det der vore ogjordt, så skulle Axel aldrig i denna verlden mumsa på någon smörgås.

AXEL.

Det der är nu rakt ingen konst att veta. Det vet ju hvar bondpojke.

STINA.

Ja, men Axel, som varit till mån, vet ej huru hans smörgås är skapad. Hvad duger hela hans lärdom till, om han ej har något att äta?

AXEL.

Nog får jag mat för pengar.

STINA.

Intet kan Axel äta pengarna. Någon måste också förstå att göra bröd. Och efter intet förstånd räcker till att förstå allting, så får hvar och en vara glad att begripa *något*, om också annat finnes, som han icke förstår.

AXEL.

Och du tror, att man ingenting lär utur böcker!

STINA.

Vasserra, visst lär man. Somliga lära ur böcker, och andra lära af lifvet. Ingendera konsten är att förakta, och ingendera har rätt att högfärdigt se ned på den andra.

AXEL.

Men, kära Stina...

STINA.

Se så, nu hör jag pappa och mamma komma.

Andra Samtalet.

Europas karta.

Axel och Stina sitta åter en afton i kökskammaren. Axel har slutat sina lexor och är rådlös med sin tid. Stina härfvar garn.

AXEL.

Kan du säga mig, Stina, hvad jag har framför mig på bordet?

STINA.

Nog ser jag, att intet är det en tafla, och intet är det en bok, men det är fullt med streck, och der står något tryckt. Skall det föreställa ett hus?

AXEL.

Hvad? Vet du intet, att det är en karta?

STINA.

En karta? Hvad är det?

AXEL.

Det skall jag säga dig. På en karta ritar man verldsdelar och länder och haf och strömmar och sjöar och berg. Ser du, här är ett stort haf, som kallas Atlantiska oceanen.

STINA.

Skall det vara ett haf? Det är ju intet blått engång, och jag ser inga skepp och inga vågor. Intet lär det hafvet vara stort, som ryms på ett så litet

papper. Der synes icke en båt engång, långt mindre ett stort skepp.

AXEL.

Jo, lita på det. Här är Europa. Vet du hvad Europa är?

STINA.

Trollet må veta det. Nog kan jag ropa, när korna gå vilse i skogen, men europa, det kan jag då intet alls.

AXEL.

Hör nu beskedligt på hvad jag säger dig. Nu är jag din magister. Var lydig och flitig, mitt lilla barn, så lär du dig och blir klok.

STINA.

Nå, europa nu, så hör jag på.

AXEL.

Ja, ser du, Europa är en verldsdel, och här kommer man genom Gibraltar sund in i Medelhafvet; der får man salt. Och här kommer man genom Dardanellerna och Bosforen in i Svarta hafvet...

STINA.

Jag tycker att det är hvitt.

AXEL.

Här är Krim, och här är Turkiet...

STINA.

Nej se, bor turken der? Han har ett faseligt litet land. Derföre vill han väl ha mera land af de kristna. Nog känner jag turkiskt garn och turkiska bönor.

AXEL.

Icke är det landet så litet, som det ser ut. Nu ha vi kommit i påsen, nu slippa vi ej längre sjövägen. Derföre tror jag vi fara landvägen tillbaka. Här komma vi in uti Ungern och sedan i Österrike. Här är Grekland, der vexa korinther, och här är Italien;

der plockar man appelsiner, liksom man här plockar rönnbär. Här är Schweiz, och här är Tyskland...

STINA.

Jaså, Tyskland? Der får man tysk såpa och tyska äpplen.

AXEL.

Ja, och mycket annat, kära Stina. Här är Frankrike...

STINA.

Hvad säger Axel, är det Frankrike? Der får man franskt vin och franskt bröd och fransk konfekt och franska skorpor. Tycker Axel om franska skorpor?

AXEL.

Ja, att doppa i kaffe. Här är Spanien. Der får man russin och krakmandel...

STINA.

Och spansk humle och spansk peppar och spanska rör och spanska flugor och spanska får. Man får mycket rara saker i Spanien.

AXEL.

Nu tänker jag vi bege oss till sjöss igen. Rätt som det är, så komma vi till England. Är du rädd för engelsmännen, Stina?

STINA.

Rädd är jag just intet, men det är besynnerligt, att de gå i röda byxor. Från deras land får man också mycket godt. Kaffe och socker...

AXEL.

Nej, min gumma lilla, kaffe och socker får man från Amerika, som ligger bortom det stora hafvet; men somliga taga det från England, dit det föres med skepp. I England får man...

STINA.

Vänta, låt mig säga. I England får man engelskt

garn, engelska strumpor, engelska synålar, engelskt salt och engelska sjukan. Den tackar man just ej mycket för.

AXEL.

Jag vet intet rätt huru det är med engelska sjukan. Hon talas ej om i min geografi. Nu segla vi genom Kanalen. Här till höger ha vi Belgien och sedan Holland.

STINA.

Der får man holländskt lärft.

AXEL.

Ja, och holländsha dukater och holländsk ost. Der borta se vi Skottland och Irland och ännu längre borta Island.

STINA.

Jag drack Islandsmossa en hel sommar, när jag hade ondt i bröstet.

AXEL.

Nu komma vi in i Nordsjön; der fångar man lutfisk.

STINA.

Hvad säger Axel? Nå, nu högg Axel med blanka yxen i sten, så magister han är. Lutfisk heter all torkad fisk, som man lägger i lut, och det kan vara både torsk och långor och andra sorter, till och med gäddor. Axel är mig en lutfisk.

AXEL.

Jag får säga dig, Stina, det är oanständigt att tilltala sin lärare som du gör, när man går i skolan. Gå och ställ dig i skamvrån der borta vid kakelugnen.

STINA.

Se så, min snälle magister, var intet ond nu mera. Aldrig i verlden skall jag mera kalla honom lutfisk.

AXEL.

Det får vara för denna gång; du kan slippa med

en föreställning. Hvar stadnade vi? Jo, i Nordsjön. Här segla vi in genom flera sund. Först genom Kattegatt...

STINA.

Katte... hur var det?

AXEL.

Kattegatt.

STINA.

Det skall jag komma ihåg, när jag nästa gång ger namn åt en katt.

AXEL.

Stilla! Har du redan glömt skamvrån? Först genom Kattegatt, sedan genom Skagerack, sedan genom Öresund, ifall vi ej hellre fara genom Stora eller Lilla Bält. Här ha vi till venster Norge...

STINA.

Derifrån får man norsk sill. När jag riktigt vill traktera vår bästa ko, så ger jag åt henne norsk sill.

AXEL.

Och till höger ha vi Danmark.

STINA.

Vi ha fyra danska hönor i hönshuset, och de värpa bäst af hela kodiljen.

AXEL.

Danmark är ett litet godt land, Stina. Der bor "den tappre landssoldat". — Se hit, det stora landet här i norr är Sverige.

STINA.

Hvad han säger! Alltid har jag trott att Sverige vore mycket större, än en sådan liten papperslapp.

AXEL.

Både du och jag rymmas der, Stina, och några flera ännu. Kan du säga mig hvad man får i Sverige?

STINA.

Stångjern och pannor och grytor och visböcker och katkeser och taflor på väggen och gesäller och skånska bässar...

AXEL.

Nej, håll, du skall hafva respekt för Sverige, det är ett bra land och ett duktigt folk.

STINA.

Det må jag veta. Derifrån får man Norrlandslärft.

AXEL.

Vet du något annat om Sverige?

STINA.

Der bor kungen.

AXEL.

Kära du, det finns många kungar. Nu komma vi in i Östersjön. Der borta är Preussen, och ännu längre borta är Polen. Sen komma vi till Ryssland. Hvad vet du om Ryssland?

STINA.

Der bor kejsaren.

AXEL.

Och derifrån får man hvad?

STINA.

Derifrån får man hampa och talg och lin och kaviar och pränikor, ryssläder, silfverrublar, mjölmattor, laukkuryssar, soldater, kossacker...

AXEL

Det är bra, Stina, du börjar stå på dig. Kan du säga mig hvad detta är för ett land här längre i norr?

STINA.

Nej, trollet tage mig, om jag det kan.

AXEL.

Jo, ser du, det är Finland.

STINA.

Nej, gå nu till skogs! Den lilla papperslappen skulle vara Finland? Åhå, hvad Axel kan prata tok.

AXEL.

Stina, om du skrattar åt Finland, får du stryk. Ingen får skratta åt Finland.

STINA.

Det är åt Axel jag skrattar. Tänk nu en smula efter, kära Axel. Gården här utanföre är i Helsingfors, Helsingfors är i Finland. Derföre måste väl Finland vara större är både gården och Helsingfors. Men nu är Axels karta mycket mindre än gården och ännu mycket mindre än Åbo. Så kan ju Axels karta intet vara Finland.

AXEL.

Aldrig har jag trott, Stina, att du skulle vara så dum. Begriper du intet, att kartan är i förminskad skala?

STINA.

Jag förstår mig intet på att skala annat än potäter och rofvor, men det förstår jag, att om jag tager den minsta kalf ifrån ladugården, ryms han ej att stå uppå Axels karta, och ändå vill Axels karta vara ett så stort land. Det förstår en kalf, att det är omöjligt.

AXEL.

Du är en kalf.

STINA.

Det ha vi alla varit, när vi voro så stora som Axel. Men lär mig huru det är.

AXEL.

Jag har ju redan lärt dig, men du vill ej begripa. Du är det värsta pundhufvud jag haft att göra med.

STINA.

Jag skall säga honom en sak, som han kan lägga på minnet. När han vill lära de okunniga, skall han ha tålamod att tala efter deras förstånd. Ingen häller lärdom i menniskor, som man häller mjölk i en kruka.

AXEL.

Menar du? Du kan ha rätt. Men efter du tagit examen, måste du få ett betyg. Mycket berömligt kan du intet begära.

STINA.

Nå, tyga nu till mig, så får jag se.

AXEL (*skrifver*).

Examensbetyg.

Ladugårdsdejan välbetrodda Christina Höqvist har hos mig undergått vederbörligt förhör i Europas geografi, och har hon dervid, jemte *försvarligt* uppförande, ådagalagt *nöjaktig* flit, *ganska nöjaktiga* framsteg, *oförsvarlig* underbyggnad och *obegripelig* fattningsgåfva; som henne till bevis meddelas.

Helsingfors den 15 Oktober 1854.

Axel Berling,
Phil. Mag.

Tredje samtalet.

Stinas examen i vetenskaperne.

Några veckor efter föregående samtal sitter Axel, efter slutad filbunke, ännu lärdare än förr, men lika rådlös, i samma kökskammare, medan Stina kardar ull, som hon sedan nedlägger uti en stor pertkorg.

AXEL.

Kommer du ihåg, Stina, när jag examinerade dig i mathematiska geografin?

STINA.

Nej, det kommer jag intet ihåg.

AXEL.

Du har ett dåligt minne. Kommer du ihåg, när jag examinerade dig i Europas karta?

STINA.

Jag vill minnas att han en gång europade för mig. Det är fasligt hvad Axel är lärd, och allt lärdare blir han, bara han äter duktigt.

AXEL.

Intet blir man lärd för det att man äter, utan för det att man läser.

STINA.

Voj, voj, hvad nu allt det läsandet också skall tjena till! Jag undrar, om menniskorna blifva så mycket klokare, för det att de bli så förskräckeligt lärda.

AXEL.

Det förstås, kära du. Den som är lärd, han är också klok.

STINA.

Men si, det tror jag intet, vet Axel. Jag mins Calle Åkerberg, som sen blef magister. Han gick en gång ut, när det hällregnade och bar paraplyn under armen. Då blef han våt, det förstås, och trätte på syster sin, för det hon gömt bort paraplyn. Det var för det att han gick och funderade hvad regnet hette på latin.

AXEL.

Det heter *pluvia*, genitivus *pluviæ*, feminini generis, och går efter första deklination Men är det ett riktigt hårdt regn, så heter det *imber*, genitivus *imbris*, masculini generis, och går efter tredje deklination. Och Jupiter kallades *Pluvius*, för det att han regnade.

STINA.

Men om Pitter regnar, blir Axel våt, det är säkert det, ifall han intet har paraply, eller en bra kapprock. Hvad har han då för godt af plura och plura och hela latinet?

AXEL.

Jag kan läsa Cornelius och Cicero och Virgilius, och så blir jag student, och när jag är student, kan jag bli hvad som helst. Men jag skall säga dig, Stina, att det heter intet *plura*, utan *pluvia*. För det der kunde du få dig en stor krux i themaboken. Jag har lust att lära dig deklinera.

STINA.

Nej, tack vackert, jag tycker mer om att karda ull. Säg mig, kan Axel bli prest?

AXEL.

Visst kan jag det.

STINA.

Nå, kan han bli prest, så må han gerna för mig klinera natt och dag. Han har väl lärt sig en hel hop saker? Hvad är det för slag, som han lärt sig?

AXEL.

Jag har lärt mig vetenskaperna.

STINA.

Nå, det var präktigt. Hvad vill det säga, vetenskaperna? Är det också latin?

AXEL.

Att du kan fråga så dumt, Stina! Vetenskaperna, det är allt hvad man vet.

STINA.

Då har jag också lärt mig vetenskaperna, efter det är allt hvad jag vet.

AXEL.

Nej, pass. För det första vet du så fasligt litet, och sen så har du intet lärt det ur böcker. Det är stor skillnad, ser du.

STINA.

Jag vet hur man skall bruka jorden och sköta korna och tjärna smör och baka, brygga, tvätta, spinna, häkla och karda, och sy kläder, och väfva lärft, och sticka strumpor, och så kan jag katkesen tillochmed femte hufvudstycket utantill. Så fasligt mycket är det just intet, men nog är det så mycket jag behöfver af vetenskaperna.

AXEL.

Att du kan vara så rysligt enfaldig, Stina. Intet är ju det några vetenskaper. Mins du, hur du kom i pumpen för mathematiska geografin?

STINA.

Ja, nu mins jag, att Axel visste huru långt det

var till mån, men han visste intet hvad hans egen smörgås var gjord utaf.

AXEL.

Vänta, nu skall jag riktigt visa dig, Stina, huru enfaldig du är, när du tror, att du kan vetenskaperna. Hvad vet du till exempel om *filosofin?*

STINA.

Fil har han framför sig, och Sofi heter hans mamma. Jag tänker, att när han äter sin mammas fil, så är det filosofi.

AXEL.

Jo, nu tyckte du att du hittade på. Men filosofin, ser du, är den vetenskap, som lär oss att tänka. Till exempel: när det regnar, så blir det vått; Cajus går ut i regnet; alltså blir Cajus våt.

STINA.

Men om nu Cajus har paraply?

AXEL.

Ja, då är det paraplyn, som blir våt.

STINA.

Voj, kära Axel, hvad han onödigt bråkar sitt hufvud. Nu skall det vara filosofi, att Cajus blir våt, och så blir intet Cajus våt heller. Tänka kan ju hvar menniska, som har sitt sunda förstånd.

AXEL.

Det är skillnad på huru man tänker. Men jag skall taga ett annat exempel. Hvad vet du om *filologin?*

STINA.

Det var ett fasligt ord. Det har jag aldrig i min lefnad hört talas om. Man ser nog hvad som smakar honom, när der är så mycket fil i hans vetenskaper.

AXEL.

Var du tyst med ditt fil. Filologi är det, när man känner ett eller flera språk riktigt i grund.

STINA.

Jag kan finska och svenska, både präntadt och tryckt, och förr skall jag sälja bort Axel, än han säljer bort mig. Intet har jag behöft någon filogi till det. Si, nu fick jag ändå ordet fram.

AXEL.

Vackert kan du! Försök deklinera *menniska.* Hur heter det i vocativus?

STINA.

Pratar han! Intet heter någon menniska Vocativus.

AXEL.

Det heter: o menniska!

STINA.

Jag kunde väl tro, att det var något omenskligt.

AXEL.

Är *menniska* substantivum eller adjectivum?

STINA.

Det må trollet veta. Jag vet bara, att menniskan är ett skröpligt ting här i verlden.

AXEL.

Efter *menniska* är ett ting, så borde du veta, att det är substantivum. Huru heter det i pluralis?

STINA.

Plura och plura! En menniska vet jag, som heter Axel. Tycker han det vore så vackert att heta Axel Pluralis?

AXEL.

Du stakar dig, Stina. *Menniska* heter i pluralis *menniskor.* Konjugera *äta!*

STINA.

Hvad för slag? Äta?

AXEL.

Ja, verbum *äta.* Huru heter det i perfectum?

STINA.

Synden tage mig, om jag det vet. Men att Axel kan äta perfekt, det ser jag på bunken.

AXEL.

Det heter: *jag har ätit.*

STINA.

Ja så. Då skall jag duka af bordet.

AXEL.

Kan du intet förstå, att det är perfectum? Vore det imperfectum, skulle det heta: *jag åt.*

STINA.

Det syns på filbunken.

AXEL.

Jag åt, du åt, han åt, vi åto, I åten, de åto. I plusquamperfectum heter det: *jag hade ätit* och i futurum: *jag skall äta.* Huru heter det till exempel i plusquamperfectum conjunctivi?

STINA.

Jag tycker han kunde vara mätt nu. Det var ett fasligt ätande.

AXEL.

Det heter: *jag skulle hafva ätit.* Jag slår vad, att du intet engång vet hvad *äta* heter i imperativus.

STINA.

Nå, låt höra.

AXEL.

Jo, då säger man: *ät du!*

STINA.

Tack skall han ha.

AXEL.

Säg mig thema på verbum *äta.*

STINA.

Jag orkar intet mera. Det är så många rätter, det är ett helt kalas.

AXEL.

Themat är: *äter, åt, ätit.* Det är ett *starkt* verbum. Men när du slår dig så illa ut med verba regularia, hur skall du intet komma i pumpen med irregularia!

STINA.

Voj, voj!

AXEL.

Hvilken pars orationis är voj?

STINA.

Är voj också latin?

AXEL.

Nej, det är finska, men jag vill veta hvad slags ord det är. Till hvilken klass hör det?

STINA.

Nej, hvad skall nu det tjena till?

AXEL.

Voj är en interjection. Vet du hvad interjection vill säga?

STINA.

Raggen, om jag det vet. Man kan ju bli yr i hufvudet.

AXEL.

Nu ser du huru litet du vet, Stina. Du är så rysligt okunnig, att minsta gosse i första klassen vet mera än du. Och ändå tror du dig känna vetenskaperna!

STINA.

Intet kan någon veta allting. Axel är sjelf så okunnig i mina sysslor, att han intet kan sopa ett golf ordentligt. Vår Herre har ställt så bra till, att somliga veta det ena, somliga det andra. Och vet någon mera i en sak, så får han intet bli högfärdig för det. Det är ändå mycket, som han intet vet här i verlden.

AXEL.

Tro intet, att du slipper för så godt köp. Jag skall bevisa, att du intet känner dina sysslor engång.

STINA.

Åhå! Försök på, om han kan.

AXEL.

Det skall jag bevisa med *mathematik*. Du vet kanske intet hvad mathematik är, din stackare?

STINA.

Nej, det vet jag platt intet, och lika god kristen är jag för det. I hela katkesen finns intet ett ord om mattematt — hur var det nu igen?

AXEL.

Mathematik. Det är den vetenskap, som lär oss att räkna ut allting.

STINA.

Nå, räkna nu ut hvad väder det blir i morgon.

AXEL.

Det hör intet hit. Den vetenskapen kallas *meteorologi*, eller läran om väderleken.

STINA.

Det går nog med den, som med hans filosofi. Cajus blef intet våt, fast han skulle bli våt. Kan Axel göra vackert väder, så borde kronan skicka honom kring landet i höbergningstiden.

AXEL.

Med mathematik kan jag räkna ut när det blir solförmörkelse. Hvad säger du om det?

STINA.

Det är ingen konst, när det står tryckt i almanackan ett helt år förut.

AXEL.

Du är rolig. Det har han räknat ut, som skrifver almanackan, annars kunde det intet stå der.

STINA.

Jo, det skall han inbilla mig! Räkna nu ut hvad han får till middag i morgon. Blir det kött eller fisk?

AXEL.

Det bryr jag mig intet om att räkna. Men jag skall säga dig huru högt kyrktornet är.

STINA.

Ja, om han klifver till tuppen och har ett snöre, som räcker ända till marken.

AXEL.

Nej, pass. Jag ställer en käpp i marken och lägger en annan käpp snedt emot den, så att jag får en triangel. Vet du hvad *triangel* vill säga?

STINA.

Nej, intet om han sloge ihjäl mig.

AXEL.

Du vet då rakt ingenting, Stina. En triangel är en trehörning med tre sidor och tre vinklar.

STINA.

Jaså.

AXEL.

Det är intet värdt, Stina, att du ger dig ihop med *geometrin,* efter du intet vet hvad en triangel vill säga. Har du nånsin hört talas om en cirkel?

STINA.

Cirkel eller passare har hvar duktig timmerman, och en sådan kostar en mark i boden.

AXEL.

Se så der, nu börjar det gå omkring i ditt hufvud. Liksom en mathematisk figur kunde köpas i boden! En linie är en längd utan bredd, och en cirkel har hvarken början eller slut.

STINA.

Just så går det med Axel. Håller han ut med att bli så omenskligt lärd, så blir han till slut en längd utan bredd, och det finns hvarken början eller slut på hans funderingar.

AXEL.

Du stakar dig, bestämdt så stakar du dig på geometrin. Nu skall jag pressa dig i *arithmetiken.*

STINA.

Nå, hvad är det nu igen?

AXEL.

Det är räknekonsten. Kan du tabulan? Åtta gånger åtta, hvad gör det?

STINA (*flinkt*).

Sextifyra.

AXEL.

Riktigt. Subtrahera sju derifrån.

STINA.

Sju derifrån gör femtisju.

AXEL.

Nå, addera femton till femton till femtiosju.

STINA.

Sjuttitvå.

AXEL.

Nej, se på, du har anlag för arithmetiken. Hvar har du lärt dig addera och subtrahera?

STINA.

Trahera kan jag intet, men nog har jag sålt några kannor mjölk i mina dar, och så måste jag väl kunna räkna till husbehof.

AXEL.

Dividera ett exempel. Dividenden är 60, divisorn är 5; hvad blir qvoten?

STINA.

Qvoten?

AXEL.

Ja, 5 i 60, hvad blir qvoten?

STINA.

Kommer han nu med sin latinska igen? Hvad är qvoten för slag? Får man betaldt för det?

AXEL.

Det kan hända ibland. Qvoten blir 12. Låt oss försöka med reguladetri. Om ett pund smör kostar tolf mark, hvad kosta då 15 skålpund?

STINA (*qvickt*).

Nio mark.

AXEL (*räknar på taflan*).

20 skålpund förhålla sig till 15 som 1,200 penni till X...

STINA.

Lägg han bort griffeln, intet säljer han bort mig för tolf mark pundet.

AXEL (*sedan han räknat*).

Det är rätt.

STINA.

Låt mig nu lägga ett tal för Axel. En half kalf i half och en fjerdedel derifrån; huru mycket är qvar?

AXEL (*funderar*).

En fjerdedel.

STINA.

Nej, då är ingenting qvar, intet så mycket som jag kunde mata en katt med. Hvar var nu Axels ritamerika?

AXEL (*förlägen*).

Det var bara en fint af dig, Stina. Men hvad vet du om *botaniken?*

STINA.

Intet Guds skapade grand, så mycket jag mins. Är det också något, som har hvarken början eller slut?

AXEL.

Botaniken är läran om alla vexter. Kan du säga hvad björken heter?

STINA.

Hvad skulle han heta annat än björk?

AXEL.

Han heter *Betula alba*. Rönnen heter *Sorbus aucuparia*, kråkriset heter *Empetrum nigrum*, styfmorsblomman heter *Viola tricolor*...

STINA.

Hvad heter då torkadt gräs?

AXEL.

Intet är det en särskild vext.

STINA.

Jaså, menar han det? Jag skall säga honom, att torkadt gräs kallar man *hö*.

AXEL.

Kära Stina, gräset består af många slags vexter. Likaså gerna kunde du fråga hvad skogen är för en vext.

STINA.

Intet blir jag klokare, om jag vet hvad en hop saker heta på latin. Säg mig hellre hvad de duga till. Hvad duger björken till?

AXEL.

Han duger till ved och till qvastar...

STINA.

Och till vidjor och ris och handplaggor åt skolpojkar. Hvad duger mossan till?

AXEL.

Det finns många slags mossor.

STINA.

Nå, hvad duga de till?

AXEL (*förlägen*).

De kläda bergen...

STINA.

Hå, intet frysa bergen, nog tåla de utan kapprock. Hvad duga mossorna till?

AXEL (*förtretad*).

De duga till ingenting, liksom dina frågor.

STINA.

Jo, om inte väggen vore drifven med väggmossa, skulle Axel frysa om vintern. Der skogen är slut, bränner man torf ifrån torfmossen. Islandsmossan är bra för lungsot, och af den kan man baka bröd. Utan renmossan skulle renar och Lappar svälta ihjäl. Med stenmossan färgar man brunt.

AXEL.

Säg mig du: äro mossorna fanerogamer eller kryptogamer?

STINA.

Säg mig han hur man gör med linet, innan det blir till skjorta åt Axel.

AXEL.

Till hvilken klass hör linet? Huru många ståndare har det?

STINA.

Voj, voj, han låts förstå sig på lin och har kanske aldrig i sina dar sett en häckla!

AXEL.

Hvarifrån får man bomull?

STINA.

Af fåren, kan jag tro, liksom annan ull.

AXEL (*triumferande*).

Af fåren! Nej, Stina, hvad hjelper det att du häcklar och kardar, när du intet engång vet, att bomullen vexer på träd i Amerika!

STINA.

Det skall han intet inbilla mig. Kanske fåren också vexa på träd, liksom tallkottar?

AXEL.

Jag borde riktigt sätta dig i pumpen med *Zoologin*. Vet du hvad det är, Zoologi?

STINA.

Bryr jag mig om Axels fasliga lärdom?

AXEL.

Det är läran om djuren, och dit höra dina får och grisar och kalfvar.

STINA.

Nog sköter jag dem utan hans sologris.

AXEL.

Du känner hvarken ordningar eller slägten. Du vet intet engång hvilka djur, som idisla.

STINA.

Kan Axel se hästen i mun och veta huru gammal han är?

AXEL.

Nej. Men kan du säga mig hvilka djur, som ha ryggrad?

STINA.

Rygg ha de alla, må jag väl tro.

AXEL.

Åh nej. Flugan till exempel har ingen ryggrad. Kan du säga mig hvad menniskan är? Är hon däggdjur, fågel, fisk, kräldjur, leddjur eller blötdjur?

STINA.

Gud bevare mig, vill Axel göra menniskorna till fänad? Visst äro vi skröpliga ting, men jag tänker ändå, att vi ha något qvar af Guds beläte.

AXEL.

Se så der är det, när man är så rysligt okunnig, som du, Stina. Menniskan är ett däggdjur, det kan du aldrig bestrida.

STINA.

Fy skäm ut Axel, att han kan prata så der. Han vet rättnu intet, om han är fisk eller fågel. Kanske är han en bröms, efter han surrar så fasligt.

AXEL.

Det är du, som är en blindbröms, du vet ingenting, du flyger rakt emot väggen. Kanske jag förhör dig uti *historien?* Jag undrar huru du der står på dig.

STINA.

Jag kan berätta många historier, om det kommer an på. Klockaren kunde berätta historier en hel vinterqväll, och ibland ljög han, så det förslog.

AXEL.

Det är annat med verldshistorien. Der måste hvart ord vara rena sanningen.

STINA.

Nå, berätta nu verldshistorien, om han har lust. Nog orkar jag höra.

AXEL.

Liksom det vore gjordt på en aftonqvist! Säg mig, när dog Cyrus?

STINA.

Aldrig har jag hört talas om en sådan'en. Var han också ett däggdjur?

AXEL.

Cyrus dog år 525 före Christi födelse och efterträddes af sin son Kambyses. För resten blef Cyrus halshuggen, och drottning Tomyris lade hans hufvud uti en säck med blod.

STINA.

Har intet verldshistorien bättre att tala om, så ger jag intet två penni för henne. Fy, det är ju värre än när man slagtar en oxe.

AXEL.

Åh, det finns mycket annat i verldshistorien. Kan du till exempel räkna upp verldens sju underverk?

STINA.

Allt hvad Gud skapat är ett underverk, ty det är skapadt af intet.

AXEL.

Kolossen på Rhodus, Semiramis hängande trädgårdar, Dianas tempel i Ephesus, Memnons stod, Egyptens pyramider, fyrbåken vid Alexandria och — och —

STINA.

Det sjunde underverket är Axel, som är ett däggdjur och ändå låts veta mer än vår Herre.

AXEL.

Nej, nu minns jag det: konung Mausoli graf.

STINA.

Det var visst något? En kung i sin graf är intet en smul bättre än Axel och jag. Men efter han är

så slängd i verldshistorien, så kan han väl säga mig hvad Abrahams fader hette.

AXEL (*förlägen*).

Abrahams fader? Han var af Noachs slägt.

STINA.

Ja, hvarför intet af Adams också? Men hvad hette Abrahams fader?

AXEL.

Det vet du intet sjelf.

STINA.

Jo, han hette Thara. Det står i bibeln, och der står min verldshistorie.

AXEL.

När grundlades Rom?

STINA.

Hvad hette konung Davids far, farfar och farfars mor?

AXEL.

När började första korståget?

STINA.

Hvad hette den ön, der Paulus blef stungen af en huggorm?

AXEL.

Du svarar intet på mina frågor.

STINA.

Axel svarar ju intet på mina.

AXEL.

Rom grundlades år 753 före Christus.

STINA.

Davids far hette Isai, hans farfar hette Obed, hans farfarsfar hette Boas, och Boas var gift med Ruth, som var Davids fars farmor.

AXEL.

Du vet intet, din stackare, att första korståget begynte år 1096.

STINA.

Axel stackare vet intet, att ön, der Paulus blef ormstungen, hette Melite.

AXEL.

Bryr jag mig om dina öar!

STINA.

Bryr jag mig om hans korståg!

AXEL.

Det är för det att du kom i pumpen med verldshistorien.

STINA.

Jag tycker att Axel sjelf kom vackert i pumpen, fastän han är så lärd.

AXEL.

Jag är din magister, och du sitter på lägsta klassen. Är du uppstudsig mot din lärare, så skall du få plaggor.

STINA.

Försök att ta fast mig, kära magister!

AXEL.

Vänta, skall du få se!

Nu ryckte Axel några qvistar af qvasten, band dem hop till ett ris och sprang efter Stina, för att ge henne plaggor. Men fastän Stina var gammal, höll hon sig så skickligt i skydd bakom ullkorgen, att Axel förgäfves sökte få fatt henne. När detta ej lyckades honom, blef han desperat och tog ett hopp för att springa tvärs öfver korgen, men det begaf sig ej bättre, än att han snafvade och föll in i korgen, midtibland ullflagorna. Der låg han med alla vetenskaperna!

Stina skrattade så, att hon nära nog miste andan, och just i detsamma trädde föräldrarna in. Axel steg upp, något flat, och ullen hängde rundtomkring honom som en pudels lejonmahn.

— Hvad nu? — sade hans far. — Du ser ju ut som en oklippt stallgumse!

— Han säger sjelf, att han är ett däggdjur, — skrattade Stina.

— Nå, nå, sade fadren och drog hjertligt på munnen, — nog är det bra att lära sig alla nyttiga kunskaper, men den, som skryter med sin lärdom och föraktar andra, som lärt sig mindre ur böcker, han kan vara säker derpå, att han förr eller senare kullrar i ullkorgen.

Och dermed slutades Axels magisterskap och Stinas examen i vetenskaperna.

Vänta litet!

Vänta litet, sade våren,
Jag är här på stund igen,
Än så bär jag rim i håren,
Är ej riktigt mornad än;
Gäspar än i drifvans bädd,
Är ej putsad, är ej klädd.
Torka bort den frusna tåren,
Vänta litet, vackra vän!

Att jag dröjer, näns du banna?
Mycket arbet återstår:
Måste tvätta först min panna,
Måste kamma först mitt hår;
Måste fläta först min krans,
Spegla mig i källans glans,
Får ej hvila, får ej stanna...
Banna ej den stackars vår!

Vänta litet, det är gifvet,
Jag har vuxit ur min kjol,
Klädningen är snäf i lifvet,
Passar inte sen i fjol.
Gröna tröjan är för kort,
Skorna har jag sprungit bort;
Strumpebandet sönderrifvet;
Och jag blygs för himlens sol.

Undra då ej, att jag dröjer
I den mulna morgonskyn.
Hvarje grässtrå, som sig röjer,
Hvarje fläkt, som svalkar hyn,
Och den lösta vågens ljud,
Och hvar lärkas hymn till Gud,
Det är jag, som stilla höjer
Ögat blå mot himlens bryn.

Men jag kommer. Vänta bara,
Vänta litet, vackra skog!
Vänta litet, sjö, du klara!
Vänta blott, jag kommer nog.
Vänta litet, hulda äng!
Vänta, du min blomstersäng!
Vänta, det har ingen fara,
Sen den kulna vintern dog.

Liten gosse, liten flicka,
Se, jag är ett barn som du,
Måste fromt och snällt mig skicka,
Långa lexor har jag ju.
Men jag kommer fri och ung.
Sjung, du glada lärka, sjung!
Alla hoppets rosor nicka:
Våren är ett barn ännu!

Björkens stora planer i mössörontiden.

I skogen, icke långt ifrån landsvägen, stod en vacker björk. Han var ännu helt ung, och efter det var om våren, så begynte det vexa mössöron på honom, — inga riktiga mössöron, det förstås, utan sådana fina, små, ljusgröna löf, som björkarna bära i vårens barndom och som äro så barnsligt täcka. Sådana mössöron äro bättre, än hundöron i böckerna.

— Nej, det är då för mycket hvad jag är vacker, tänkte den unga björken vid sig sjelf. Jag råkar vara något vackrare, än den der gamla, krokiga rönnen här strax bredvid. Jag undrar hvad jag skall blifva i verlden.

Kanske talgoxen vet det, tänkte björken, och så tog han sig före att fråga. Men talgoxen var en skälm, som ville hålla sig väl med björken, för att få picka med näbben hans gröna knoppar. Derföre svarade talgoxen: vet du hvad, björk? Du ser så bra ut, att du måste blifva något förnämt här i verlden. Jag slår vad, att de fläta dig till en korg åt prinsessan, och då får du stå på marmorbordet i hennes förmak, fylld intill brädden med gyllene äpplen.

— Åh, sade björken, tror du det? — Visst tror jag det, sade talgoxen. Och derefter flög han till den stora granen ett stycke derifrån och inbillade granen att han skulle göras till gungstol åt ingen mindre herre, än kungen. Detta trodde granen gerna, ty han hörde, liksom björken, gerna på smicker. Han märkte icke, att talgoxen ville bo under hans tak, när det

regnade, och nagga och picka i de aptitliga, färska grankottarna. Det är dumt att lyssna på smicker.

Nära till vägen var en liten torpstuga. En dag kommo barnen ut ifrån stugan och hade knifvar med sig och begynte skära qvistar af björken. Seså, tänkte björken, nu gäller det; nu fläta de mig till en korg åt prinsessan. Dervid ruskade han af förnöjelse på sig, så att mössöronen hoppade på hans fina qvistar.

— De der löfven äro ännu för små att duga till badqvastar, sade barnen. Låt oss göra dem till ordentliga sopqvastar.

— Hvad för slag? sade björken. Understår sig någon att göra mig till en sopqvast?

— Visst göra vi det, sade barnen, och så gjorde de honom till sopqvast; — icke just hela björken, utan endast hans qvistar. Men det var nästan detsamma; hvar qvist tyckte sig vara lika god som björken sjelf. Och så tröstade sig qvistarne dermed, att de åtminstone skulle få sopa prinsessans kammargolf, efter de ej fingo bjuda guldäpplen på hennes marmorbord.

När barnen kommo hem, sade torparegumman, deras mor: — den der qvasten tycker jag om; honom vill jag behålla att sopa stugan med. Och så sopade hon golfvet med den förnäma björken. Hade nu qvasten haft några mössöron qvar, så skulle de af förskräckelse rest sig i höjden. Men han hade inga öron alls, ty de voro afskalade.

Qvasten fick nu stå och begråta sitt öde i vrån bredvid spiseln, och när han icke hade något bättre att göra, tog han sig före att prata en smula med sin granne, slaskämbaret. Jag är af bättre folk, fastän jag blifvit en sopqvast, sade han till ämbaret. Man kan nog se det uppå mig; tycker du ej att jag ser fin ut?

— Nå, det kan man just icke se på dig, sade slaskämbaret. Jag deremot är utaf hög härkomst. Jag är tillyxad utaf en gran, som en gång var ämnad att blifva gungstol åt kungen. Det har talgoxen sjelf för-

säkrat mig, och han var färdig att svära derpå, men talgoxar bruka ej svära, så mycket jag vet.

— Tvi den skälmen, utropade qvasten; han har bedragit mig, likasom han ljugit för dig. Säg mig, hvad tänker du blifva hädanefter?

— Jag tänker blifva ett slaskämbar i alla mina dagar, svarade ämbaret. Blott jag har min ordentliga utkomst med benknotor och slaskvatten, är jag belåten, och grisarna påstå, att jag är så treflig. Hör på, qvast, efter vi äro så nära grannar, tycker jag att vi kunde gifta oss.

— Att du ej skäms, sade qvasten. Tror du att jag i alla mina dagar tänker förblifva en sopqvast? Nej, bättre upp! Du skall få se, att jag ännu blir något märkvärdigt i verlden.

— Vi få väl se, sade slaskämbaret.

I detsamma kom torparegumman. Qvasten är något sliten, sade hon; det är bäst att jag gör ett ris af honom. Och så gjorde hon ett ris, — icke precis af hela qvasten, utan af några bland qvistarna, men hvarenda qvist tyckte sig vara lika så god, som qvasten sjelf.

Med detta riset basade hon sina barn. Och efter hon basade dem, så måste de väl ha behöft det. När de luggades, och när de trätte, och när de refvo sönder sina kläder, vankades alltid en liten bastu på det stället som passade bäst, och det är otroligt hvad sådant ibland är helsosamt.

Riset tyckte i början att detta var obehagligt. Men slutligen blef det så vant dervid, att det beständigt passade på, när barnen trätte. Se så, nu smäller det, tänkte riset, der det satt instucket mellan väggen och dörrposten.

— Vackert arbete! Vackert arbete! ropade slaskämbaret. Nu fick du visst ett märkvärdigt embete!

— Tyst du, eller händer det dig detsamma som barnen, puttrade riset. Man kan ej så noga veta hvad det ännu kan blifva af mig, om lyckan är god.

— Det få vi se, sade slaskämbaret.

— Gudskelof att barnen folka sig, sade torparegumman. Jag har nu basat dem, så att riset är alldeles nött. Jag lägger det med qvasten till strö under grisarna; de behöfva något mjukt att sofva uppå.

Riset kastades ut i grisarnas stia, och der var just icke för trefligt. Nöff, nöff, sade grisarna och bökade med deras trubbiga nos bland halmen och qvistarna.

— Jo, du ser ut! sade slaskämbaret, när det fördes med grismat till stian. — Var du tyst, sade riset; man kan ej veta hvad det ännu kan blifva utaf mig. — Men det var likväl mycket bedröfligt. Om ett ris kunde gråta, i stället att basa andra till tårar, så skulle kanhända det stackars riset ha gråtit hela ämbaret fullt.

Nu tänker du väl, att det är slut med den saken. Björken hade icke fått binda en korg åt prinsessans marmorbord, qvasten hade icke fått sopa hennes kammargolf, riset hade icke fått basa de små prinsarnes gyllene tröjor, ja icke ens tjena till bädd åt de kungliga grisarna. I stället för björkens stora planer i mössörontiden hade der kommit den ena förödmjukelsen efter den andra. Talgoxen satt en dag på gärdesgården, och riset kände genast igen honom. God dag, talgoxe! sade riset. Tack för sist! — Men talgoxen flög, allt hvad vingarna kunde bära. Han tyckte icke om så fattiga bekanta. Hvem skulle också bry sig om gamla ris, som grisarna trampa uppå? På dem vexa inga gröna knoppar, som duga att äta.

Men efter någon tid blef riset utkastadt på åkern, och der låg det i snö och regn, både vinter och sommar. Den höga säden vexte grön uppå åkern, och slaskämbaret, talgoxen och torparegumman hade längesedan glömt, att ett sådant ris funnits uti verlden. Det fanns likväl, och det hade under alla sina hårda öden lyckats gömma en liten, liten knopp, som bar uti sig ett frö.

Af detta frö vexte vid åkerrenen en liten ljusgrön björkplanta. En dag reste konungen och drott-

ningen med sina barn kring riket. Det var en het sommardag, och när de åkte förbi torpet och åkern, funno de nejden så vacker, att de beslöto rasta en stund under skuggan af några lummiga träd.

Den lilla prinsessan var innerligt glad att få hoppa ur den tråkiga vagnen och sätta sig att leka vid den gröna åkerrenen. Nej, se en så söt liten björk! utropade hon. Den ville jag gerna plantera uti min trädgård.

— Hvad skall du göra med den? sade kungen. Ha vi ej ekar, popplar, kastanjer och sköna fruktträd? Sådana kan du plantera så många du vill.

— Ack nej, sade prinsessan, hvad skall jag göra med sådana, som vi ha så många förut? Men i min trädgård finns ej en enda björk; låt mig föra den lilla björken hem till slottet!

— Låt henne göra det, sade den goda drottningen. Det är ju intet illa deri.

— Alltför gerna, din lilla toka, svarade kungen. Tag blott ej hela skogen med dig, ty då kunde vi få något trångt i vagnen.

Nu tog prinsessan den lilla plantan varligt ur jorden, inlade henne i en ask med fuktig mossa och förde henne med sig till slottet. Der planterade hon björken med egen hand i sin vackra trädgård, bredde mjuk mull omkring honom och vattnade honom alla dagar, liksom sitt eget fosterbarn. Björken trifdes och vexte allt högre och blef slutligen ett stort, skönt träd, ensamt af sitt slägte bland de andra förnäma träden, — skogens enkla barn, den fria naturens friska, sköna skötebarn. Och han blef stor och herrlig; han var prinsessans skyddsling och gunstling, ingenstädes satt hon så gerna, som under hans gröna löf, och alla prisade björken såsom det yppersta träd i konungens gård.

Se, så gick det med björken och hans stora planer i mössörontiden. Der var fåfänga: derför måste han lida stor smälek. Der var falsk ärelystnad: derför måste han dö bort från sig sjelf och lemna sin ära åt ett efterkommande slägte. Men der var också ett okufveligt hopp på framtiden, som ingen smälek kunde

förkrossa, och derföre fick han en framtid, fastän ej som han trodde. Ty den fasta förtröstan kommer aldrig på skam, men den fasta förtröstan går underliga vägar, genom många pröfningar, till tidens fullbordan.

Slaskämbaret hade ock i sin ungdom haft stolta drömmar om ära och lycka, men det var af en annan sort, det vande sig vid förnedringen, det tänkte blott på att hafva sin ordentliga utkomst. Hvilket träd i skogen har ej haft sina hoppfulla, stolta planer i mössörontiden? Somliga blifva slaskämbaren, somliga ingenting alls, och några blifva frön för andras lycka. Men det hindrar ej den ena skogen att uppgöra stora planer precis som den andra. Dröm, unga träd, tänk stort om din framtid! Akta dig blott för den falska äran! Var ödmjuk, alltid ödmjuk i allt ditt hopp, så kan det dock stundom hända, att du icke behöfver gömmas i jorden, för att lyckans prinsessa skall uppsöka dig och plantera dig i sin trädgård till skugga för vandraren!

"Bättre folk och sämre folk."

Jo, ni skulle sett Julie,
När hon förr for här förbi,
Stolt och styf i hatt och kappa,
Grann och fin och rak och nätt
I en spritterny schalett,
Som hon fått till jul af pappa.
Der hon satt i vagn beqvämt,
Helsade hon högst förnämt.

När hon sen i skolan kom,
Såg hon sig föraktligt om.
Många fattiga och blyga
Stackars barn i tarflig drägt
Sutto der. Men oförskräckt
Såg man strax Julie sig smyga
Till den högsta bänkens rad,
Och då hände, vet ni hvad?

Jo då hände, att burdus
Utan kompliment och krus
Kom den stränga lärarinnan,
Tog Julie, fast mot hon stred,
Till en bänk der lägre ned.
"Klif, min vän, ej högre, innan
Du med dygd och flit förtjent
Sjelf den plats, som du har ment."

Röd af blygsel och af harm
Kom Julie från skolan varm.
"Bästa mamma, kan du tänka,
Der i skolan sitter mest
Sämre folk och sitter bäst,
Men åt mig så vill man skänka
Sådan simpel plats! Så der
Bättre folk behandlas här."

Sorgsen hörde modren det:
"Nå välan, lägg bort schalett,
Grannlåt, vagn och hatt och kappa,
Kläd dig i den grofva drägt
Liksom fattigdomens slägt,
Lär att sjelf dess trasor lappa.
Lär af lifvet hvad som här
Bättre eller *sämre* är."

Var det allvar? Först så tog
Flickan det som skämt och log,
Men hvem målar hennes häpnad,
När det verkligt måste bli!
Fattig blef nu vår Julie,
I en torparflickas skepnad,
Måste hon till skolan gå
Och den lägsta platsen få.

Visst var det en bitter stund,
Och Julie, hvad hon var ond!
Men då kom bland barnens skara
En af dessa stackars små,
Som fått heta *sämre* då;
"Du skall inte ledsen vara",
Sad' det goda barnet; "vi
Skola hjelpa dig, Julie."

Först Julie sig vände bort,
Full af harm. Men innan kort

Brast det hårda, onda hjertat,
Och det stygga högmod allt
I en flod af tårar smalt.
Glömdt var allt som henne smärtat,
Gråtande hon sade nu:
"Lär mig att bli god som du!"

Så gick mången dag förbi,
Allt i skolan gick Julie,
Som de fattiga få göra,
Åt, som de, sitt hårda bröd,
Lärde känna brist och nöd,
Fick väl också stundom höra
Hur det stack liksom en dolk,
När man sade: *sämre folk.*

Och hvar gång ett högmod än
Kom i hennes själ igen,
Bad hon Gud att ödmjuk skilja
Hvad som uti lifvet här
Bättre eller *sämre* är.
Och så stark var hennes vilja,
Att hon fick i skolan sist
Samma högsta plats hon mist.

Nu blef der examen. Då
Kommo far och mor också,
Och med glädjetårar sågo
De sitt barn bland alla bäst.
Och de redde till en fest,
Och ur gömman, der de lågo,
Togos rika perlor och
Fästades i dottrens lock.

Men då svarade Julie:
"Fattig vill jag än förbli!
Perlor, guld och granna kläder
Snärja oss i högmods garn,

Gifven dem åt nödens barn!
Mera det mitt hjerta gläder
Att mig Gud har lärt hvad här
Bättre eller *sämre* är."

Sämre är att, sjelf ej god,
Utan vett, i öfvermod
Sina likars ringhet klandra.
Bättre är att tro hvar stund,
Ödmjuk i sitt hjertas grund,
Sträng mot sig och mild mot andra,
Att ej drägt och stånd med mer,
Endast dygd oss värde ger.

Trollens jul.

I det lilla vackra huset derborta vid hörnet af gatan var det om julaftonen ganska ljust. Der brann ett stort julträd med granna stjernor och konfekt och äpplen, och grenljusen brunno på bordet, och barnen höllos omöjligt stilla, hvargång något knarrade eller rasslade ute i farstun. Rätt som det var, kom också julbocken in och frågade, som vanligt, om barnen varit snälla. Alla svarade med en mun ja.

— Jaså, — sade julbocken. Ha barnen varit snälla, skall ingen af dem blifva oklappad. Men det vill jag säga dem, att jag i år har blott hälften så många julklappar.

— Hvarföre det? sade barnen.

— Det vill jag också säga dem, sade julbocken. Jag kommer långt ifrån norden, der har jag gläntat i dörren vid många fattiga stugor och sett många små barn, som i år ej hafva en bit bröd att äta på julaftonen. Derföre har jag gifvit hälften af mina klappar åt dem. Var det ej rätt gjordt?

— Ja, ja det var rätt, det var snällt, ropade barnen. Endast Fredrik och Lotta tego i början stilla, ty Fredrik hade förut nästan alltid fått 20 julklappar, och Lotta hade fått 30. Nu tyckte de sig blifva alldeles missbytta, om de blott skulle få hälften så många.

— Var det ej rätt gjordt? frågade julbocken för andra gången.

Trollens jul. (92.)

— [illegible] Fredrik [illegible] och [illegible]
muntligt. Hvad är det för en [illegible]
barn? [illegible]
— Och Lotta [illegible]
[illegible]
[illegible]
— [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Kläder.
— [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
de höga [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Fredrik och Lotta.
— [illegible]
[illegible]
omkring dem. — Kom, Lotta, sade Fredrik [illegible]
[illegible]
— Jag tycker [illegible]
[illegible], sade Lotta. [illegible]
— [illegible] sade Fredrik [illegible]
bara [illegible]
— Jag tycker [illegible]
sade Lotta. [illegible]
[illegible]
— Hvad du säger, [illegible] Fredrik. [illegible]
[illegible]
[illegible]
— Solen och [illegible]
[illegible]
[illegible]
och [illegible]
[illegible]
[illegible]

Då snurrade Fredrik om på klacken och svarade murrigt: hvad är det för en dålig jul i år? Trollen ha bättre jul, än du består oss!

Och Lotta begynte lipa i sin tur och sade: skall jag få bara 15 julklappar? Mycket, mycket bättre jul är det i afton hos trollen.

— Jaså, sade julbocken, är det ej annat, så skall jag strax föra er dit. — Och så grep han Fredrik och Lotta, en i hvardera handen, och drog dem med sig, fastän de stretade emot af alla krafter.

Hi och huj, det gick fort, det gick genom luften. Innan barnen viste ordet af, stodo de midti en stor skog och midtuti snön. Der var förskräckeligen kallt, och snön yrde, så att man knappast kunde se de höga granarna, som stodo i mörkret allt rundtomkring, och helt nära i skogen hördes vargarna tjuta. Men julbocken — ja, han var strax borta igen, han hade ej tid att vänta, han skulle ännu i afton titta in till så många snällare barn, än Fredrik och Lotta. Båda barnen begynte skrika och gråta, men ju mera de skreko, desto närmare tjöto vargarna rundtomkring dem. Kom, Lotta, sade Fredrik; vi måste försöka att komma fram till någon stuga i skogen.

— Jag tycker mig se ett litet ljus derborta mellan träden, sade Lotta. Låt oss gå dit.

— Icke är det något ljus, sade Fredrik; det är bara ispiggar, som glimma i mörkret på träden.

— Jag tycker mig se framför oss ett stort berg, sade Lotta. Kan det vara Rastekais, dit Sampo Lappelill red på mästervargen om julnatten?

— Hvad du säger! svarade Fredrik. Rastekais ligger väl sjuttio mil från vårt hem. Kom, så gå vi på berget, der kunna vi se oss bättre omkring.

Sagdt och gjordt. De klefvo fram genom de höga snödrifvorna, öfver buskar och kullfallna träd, och kommo efter en stund till berget. Der var en liten dörr, och genom dörren sken något, som liknade ljus. Fredrik och Lotta gingo efter skenet, och strax derpå märkte de till sin stora häpnad, att det var Rastekais

och att de voro hos trollen. Men det var redan för sent att vända om, och dessutom voro vargarna så nära, att de nästan tittade in genom dörren.

Fredrik och Lotta stadnade i sin häpnad strax invid dörren och sågo framför sig en stor sal, der trollen firade jul. De voro väl många tusende, men alla helt små, knappt en aln höga, och allesamman gråklädda och skrynkliga och mycket qvicka, alldeles som der står att läsa uti sagan om Sampo Lappelill. Mörkrädda voro de icke, ty i stället för ljus hade trollen ihjälfrusna lysmaskar och murkna trädstubbar, som alla lyste i mörkret. Men när de ville ha grann illumination, ströko de en stor svart katt längs ryggen, så att hon gnistrade, och då skreko många ibland dem: nej, håll, håll, det blir alldeles för ljust, det kan ingen stå ut med!

Ty det är någonting eget med alla troll i verlden, att de sky ljuset och blifva illa till mods, när någon får se dem sådana de äro. Derföre firades åter ett stort kalas, för det att trollen märkte huru dagarna blefvo allt kortare, när det led emot årets slut, och nätterna blefvo beständigt längre. Och då menade trollen åter, — som de beständigt tro alla jular, ty man tror så gerna det man mest önskar, — att det till slut ej skulle blifva någon dag alls, utan bara natt, och deröfver blefvo de åter så hjertinnerligen glada, att de dansade inne i berget och firade lustigt julen på sitt vis, ty de voro allesamman hedningar och visste icke af någon bättre jul.

Det märktes nog, att icke voro trollen mycket frusna. De trakterade hvarandra med iskonfekt i den kalla vinternatten och blåste först på isbitarna, att de ej skulle vara för varma, när de togos i munnen. Der var också annan präktig traktering af ormbunkar och spindelben, och ett julträd var der af iskristaller, och en af deras smågubbar agerade julbock.

Den jättestora grymma fjällkungen var icke hos trollen i år, ty alltsedan han sprack vid Enare prestgård, visste ingen hvad det sedan blifvit utaf honom,

och många trodde att han flyttat till Spetsbergen, för att regera ett hedniskt land och fly så långt som möjligt från kristna menniskor. Sitt rike i norden hade han nu lemnat åt syndens och mörkrets konung, som satt der midti den stora salen och hette *Mundus*. Vid hans sida satt trollens drottning, som hette *Caro* (fast det låter som hundnamn), och båda två hade långt skägg. De gåfvo hvarandra julklappar, likasom annat folk. Konung Mundus gaf drottning Caro ett par styltor, så höga, att när hon klef uppå dem, blef hon den högsta och förnämaste fru i hela verlden, och drottning Caro gaf konung Mundus en ljussax, som var så ofanteligt stor, att han med den kunde snyta alla verldens ljus, och med detsamma han snöt dem, så släckte han dem. En sådan ljussax skulle väl somliga tycka mycket om att få till julklapp af trollen.

Nu uppreste sig konung Mundus på sin thron och höll till de församlade trollen ett rätt stormodigt tal, hvaruti han förkunnade dem, att nu vore det snart slut med allt ljus, nu skulle mörkrets skuggor blifva evinnerliga öfver allt land, och trollen skulle regera verlden. Då blef der ett ropande af alla krafter bland trollen: hurra! hurra för vår store konung Mundus, för vår sköna drottning Caro, för syndens och mörkrets eviga välde! Hipp, hipp, hipp, hurra!

Konungen sade: hvar är min öfverste spejare, som jag sändt upp till högsta toppen af berget, för att spana om någon strimma af ljus ännu finnes qvar uti verlden?

Spejaren kom och sade: herre konung, din makt är stor. Det är allt mörkt!

Åter om en stund sade konungen: hvar är min spejare? Och spejaren kom.

— Herre konung, sade han, jag ser längst borta vid himmelens rand ett helt litet ljus, likasom en stjernas blinkande sken, när hon går ut ur ett svart moln. Och konungen sade: gå tillbaka till bergstoppen!

Åter om en stund sade konungen: hvar är min spejare? Och spejaren kom.

— Herre konung, sade han, himlen är mulen af

tunga snömoln, och jag ser icke mera det lilla skenet. Konungen sade: gå ännu tillbaka till bergstoppen.

Åter om en stund sade konungen; hvar är min spejare? Och spejaren kom. Men då märkte konungen, att spejaren var darrande och alldeles blind.

Konungen sade: min trogne spejare, hvarföre darrar du? Och huru blef du så blind?

Spejaren sade: herre konung, molnen hafva förgått, och en stjerna, större och klarare än alla andra stjernor, strålar på himmelens hvalf. Derföre darrar jag, och dess åsyn gjorde mig blind.

Konungen sade: hvad skall detta betyda? Är icke ljuset nu förgånget och mörkrets välde evinnerligt?

Men alla trollen stodo rundtomkring i tystnad och bäfvan, och ingen svarade.

Slutligen sade en ibland hopen: herre konung, här stå vid dörren två menniskobarn. Låtom oss fråga dem; kanske veta de mera än vi.

Konungen sade: kalla hit barnen. Strax släpades Fredrik och Lotta fram till konungens thron, och det kan man tänka, att de den gången voro illa till mods. Drottningen såg deras stora rädsla och sade till en af tomtegummorna, som stodo kring thronen: gif de stackars barnen litet drakblod och några torndyfvelsskal att läska sig med, på det att de må kunna öppna sin mun!

— Ät och drick! ät och drick! sade gumman. Men dertill hade barnen allsingen lust.

Konungen sade till barnen: nu ären I här uti mitt våld, och jag har makt att förvandla eder till kråkor eller spindlar. Men jag vill lägga för eder en gåta, och om I kunnen gissa den gåtan, skall jag låta föra eder utan skada igen till ert hem. Viljen I det?

— Ja, sade barnen.

— Nåväl, sade konungen. Hvad betyder det, att ett ljus upprinner midti årets mörkaste natt, när allt ljus är förgånget och mörkret och trollen regera verlden? Långt uti öster synes en stjerna, som strålar

öfver alla andra stjernor och hotar min makt med undergång. Sägen mig, barn, hvad betyder stjernan?

Lotta sade: det är stjernan, som stiger om julnatten upp öfver Bethlehem i judiska landet och lyser hela verlden.

Konungen sade: hvarför lyser hon så?

Fredrik sade: för det att i natt är vår Frälsare född, och han är det ljus, som upplyser hela verlden. Och från i natt börjar ljuset tilltaga och alla dagar ånyo bli längre.

Konungen begynte häftigt darra uppå sin thron och sade ånyo: hvad heter den ljusets herre och konung, som i natt är född och som är kommen att frälsa verlden från synd och mörker?

Båda barnen sade: Jesus Christus, Guds son.

Knappt var det sagdt, innan hela berget begynte skälfva och darra och störta tillsamman, och en stormvind gick genom den stora salen och kullstörtade konungens thron, och stjernan sken in öfver de mörkaste klyftor, och alla trollen förskingrades som skuggor och rök, till dess att icke annat var qvar, än julträdet af is, och det begynte glimma och smälta, och högt i luften begynte englarösterna klinga som harpor. Men barnen betäckte ansigtet med sina händer och vågade icke se upp, och det föll öfver dem likasom en sömn, när någon är mycket trött, och de visste ej mera hvad der tilldrog sig uti berget.

När de åter vaknade, lågo de båda hvar i sin säng, och brasan brann uti kakelugnen, och gamla Kajsa, som alltid brukade väcka dem, stod bredvid sängarna och sade till dem: skynden er upp, för att hinna till kyrkan!

Fredrik och Lotta satte sig upp och sågo med häpnad på Kajsa, om hon kanhända vore bara en aln lång och hade skägg och ville bjuda dem drakblod och torndyfvelskal. Men i stället märkte de, att kaffebordet redan var färdigt med färska julbullar, ty på julmorgonen fingo alla barnen kaffe, fastän det icke

brukades annars. Och derute hördes bjellrorna klinga, folket for i långa rader till kyrkan, och ljus syntes i alla fönster, men klarast af alla strålade kyrkan.

Fredrik och Lotta sågo på hvarandra och tordes ej berätta för Kajsa att de varit med uppå trollens jul. Kanske skulle hon ej ha trott dem och skrattat och sagt, att de sofvit hela natten i sin säng. Icke vet du det, och icke vet jag det, och icke vet någon riktigt huru det var. Men om du vet det, och om jag vet det, så låtsa vi som vi icke visste det, och om ingen vet det, så vet heller ingen om du vet det och om jag vet det, och nu vet du hvad jag vet, som ingenting vet, och det vore roligt att veta hvad du vet och om du vet mer än jag vet.

Ett vet jag, och det är att oförnöjsamma barn komma förr eller senare alltid till trollen. Der få de isbitar, drakblod och torndyfvelskal, i stället för de goda gåfvor, som de hemma försmått. Ty syndens och mörkrets furste fångar dem, förrän de sjelfva tro. Då är det lyckligt för dem, om de se en klar stjerna uppgå i verldens mörker och om de kunna nämna ett namn, för hvilket allt ondt störtar i vanmakt.

Fredrik och Lotta kunde icke förgäta trollens jul. Det var ej nog, att de gått miste om alla julklappar. De blygdes för sig sjelfva, ja de blygdes så, att de icke vågade se upp i kyrkan om julmorgonen. Der var ljust och herrligt; der hade Bethlehems stjerna kommit ned och tändt alla ljus och strålat i alla goda barns glada ögon. Fredrik och Lotta märkte det ganska väl, men de vågade icke se upp. De beslöto att också blifva goda barn. Hafva de hållit sitt löfte? Det vet jag icke, men gerna tror jag det. När du träffar dem, kan du fråga.

Höbergningen.

ALLA BARNEN.

Bullra vi, kullra vi, dagen lång,
Gunga vi, sjunga vi gladt vår sång,
Flänga och svänga i lätta språng
Bort öfver ängarnas gröna gång.

GEORG.

Se, huru gubbarna
Träta med stubbarna!

TOINI.

Titta, hur gummorna
Räfsa i blommorna!

VERNER.

Aldrig jag sett
Gräset så fett.
Vore jag oxe, nog blefve jag mätt.

EVA.

Är du en oxe, så drag vårt lass!
Akta, min käpp är båd smidig och hvass!

VERNER.

Tackar ödmjukast. Respekt för mig!
Är jag en oxe, så stångar jag dig,

EVA.

Det var en varg!
Oxen är arg.

RICHARD.

Han skall ta's fast,
Bindas med bast,
Huggas i nacken,
Kastas i backen.

MARIE.

Han skall i kurra,
Der får han murra.
Ris skall han ha,
Sen blir han bra.

ALLA BARNEN.

Basa vi, rasa vi, hej och hopp,
Svinga och springa i muntert lopp,
Dansa i kransar af ängens knopp,
Knyta små fransar af skogens topp.

AINA.

Der står vid tufvans rand en liten menlös blomma;
Sin stängel böjer hon för sommarvindens fjät.
Hon är ett barn, som vi. Hon ser med ögon fromma
Naturens stora lugn och Skaparns majestät.
Gå, lie, långtifrån! Den lilla blomman skona!
Hon är ju blott en knopp; — i morgon slår hon ut,
Att ängens drottning bli och sen, en kort minut,
Nedlägga för Guds thron sin blyga blomsterkrona.

LEOPOLD.

Gossar, adjö!
Jag hoppar i hö,
Midtuti stacken, liksom i en sjö.

FANNY.

Ängen är grön,
Skogen är skön,
Kom, låt oss räfsa för lust och för lön!

LUDVIG.

Räfsa du flink!
Sen på en vink
Bär jag till ladan ditt hö i en blink.

THERESE.

Här är vår lada.
Nu ska' vi rada
Korna i spiltor. Hvad de ska' bli glada!

VALTER.

Kom och gör nytta
Med kullerbytta!
Jag är en lax,
Du är en brax.
Akta, nu äter jag upp dig strax!

ALLA BARNEN.

Stimma vi, simma i ängens gull,
Gläfsa och räfsa vår lada full,
Stupa i djupaste höet omkull,
Allt för ett nöjes och löjes skull.

SELMA.

Der är ett fågelbo. Der sofva siskans ungar.
Gå sakta, sakta der, att du ej väcker dem!
Hvem skyddar eder, små, när himlens åska ljungar?
Er stuga har ej tak; hon är ett fattigt hem.
Och dock skall icke en af er till marken falla,
Förutan Herrensmakt, som hägnar edert bo.
Sof, lilla sångarfolk, sof uti ostörd ro,
Och vex, och prisa Gud, och qvittra för oss alla!

VERNER.

Nej, men se der
Korgar och bär!
Fasligt, ja rysligt hungrig jag är.

MARIE.

Se, sådan limpa!
Se, sådant smör!

TOINI.

Lilla min simpa,
Se, men ej rör!

VERNER.

Skynda, jag dör,
Svälter ihjäl, och det rår jag ej för

GEORG.

Här är min knif.
Skär nu af limpan, och rädda ditt lif!

LUDVIG.

Vänta, låt flickorna
Bjuda på brickorna!

FANNY.

Sätt' er i gräset så der i en ring!
Flickorna bjuda på brickorna kring.

VERNER.

Smörgås med kalfstek och skinka uppå!
Käraste, låt mig den största få!

THERESE.

Här är kalas,
Mjölk uti glas.

LEOPOLD.

Med så'na ostar
Må vi som prostar.

EVA.

Grädde och bär!

ALLA BARNEN.

Grädde och bär!
Ack, hvad det är
Förtjusande här!
Kullra vi, bullra vi, dagen lång,
Gunga och sjunga vår glada sång,
Flänga och svänga i lätta språng
Bort öfver ängarnas gröna gång.

LUDVIG.

Vårt stora, sköna land i aftonsolen glimmar
Och breder ut mot oss sin hulda modersfamn.

AINA.

Och när vi jollra här i lundens gröna hamn,
Arbetar der vårt folk i mödans tunga timmar.

GEORG.

För lätt är än vår håg, för svag är än vår hand.
Vi skola vexa, att arbeta för vårt land.

SELMA.

Vi skola älska det i lust i nöd och fara,
Och lefva för dess väl och dö, att det försvara.

ALLA BARNEN.

Vi skola så dess skörd i vårens milda regn,
Vi skola vattna den i heta sommarglöden.
O Gud, så tag vårt land uti ditt starka hägn
I höst och vinternatt, i lifvet och i döden!

Skridskolöparen.

Visst är det godt och rätt att läsa sin lexa, när det är lexans tid, och sitta i sin kammare vid boken och icke lemna den, innan allt är färdigt för skolan och morgondagen. Vill det icke gå i ditt hufvud, så smäll boken för pannan och börja på nytt igen, var ihärdig som en häst i redet, och tappa icke kuraget, utan se hurtig ut och tänk vid dig sjelf: det går ju för andra, så måste det gå för mig! Och se, när du tänker så raskt och arbetar så flinkt, så går det nog, ja det går helt visst, och stackare den, som hänger läppen och lipar: jag kan aldrig lära mig det!

Men deremellan, när lexan är undangjord, så sitt icke inne, och blif ej en klemig kammardocka, som sedan ej tål en pust af Guds fria, friska blåst under himmelens tak. Ut med dig då, ut öfver berg och backar, sommar eller vinter, i hetta eller köld, det är allt detsamma. När det är vinter, var icke rädd, om lilla näsan blir röd. Fryser du om händerna, så bry dig ej mycket om vantarna, och värm dig aldrig sedan för brasan, utan fäkta med armarna som en pappersdansmästare, och gnid händerna mot hvarandra, som det står i Robinson, att vildarne gnida två trädstycken, när de vilja ha eld. Trafva hurtigt fram mellan drifvorna, sträck i flygande fart öfver isen på dina blanka skridskor, och kommer du sedan hem med våta stöflar och din mor bannar dig derföre, så kyss hennes hand och säg: förlåt mig, mamma; deraf blir ju din gosse stark och frisk!

Men när äldre och klokare menniskor säga dig: gå icke dit, isen är svag! — så lyd deras råd, och blif vackert på stranden. Ty det är modigt och raskt att trotsa faran, när det måste ske och när man kan uträtta någonting godt dermed, men det är dumdristigt och alldeles ingen heder, att utan nödvändighet våga sitt lif och göra sina föräldrar ett stort bekymmer.

Frans och Mathias hette två bröder, och båda voro flinka gossar. I skolan var ingen skillnad emellän dem, ty båda skötte som karlar sin bok, och aldrig klickade lexan för någon af dem. Men hemma hos deras föräldrar voro de två munsjörer af olika lynne. Frans satt ständigt inne, och när han ej läste, klippte han pappersdockor och skref theaterpjeser för dockorna. Mathias ströfvade ständigt ute, när lexan var slut, fångade fåglar om våren, metade abborr om sommaren och byggde om vintern fästningar utaf snö. Derutaf blef Frans mager, blek och svag, men Mathias blef för hvarje år allt bredare om axlarna och starkare i armarna. När Frans med sina dockor utförde stora strider mellan danskar och tyskar, mellan kristna och hedningar, sade Mathias ofta: sitt ej inne beständigt; kom ut med oss, och belägra snöfästningen! Ah, der skall du få se, der går raskare till; vi se glada ut, vi, fastän vi få oss en kula af snö, så det smäller i tröjan.

Men Frans ville icke, utan sade beständigt: det är bättre att vara klok, än att vara stark. Ja, sade Mathias, men det är ännu bättre att vara både klok och stark. Så hände en vecka före jul, när gossarna slutat skolan, att der en dag blef den yppersta skrinnis. Kom nu med, sade Mathias. Gå du, sade Frans; jag sitter hellre hemma och klipper ett skuggspel. Så gick Mathias, och skridskorna tog han med.

Det var den skönaste is man kunde se. Hela sjön var så blank som den klaraste spegel, och ingen snö hade fallit på isen ännu, men rundt kring stränderna stodo gröna granar och speglade sig i den blanka isen, och löflösa björkar stodo bredvid dem med rim-

frost uppå, och det var en friskhet och en glädje i hela naturen. Väl tjugu gossar hade samlats på isen. och somliga af dem hade småflickor med och skjötc dem framför sig på kälkar. Nej, det gick med en fart! Mathias spände remmarna i kors om sina fötter, och så bar det af, hi och hej, som en flygande vind öfver den blanka spegeln. Ej den snabbaste häst kunde följa hans lopp, och ingen af gossarna kunde det heller. De snabbaste skridskolöparne öfverenskommo sinsemellan, att den, som kunde fånga Mathias, han skulle vara kung på isen, och han skulle i morgon vara general i snöfästningen. Derpå, ett, tu, tre, togo alla fart och försökte att fånga honom, men nej, se, det kunde ingen af dem. Rätt som de trodde sig ha honom, var han åter ett långt stycke borta, och derunder gäckade han dem alla med de grannaste skärningar, cirklar och skruflinier, skilde dem åt och kom alltid undan. Då, när de voro trötta, svängde han om och löpte baklänges helt nära till dem, och när de utsträckte armarna för att nappa honom i tröjan, genast var han i ett huj ånyo sin kos.

Bravo, bravo, skreko de små flickorna och klappade med deras frusna händer. Bravo, bravo, svarade ekot ifrån de kala stränderna, de grå bergen, den blanka isen och de gröna granarna. Det är något skönt, att flyga som en fågel i frostig vinterluft och slinta som en solstråle öfver glimmande spegelglas!

Nu hade gossarne kommit till ett sund, der den stora sjön flöt ut i en mindre. Der stod en torpare och högg ved på stranden. Akten er, gossar, ropade han; der är strömdrag i sundet, och isen bär icke der.

Mathias stadnade genast och sade: halt, gossar, låt oss icke gå längre nu, ty gubben på stranden vet hvad han säger! Men de öfverdådigaste bland gossarne lyssnade ej derpå, utan skreko med försmädelig ton: Mathias är rädd, Mathias är en stackare, som hör på allt hvad en tokgubbe pratar.

Detta förtröt Mathias. Skall jag gå? tänkte han. Nej, jag går icke, det är ingen nytta med det...

Plums, så brast isen midt i sundet, och den oförvägnaste pojken, som kallat Mathias en stackare, föll i och begynte jemmerligen ropa på hjelp. Men de öfrige, som voro honom närmast, blefvo nu i sin tur så rädda, att de kilade undan det bästa de kunde och lemnade kamraten ensam i nöden.

Hvad gjorde nu Mathias, han, som kallades nyss en rädd stackare? Han mindes ej sin fara, han tänkte ej mer på kamratens glåpord, han var i en blink vid stranden, fick tag i en gärdsgårdsstör och skrann med stören på isen ut till sundet. Grip tag i den här! ropade han och lade sig sjelf på magen på isen.

Kamraten i sin yttersta nöd grep förtvifladt i gärdsgårdsstören och var på väg att draga den under, men Mathias höll stadigt i andra ändan, borrade spetsen af sina skridskor i isen och höll så med största möda både sig sjelf och stören fast, tills kamraten kom opp och fick fast fot på isen. Nu jublade alla gossarna af fröjd, nu fanns ingen mer, som vågade kalla Mathias en stackare, och så tågade alla med den våta kamraten i triumf tillbaka till hemmet.

Mathias kom hem, utan att säga ett ord om sin tappra handling. Kom, sade Frans till honom, kom, så skall du få se ett vackert skuggspel! Här är en sjö, och gossarna skrinna på isen. Gif akt, nu faller en af dem i sjön ... nu är han nära att drunkna, nu kommer en tapper riddare och drager honom med lifsfara upp ur det våta. Ser du, sådant kan *jag* göra med skuggspel, men hvad kan *du?*

Mathias log vid sig sjelf och sade helt lugnt: nå, det skulle väl alla göra i riddarens ställe ... Tror du det? sade Frans. Nej, så tappra riddare finnas ej mera i verlden. Ser du, sådant har jag läst i böcker, och det är bättre, än att löpa, som du, kring berg och backar.

Mathias teg. Men den våta kamraten stod förlägen i dörren och hade hört berättelsen om skuggornas hjeltemod. Tårarne stego honom i halsen; han kunde ej längre tiga. Frans, sade han, det som du

gjort i ett skuggspel, det har Mathias gjort på den verkliga sjön och i den verkliga faran. Vi kallade honom en stackare, men nu veta vi alla, att det sanna kuraget icke består uti att våga sitt lif för ro skull, utan att våga det, när det gäller på fullt allvar menniskors välfärd.

— Och jag, som skröt af mitt skuggspel för dig! utropade Frans, både häpen och glad. Ja, nu förstår jag: det är godt att vara klok i sin kammare, men det är ännu bättre att vara klok och stark, både hemma och ute.

Huru Frithiof red på första Maj.

Då var det roligt på första Maj,
När gossarna redo ut!
Vår gamla Brita blef riktigt haj,
När jag red der främst förut.
Stallgumsen buckade, Briffo skällde,
Men jag slog till, så det sjöng och smällde:
Och hej och hopp,
Travalapp, i galopp!
I kapp, I kapp, Trafvalapp!

Jag hade min nya tröja på
Och hatten litet på sned,
Och flickorna sågo på mig så,
Och sabeln hade jag med.
Jag var så stolt och förnäm som Necken,
Ty jag blef vald till genral på fläcken.
Och hej och hopp,
Trafvalapp i galopp!
I kapp, i kapp, Trafvalapp!

Kosacker ville då några bli
Med pikar och långa skaft.
Vi andra voro husarer, vi,
Med sablar och hjeltekraft.
Vi hade ju druckit mjöd derhemma
Och sockrat strufvor och ätit memma.
Och hej och hopp etc.

När som vi kommo till tullen ut,
Beslöts, att vi skulle slåss.
Vi drogo sabel och svängde spjut,
Och rädd var ingen af oss.
En bonde kom med sitt lass och oxen,
Han skulle ridas omkull i fluxen.
Och hej och hopp etc.

Men nu så var der en gammal krog;
Det visste jag icke förr.
Men Travalappen, han visste nog,
Han kände nog stallets dörr.
Med ens så strök han ditin, den styggen,
Och just vid dörren föll jag af ryggen.
Och hej och hopp etc.

Då skreko gossarna: hi och hej,
Genralen är rädd, han flyr!
Jag skrek utaf alla krafter: nej,
Min häst, han hålls ej i styr!
Men alla skrattade. Värst var bonden.
Bestämdt drog oxen också munden.
Och hej och hopp etc.

Sist kraflade jag i sadeln upp,
Och jo, då var jag rätt skral!
Jag var så brokig, som klockarns tupp,
Och alla skreko: genral!
Genral, håll fast dig i sadelknappen!
— Må katten rida på Trafvalappen
Med hej och hopp,
Trafvalapp i galopp!
I kapp, i kapp, Trafvalapp!

Eli Rhem.

Derborta i det stora Amerika finnas många jernvägar, der vagnarnas hjul löpa mycket fort fram i jernskodda rännor, och der äro inga hästar spända för vagnarna, utan de drifvas med vattenånga. Och ångan uppstiger ur en kokande kittel på främsta vagnen och drifver ångmaskinen, och ångmaskinen drifver hjulen, och så går främsta vagnen framåt och drar alla de andra efter sig. Ofta är der en hel lång rad af vagnar fastkedjade vid hvarandra, och efter det går tre gånger så fort som en qvick häst springer, så tycka många menniskor om att resa i ångvagn på jernväg. Derföre bruka mest alla vagnarna vara fulla, somliga med menniskor, somliga med oxar och får och somliga med allehanda varor, som föras der från den ena staden till den andra.

Det är visst en god sak att ha jernvägar, och nästan alla länder ha numera sådana. Sverige har många jernvägar, men Finland härtills blott en. Det är kanhända svårare att bygga sådana vägar här i norden än annorstädes, för det att här äro många backar och sjöar och strömmar, der det kostar mycket penningar att bygga dyra broar. Men den tid kommer engång, när de flesta resa på jernvägar äfven hos oss. Vi veta ju, huru man i andra länder sprängt sina vägar tvärtigenom höga berg, och på andra ställen har man byggt förskräckeligt höga broar öfver sjöar och brådjup; ja, det finns sådana jernvägar, der man åker öfver taken i de stora städerna. Detta allt har man

gjort, för att menniskor och varor må kunna komma fort fram; ty tiden är den dyraste af all egendom. När vi få jernvägar öfver allt i Finland, äter man frukost i Åbo, middag i Helsingfors och qvällsvard i Wiborg. Från Helsingfors reser man på två dygn till Uleåborg; det går med raskare fart, än att sitta och smälla på lata skjutshästar.

Nu vill jag berätta er något, som hände på en jernväg i Förenta Staterna i norra Amerika, och det är icke längesedan.

Der är en stad som heter York, och innan man kommer till staden, går jernvägen från Baltimore fram öfver en hög bro. Nu hände, att när en ångvagn for öfver bron, föllo der glödande kol ifrån ugnen på vagnen ned på bron, och der uppstod en eldsvåda. Emedan det blåste hårdt och intet folk fanns der nära, sedan vagnen for bort, så stod hela bron innan kort uti ljus låga och brann så till aska.

Efterhand kommo der menniskor, som försökte att släcka, men det var förgäfves. Då ropade någon i hopen, att man om tio minuter väntade ett nytt bantåg från samma håll som det förra; och emedan der låg ett berg vid sidan af vägen, som gjorde att man ej kunde se bron ifrån vägen, förrän man var helt nära, så kunde det hända den stora olyckan, att den, som styrde det nya bantåget, icke visste af att bron hade brunnit, utan skulle åka med full fart dit och störta i brådjupet med mer än hundrade menniskor, som följde i vagnarne efteråt. Der stodo nu alla rådlösa och förskräckta och visste icke hvad de borde göra, för att underrätta de kommande om faran.

Då var der en gosse vid namn Eli Rhem, 12 år gammal, och han var raskare än alla de andra. Han tog sig före att springa framåt vägen, så långt han kunde, och det dröjde ej länge, innan han såg den långa raden af vagnar komma med full fart rusande emot honom på vägen. Hvad gjorde nu Eli Rhem? Ropa hjelpte ej mycket, ty ingen skulle ha hört honom för det stora bullret af vagnarnas rasslande. Han

hade ej tid att länge betänka sig. Han ställde sig midt på vägen, så att alla vagnarna nödvändigt måste köra öfver honom, om de ville framåt, och der stod han och skrek och fäktade med armarna och vinkade allt hvad han någonsin förmådde. Konduktören, som satt på främsta vagnen och styrde hela tåget, trodde att gossen var tokig och skrek i sin tur och vinkade, att han skulle springa ur vägen. Men Eli Rhem stod qvar, ja han stod der med döden för ögonen, och ändå gick kan ej ur fläcken, ty han visste, att der berodde många menniskors lif uppå att han stod qvar.

Så var konduktören tvungen att låta alla sina många vagnar stadna, för att ej blifva orsak till gossens död. Men så ond var han, ja, så ond, att han genast, när ångvagnen stod stilla, sprang ned på vägen och begynte slå den stackars Eli Rhem, för det han understått sig att göra ett sådant uppehåll för hela jernvägståget.

Men nu kommo der andra personer springande från bron och berättade huru nära alla vagnarna varit att störta i brådjupet. Då kan man tro, att konduktören fick stora ögon, och alla, som sutto i vagnarna, fingo veta, huru de, näst Gud, hade Eli Rhem att tacka för deras lif. Der blef häpnad och glädje på engång öfver all beskrifning! Alla hoppade ned från vagnarna, omfamnade och kysste Eli Rhem med tårar i ögonen, och strax sammanskjöto de åt honom en belöning af hundrade guldpenningar. Sedan gingo de till fots till den brända bron, för att se det brådjup, som varit så nära att uppsluka dem alla. Och den raske Eli Rhem blef vida berömd i hela staden och bars af folket i triumf till hans föräldrars gård. Men mer än guld och ära gladde honom det medvetande, att han med den gode Gudens bistånd räddat hundrade menniskors lif.

Ja, hvad skulle du ha gjort i Eli Rhems ställe, om du stått, der han stod, midtpå jernvägen, med det brusande tåget af vagnar framför dig och alldeles säker att krossas till döds, om tåget gått fram? Gerna

hade du velat göra en god gerning och rädda många menniskors lif, men hade du också haft mod att derföre våga ditt eget? Och hade du varit så raskt beslutsam, att du intet ögonblick besinnat dig, utan genast sett döden i ögonen, medan det ännu var tid? Ja, det är icke så visst. Ty många hafva en god vilja, men icke alla hafva ett manligt mod. Och många, som annars hafva både vilja och mod, hafva icke samma djerfva beslutsamhet, som den lille Eli Rhem, utan stå och betänka sig, tilldess allt är för sent. Mins det, du raska gosse, när det engång gäller också för dig att göra en god gerning! Der får ingen tvekan vara. Flinkt till verket, snabbt, klokt, djerft, och Gud skall beskydda dig, såsom han beskyddade Eli Rhem!

Raska gossar.

Den kallar jag en veklig pilt,
Som fryser vintern om
Och sveper sig i pels och filt
För minsta pust, som kom,
Och snufva får för hvarje fläkt
Af nordens friska andedrägt.

Om han är sjuk och svag, — får gå,
Då kan han sitta still.
Men är han vek och pjåkig, — då
Är han ej som jag vill.
Och är han rädd, — det bär till fjälls!
Då må han akta väl sin pels.

Nog är det bra vid brasans sken,
När qvällen blir så lång
Och stormen far i björkens gren
Och sagan är i gång.
Men på en ärlig vinterdag
Ut i det fria längtar jag.

Sjelf vill jag köra der min häst,
Och kälken har jag kär.
Och då så trifs jag allrabäst
Der högsta drifvan är,
Och tumlar om från backens brant
I sockerlandet ned galant.

På blanka skridskor som en vind
Jag öfver isen far,
Och röd om näsa, röd om kind,
Jag mina skidor tar
Och löper öfver skarans golf
I kapp med tio eller tolf.

Sen bygga vi en borg af snö
Och slåss och damma på
Och segra, — segra eller dö!
Det är vår lösen då.
Gud nåde den, som är pultron,
Ty honom ge vi ej pardon.

Och raska gossar äro vi
Och hugga duktigt tag,
Ty utaf raska gossar bli
Nog raska män en dag.
Vårt land behöfver kraft och värn,
Vårt land behöfver arm af jern.

Min goda mor, har du mig kär,
Så klema ej med mig!
Min unga arm skall härdas här,
För att försvara dig.
Min vilja skall bli stark och stor,
Att kämpa gladt för dig, min mor!

Lär mig det bästa, som du vet,
Ty jag har mången brist:
Gudsfruktan, lydnad, ödmjukhet,
Arbete först och sist;
Men, goda moder, lär mig, att
Bli duktig karl för egen hatt!

Mitt land, mitt folk vill jag bli värd;
Dess kraft har ej förnötts.
Om för en bok, om för ett svärd,

Om för en plog jag födts,
För allt, för allt behöfver jag
Bli stark till kropp och själ en dag.

Och derför veklig är den pilt,
Som fryser vintern om
Och sveper sig i pels och filt
För minsta pust, som kom.
Men raska gossar äro vi
Och vilja raska karlar bli.

Den stora frågan.

Vet du hvad det är för en fråga, som går genom himlen och jorden, lifvet och döden? Vet du hvad det är för ord, som börja vid den låga vaggan och icke sluta ens vid den djupa grafven, utan fortfara att ljuda och ljuda och ljuda ännu långt bort i ändlösa evigheter? Det är blott tre små ord, och likväl bära de inom sig lifvets och grafvens hemlighet:

Älskar du mig?

Älskar du mig? frågade en gång din moder, der hon satt lutad öfver din lilla vagga och betraktade dig med strålande ömma ögonkast. Och du kunde ej svara, ty du kunde ej tala, men kanske kunde du redan småleende utsträcka dina små armar och se upp till din moders ögon, och hon begärde ej mer, hon visste redan ditt svar: ja, visst älskar jag dig! Lyckliga mor! Lyckliga barn! Om hon ej läst svaret uti ditt ljufva löje, så skulle hennes kinder ha bleknat och hennes hjerta frusit, och hon skulle gått bort att dö i sorg. Men nu visste hon det hon ville veta, nu visste hon allt, och sedan bar hon tåligt alla försakelser. Hon hade sin lön; hvad ville hon mer?

Åter, när du blef större och steg ur din vagga, kom samma fråga till dig från hela ditt hem och alla dina vänner: älskar du oss? Om du icke älskar dem, är ditt hem icke mera ditt hem, dina vänner gå bort, och der är tomt omkring dig, tomt i ditt hjerta. Men älskar du dem, då är allting godt och gladt, då förlåtas dig alla fel för din kärleks skull, och då *vill* du ej fela.

Så är det alltid och öfverallt. Vet du hvarför

vårt land är grönt om sommaren och hvarför det ger oss hem, kläder och mat? Det är allt Guds gåfva, men vårt land grönskar och bär frukt i vår kärlek. Om vi skulle förakta det och öfvergifva det för dess fattigdom, då blefve det aldrig mera grönt som förr. Då skulle det blifva som den stora ön Nova Zemla långt borta i Ishafvet: der är halfva året om ett beständigt solsken, och ändå vexer der intet träd, intet gräs, och landet ligger begrafvet i evig snö. Eller skulle det blifva som den stora öknen Sahara långt borta i Afrika: der är aldrig vinter och aldrig köld, och likväl finnas ej hvarken träd eller blommor, utan allenast brännande sand och heta ökenvindar.

När den fattiga vallflickan går i skogen, hör hon vårens vindar susa i trädens nakna grenar, och då frågar björken henne: älskar du mig? Ja, visst älskar jag dig, svarar vallflickan. Då går der en glädje igenom björkens innersta märg, och safterna stiga under hans bark, och knoppande löf slå ut på hans grenar. På samma sätt säger åkern till bonden, som plöjer honom: älskar du mig? Visst älskar jag dig, svarar bonden. Då börjar åkern att gro, och de gröna stråen af brodden hviska till hvarandra i aftonvinden: låt oss vexa höga och vackra, att vi må bära rikliga ax och gifva bröd åt vår vän!

Alldeles så säger skeppet åt sjömannen: älskar du mig? Visst gör jag det, svarar sjömannen. Då breder skeppet ut sina segel och säger till vinden: skynda, skynda, min vän har brådt, han vill hem till sin hamn! Och jernet säger till smeden, der det glöder i ässjan: älskar du mig? Det var en fråga! utropar smeden och börjar att hamra, och det hårda, starka jernet böjer sig, mjukt som en vidja, under hans skickliga händer.

Filip satt en dag och gäspade vid sin lexa, när boken frågade honom: älskar du mig? Nej, det gör jag visst intet, svarade Filip. Då begynte alla bokstäfver dansa för hans ögon som myggor i solskenet, och han gäspade och gäspade bort hela sin ungdom.

Älskar du mig? sade pianot till Mina, der hon satt och spelade tråkiga skalor. Nej, svarade Mina, jag vet intet värre, än dina skalor. Se, då begynte pianot att klappa, tangenterna häftade och gåfvo ingen ton: den vackra musiken flydde för alltid bort ur Minas strängar.

Men jag kände engång två fattiga barn: de hade ingen bok och intet piano. Eriks bok var den fria naturen: han samlade alla slags örter och gaf akt uppå hur de vexte. Gretas piano var en liten kantele, som hon sjelf hade hopsatt med strängar af ståltråd. Älskar du oss? sade skogens vexter till Erik. Ja, det gör jag, svarade han. Gå då till staden, hviskade skogen: der skall du finna en annan, som älskar oss, och han skall gifva dig lärdom, att du en dag blir den visaste man i naturens kännedom. Samma fråga susade sakta i Gretas strängar: älskar du oss? Ja, ja, visst älskar jag er! Och hennes kantele vexte och klang som silfver i bergen, hon blef den allravackraste spelerska och visste att locka tårar af glädje ur menniskors ögon.

Åter satt en fattig vallgosse om qvällen i skogen och såg på stjernorna. Då kom en röst till honom från de blida himmelens ljus och frågade sakta: älskar du oss? Ja, sade gossen, jag har älskat er så långt jag kan minnas tillbaka. Gå då till skolan derborta i byn, sade stjernorna, och bed att få lära dig hvad du behöfver. Gossen gick och arbetade dagen igenom, men om qvällen satt han allena och talade med stjernorna det som ingen annan förstod. Hvad sade de honom? Ingen vet. Men vi skola se, att det blir något märkvärdigt af denne gosse.

På thronen sitter en mäktig furste, och han frågar det stora landet: älskar du mig? Ja, svarar landet, du vet, att jag är trofast; har jag icke länge bevisat det? Och åter säger landet till fursten: älskar du mig? Ja, svarar fursten; det är min pligt och min ära, jag har också bevisat det; och så gå land och

furste trofast tillsamman i lust och nöd, och der är endrägt och frid i lifvets bekymmer.

Men densamma frågan går högre och högre och stadnar icke, förrän vid Guds den Allsmäktiges thron. Älskar du mig? säger verlden till Gud, och alla varelser, — menniskor, djur, vexter, stenar, stjernor och himlar — upplåta sin mun och fråga Herren: älskar du oss? Då svarar Gud med sitt heliga ord och alla sina välgerningar: veten I icke, att jag älskat eder, innan verlden var skapad, och att hela skapelsen är ett verk af min kärlek? Har jag icke skyddat och vårdat och uppehållit eder från tidens begynnelse? I hafven fallit i synd och bedröfvat eder fader i himmelen, och dock har eder fader gifvit eder en frälsare, som lidit och dött för edra synder, och dock har eder Gud gifvit eder löftet om evinnerligt lif, allenast I tron på Hans ord och vänden eder till Honom i all er nöd. Hur skulle jag icke älska eder, mina fattiga barn!

Ja, ja, ropa alla verldens röster tillbaka, se, vår Herre och Gud är full af kärlek, nåd och barmhertighet. Ingen älskar som Han.

Men då kommer Guds röst till menniskan i åskans dån och vindens sakta sus och i vårt eget samvete och går så genom vårt innersta med densamma frågan: älskar du mig?

Hvad skola vi svara? Vi måste ju nedslå våra ögon till marken och falla på våra knän och säga: Herre, visst *borde* vi älska dig öfver allting och hela vårt lif igenom lyda din vilja. Men du vet, att vi äro fattiga, syndiga barn och ofta förgätit din kärlek. Haf förbarmande med oss för Christi skull, och gif oss din helige ande, att vi dagligen må lära alltmera älska dig, tjena dig och prisa dig i hela vårt lif!

Välan, säger Herren, ären I mina barn och hafven mig utaf hjertat kär, så älsken hvarandra för min skull inbördes! Huru är det möjligt att älska Gud, när man hatar sin broder?

Saul och David.

Kung Saul, han satt på sin gyllne stol
Så mörk som en vinternatt;
Allena, stängd ifrån dag och sol,
Med tigande qval han satt.
Hans hjerta, det var förkolnadt,
Hans öga var släckt och matt.

Då trädde en fattig gosse fram,
Ljuslockig, med ädelt skick.
Blyg, bedjande, vänlig, allvarsam,
Han höjde till Saul sin blick.
Han bar i sin hand en harpa
Och bidade herrskarns nick.

Men upp for kungen, mer mörk än förr:
Hvem vågar att trotsa mig?
Hvem vågar att öppna qvalens dörr
Och trampa sorgernas stig?
Väl ringa ditt lif du aktar;
Mitt svärd skall förgöra dig.

— Jag är blott en fattig herdeson;
Dock är jag dig sänd af Gud.
Din sorg jag förnummit långtifrån.
Och bringar dig tröstens bud.
Ditt hjerta är sjukt, o konung!
Så lyss på min harpas ljud!

Kung Saul, han höjde sitt blanka svärd,
Men högg icke till ändå.
Den lille syntes ej hugget värd,
Och konungen talte så:
En timma har du att lefva.
Välan, jag vill lyssna då.

Raskt grep den lille i gyllne sträng:
Då qvällde tonernas brand,
Som silfverkällor ur blomsteräng,
Från darrande harpans rand.
Och ljust blef konungens anlet,
Och svärdet slant ur hans hand.

Och gossen spelte och sjöng än mer;
Alltmer vek konungens harm,
Tills strida tårar, de runno ner
På skägg och på stålklädd barm.
Och vinternatten vek dädan,
Och konungens håg blef varm.

Nu, sade gossen, är timman slut;
Så döda mig, herre, nu!
Men judakonungen Saul brast ut:
O, spela och sjung ännu!
Du läkte mitt sjuka hjerta;
Min son, min älskling är du!

Då glimmade gossens ögonpar:
Kung, Jehovah äran gif!
Den lille David allenast var
Sauls leksak och tidsfördrif.
Men Gud har läkt dig med sången;
Gud är vår helsa, vårt lif!

Kyrkklockorna.

De ringa, de ringa, de herrliga, stora, klara klockorna ringa de döda till ro och de lefvande att tillbedja Gud allsmäktig, hvars ande susar igenom tempelhvalfven och genom hela verlden. De ringa, de ringa, till bön och frid, till maning och väckelse; — hör huru högt deras toner ljuda genom den klara sommarluften vida omkring öfver sjö och land! När du lyssnar på dem, de må ringa i sorg eller glädje, så tacka Gud i ditt hjertas djup, för det han så ständigt klappar på ditt hjertas dörr och säger till dig: o, kom till mig! Ty hvad annat säga väl klockorna dag från dag, än just de orden: kom till Gud, kom, kom, du arma, förlorade barn, kom till Gud! Deras toner klinga till dig ofvanifrån genom de höga rymder af luften, likasom ljuset, värmen och allt godt och allt skönt komma ofvan från Gud i himmelen. Derföre lyssna på klockorna, och mins hvad de säga dig, så skall deras klang nedkalla öfver dig välsignelsen, ehvad de för dig må ringa lifvet eller döden.

Det var en gång en gammal kyrka, jag vet väl hvar, men det få ni gissa. Hon var mindre än nutidens kyrkor och byggd af sten, ja, af så stora stenar, att ingen menniska kunde begripa huru någon varit nog stark, att lyfta så tunga baddare upp i murarna. Mycket brant tak hade hon, der kajorna byggde sina bon i remnorna, och små låga fönster, i hvilka funnos målade rutor från den tiden, då Finland ännu bekände sig till den påfviska läran. Derinne funnos taflor, så

nötta, att ingen mer kunde se färgerna, och jungfru Maria och Jesusbarnet och de tolf apostlarne, skurne i träd; och somliga af dem hade varit förgyllda, men nu såg man knappt något mera, än spindelväfven omkring de heligas tinningar och litet guld på apostlarnes skägg. Det heliga skall man icke tillbedja i träd och sten, utan i anda och sanning.

Det kan man förstå, att kyrkan var mycket gammal. Ingen visste när hon var byggd; det ena slägtet efter det andra gick att sofva dödens sömn under kyrkogolfvet eller i grafvarna rundtomkring på kyrkovallen, och det ena slägtet var icke klokare än det andra. När man frågade någon huru gammal kyrkan var, så fick man det svar, att hon säkert icke var mycket yngre än verldens skapelse, ty jättarne hade byggt henne... Vackert svar; jo, då blef man klok!

Men nu skola vi tala om klockorna.

Kyrkan hade ett torn, som var så högt, att när man klef på tuppen och stod på tåspetsarna, kunde man se sju andra kyrktuppar i socknarna rundtomkring. Klockstapeln stod nära intill och var mycket mindre, ty två stora få sällan rum bredvid hvarandra här i verlden. Han var rödmålad, af träd och hade engång blifvit flyttad på rullar; något som var en stor märkvärdighet och räckte att tala om uti långa tider. Här funnos två klockor: storklockan och lillklockan. Storklockan var, likasom kyrkan, så gammal, att ingen visste när hon först begynt ringa. På henne stod en vers ur bibeln och gjutarens namn, som är rätt och billigt, ty när man är död, så lefver ens minne qvar i det goda man gjort. Storklockan hade haft förunderliga öden. Hon hade under stora ofreden för hundrafemtio år sedan varit nedsänkt i sjön, för att bergas undan fiendens hand, och de, som förde henne dit, blefvo sedan döda, innan det blef fred i landet, så att ingen mera kunde säga stället, der hon var nedsänkt. Folket i trakten var fattigt och hade icke råd att bekosta sig nya klockor; der söktes kring hela sjön, men ingen fann den förlorade storklockan. En enda i hela

socknen hade spaning på klockan; det var en liten flicka, kyrkoväktarens dotter, lilla Lisa, och hon var blott sex år gammal. Hennes fader bodde vid sjön, och när Lisa ibland om somrarna klef i fadrens båt och rodde ut på fjärden om söndagsmorgnarna, tyckte hon sig höra klockan ringa nere i sjön. Det sade hon, när hon kom hem, men de kloka i socknen drogo på mund åt sådant joller. Då hände tidigt en midsommarmorgon, när solen rann upp bakom den mörka tallskogen på andra sidan om sjön, att Lisa i sin båt hörde klockan ringa tydligare än någonsin förr. Och kyrkoväktaren, hennes fader, rodde ut med manskap och fann klockan och uppsatte henne med stor fröjd i klockstapeln, som då blef byggd. Alltsedan har hon ringt med den allraklaraste klang, men klarast och skönast ringer hon, när en god menniska dör, ty klockorna hafva också ett hjerta, fastän det är af malm; de fröjda sig med Guds englar, när en själ är vunnen för himmelen.

Lillklockan hade ock sin historia, fastän den är mindre förunderlig. När kriget var slut och folket åter samlades till den gamla kyrkan, manade ingen klocka mera till andakt och bön, ty den tiden låg storklockan ännu förgäten i sjön. Hvar skulle man då taga penningar till en ny klocka? Alla karlar stodo rådlösa och togo sig väl hundrade gånger med handen bakom örat, såsom det är på högsta modet här i landet, när någon vill rätt eftertänkeligt begrunda en sak. Men gummorna och flickorna visste råd. De satte sig ned att spinna och väfva. Der surrade spinnrocken natt och dag, och natt och dag flög spolen som en pil genom den fina ränningen, och så fingo de många hundrade alnar af det hvitaste lärft och menade att det väl borde förslå till att köpa en klocka. Fattiga folk, de visste icke, att malmen var dyr och mästaren kanske ännu dyrare. När de bjödo sitt lärft åt gjutaren i Stockholm, bjöd han dem igen en grötklocka, sådana man brukar att ringa på fartyg, när gröten är brassad och kocken står rödbrusig med slef-

ven i handen i kabyssdörren. Hvad var att göra? Icke kunde man hänga en grötklocka i klockstapeln. Men på den tiden regerade i Stockholm en drottning vid namn Ulrika Eleonora. Hon hörde talas om både lärft och klocka, och det behagade hennes drottningasinne mycket väl, att gummor och flickor i Finland voro så raska. Strax satte hon sina hoffröknar att spinna och väfva och spann sjelf med, och det är väl möjligt att de förnäma damerna gjorde en knyck på sin fina näsa, men den tiden gick mycket an, som nu skulle vara en omöjlighet. Allt hvad på detta sätt spanns och väfdes, det köpte drottningen, och penningarne skickades strax till klockgjutaren. Så ficks en klocka, som var icke mycket mindre än storklockan och mycket blankare, och det är visst, att när klockan för första gången lät höra sin ljudande malm, då greto alla gummorna, då knäppte alla flickorna sina mjuka händer, och alla tackade i sitt sinne Gud och den milda drottningen; men hvad de sjelfva gjort, det tycktes dem icke vara stort värdt att tänka uppå.

Detta var klockornas historia. Nu skola vi tala om väktarens Lisa.

Hennes fader var en stark, groflemmad karl, som var både väktare och ringare uti socknens kyrka. Hvar söndag, när han uppläst kyrkodörrarna, lät han folket sköta sig sjelf och gick med långa steg till klockstapeln. Huj, det gick med en fart, när han hoppade på tvärslån öfver storklockan. Då smög sig den lilla Lisa efter honom uppför de höga trapporna, och i början vankades smäll för sådant öfverdåd, men innan kort blef hon van och klef bara på, utan att se sig om till höger eller till venster. Der satt hon helt tyst och såg huru den tunga, väldiga klockan begynte att svänga, först i små vändningar, sedan i större, och huru den oviga kläppen midtuti började gå som pendeln i ett ur och pang! föll ned emot klockans sida, så att en klar ton sprang ut ur malmens hjerta och hördes vida omkring. Allt högre och högre svängde storklockan, tills hon slutligen stod nära nog upp och

ned och vägde och vägde emellan stå och falla, men sist med en hög klang svängde ned och så åter upp på den andra sidan. Hi och huj, det var ett dån genom luften och ett brak i hela klockstapeln, så att man trodde alla väggar nära att ramla. Men rätt under den grågula stora klockan satt en liten ljuslockig flicka, tyst och leende, på en pall i klockstapeln och tänkte aldrig ett ögonblick uppå, att klockan kunde störta som ett berg ned öfver hennes hufvud och krossa henne i finaste smulor, så att ingen kunnat säga hvem det lefvande väsende varit, som sutit på det ställe, der klockan föll.

Lisa höll af sina klockor så, som man håller af den käraste sak här i verlden, näst Gud och sin hjertanskär. Akta dig, sade hennes fader; när man så ständigt hör på klockornas klang, blir man döf. — Hvad vill det säga, far? sade Lisa. — Det vill säga svarade fadren, att dina öron icke mera höra det vackra i verlden, psalmernas ljud och fåglarnas sång, ej heller menniskors tal; och så står du ensam i en stor tystnad, som med nattens stillhet omgifver din själ. — Kunna de döfva höra klockornas ljud? frågade Lisa åter. — Ja väl, sade fadren; jag tror att de flesta döfva kunna höra klockorna. — Nå, hvad är det då för nöd? menade Lisa.

Men det gick som fadren hade sagt. Ju äldre Lisa blef, desto stillare och tystare blef verlden för hennes öron rundtomkring. I början hörde hon myggans sus i skogen om sommaraftonen, och det förekom henne, som hörde hon på långt afstånd klockorna ringa. Efterhand fingo alla ljud i hennes öron en likhet med klockorna: — fågelens qvitter i björkens grenar, forsens brus och menniskornas muntra tal, när de samlades att leka på kyrkovallen om söndagsqvällarna, — allt ringde i Lisas öron som klingande malm, och likväl kunde hon ej skiljas från sina kära klockor. Slutligen märkte nog alla, att Lisa var döf, och mången sörjde deröfver, men mest hennes fader väktaren, ty en mildare och bättre flicka fanns icke i hela byn.

Men det kunde nu icke hjelpas, och så tänkte ingen vidare derpå. När den lilla flickan gick tyst och mild sin vanliga väg till klockstapeln, sade allt folket, som såg henne: se, der går väktarens Lisa, som ingenting annat hör här i verlden, än klockornas klang!

Vid den tiden var Lisa tio år gammal och lekte, som barn bruka göra; men hennes leksaker voro de stora klockorna i tornet. Dem smekte hon som dockor, dem skurade hon så skinande blanka, och minsta damm fick ej synas på dem. Hon kallade klockorna Storagull och Lillagull. Hon bannade dem, när de ringde illa, och berömde dem, när de ringde bra. Hon talade till dem, och de svarade henne med sina röster af malm; hon förstod deras språk mer än menniskors språk; hon hörde ju intet annat, än dem.

Nu skall ingen tro, att Lisas öden voro mycket besynnerliga och att jag berättar dem derföre. Hennes yttre lefnad var icke mycket olik andra menniskors, som bo i landsbygdens enformiga lugn sitt lif igenom. Men hon var en af dem, som kyrkklockorna kallat mer än andra till Gud redan i lifvets ungdomsblomma, och derföre skola vi minnas henne, när vi tala om klockorna.

Ju mera den yttre verldens portar stängdes för hennes själ, så att alla dess tusende toner och ljud för henne förstummades och småningom tystnade stilla bort, så att slutligen endast klockornas manande stämma ropade i hennes öron: kom till Gud! kom till Gud! — desto mera vände sig hennes tankar och håg inåt till själens högsta, innersta lif i Gud, så att allt det jordiska för henne blef såsom ett sken och en dröm, men Gud allena syntes henne vara det högsta goda, sköna och öfverallt tillbedjansvärda. I sin lefnad hemma med menniskor var hon god och tjenstaktig, hon gjorde alla sysslor och arbetade mer än någon annan, men hennes bästa glädje och åtrå lågo icke ditåt. Hon var lik ett stilla vatten, som i sitt klara djup speglar himmelens sol och nattens stjernor och städse bär i sitt sköte en bild af höjdens oändliga skönhet.

Och klockornas klang följde Lisa genom hela hen-

nes lif, såsom den följer alla menniskor, fastän så mången icke ger akt derpå. — Om jag kan begripa hvad som kom åt lillklockan, den dagen du bars till dopet! sade hennes fader väktaren. Aldrig har jag hört henne ringa med en sådan klang af klaraste silfver. Hade det varit storklockan, ja, då hade jag förstått hennes klingeliklang, ty hon är från påfviska tiden; der är silfver i henne, det hörde jag min far säga i verlden; gjutaren har insmält i malmen en helgonabild från Rom. Det är trolltyg i den klockan, det hör jag på själaringningen. Hvar gång en bof eller rackare ringes ut ur lifvet, så hör man i klockan ett skrällande och ett jemrande, så man kunde tro hon vore sprucken. Men ringer hon för en god menniskas själ, si, då har hon en annan ton, då ringer hon så ljufveligt, som en psalm och en bön; det kommer du att få höra, när det engång ringes för dig, kära barn.

Men här står jag och pratar i nattmössan, tillade väktaren skrattande. Liksom någon kunde höra sin egen själaringning!

Lisa såg uppå hans läppar hvad han sade och svarade mildt och godt, som hon brukade: klockorna ha nog förstånd och hjerta, utan att far behöfver skylla på trolltyg. När en god själ flyr bort ifrån jorden, så klänger han sig fast i klockornas toner och stiger med dem till himmelen. Och då andas själen sin egen skönhet in i tonerna, så att de, klara och klingande, sväfva upp i den genomskinliga blå luften bort till Gud.

Ja, ja, vi få väl höra nästa pingst vid din första nattvardsgång, sade väktaren; och dervid blef det.

Så kom pingsten. Väktarens Lisa var nu sexton år gammal och skulle med de andra skriftskolebarnen gå till Herrens bord. Den dagen ville väktaren ringa vackert, och det ville äfven klockorna. Det var en morgon i sommarens första barndom, när alla väsen i naturen synas unga och friska som blomstrande barn. Och klockorna ljödo nu heligare, andaktsfullare än förr; så djupa och rena hade man aldrig hört dem, och allt folk, som långs vägen kom gående till kyrkan med

skorna i handen och psalmboken inlindad i näsduken, skyndade med förundran på sina steg och sade: Herre Gud, hvad klockorna ringa vackert i dag! Inne i kyrkan ljödo psalmerna, och den hvitklädda ungdomen trädde i långa rader fram emot altaret. Der stod en from och ädel prest; han nedkallade välsignelsen öfver de unga, och de fingo vår Frälsares heliga måltid under andakt och varma tårar. Sist af alla kom väktarens Lisa. Hon var den enda, som ej hörde psalmernas ljud och prestens välsignelser, hon hörde blott klockornas klang, men den var för henne både psalm och välsignelse. Hon läste Guds ord på prestens läppar och förstod det så väl; ja, hon tackade Gud mer än alla de andra, och den dagen blef sedan räknad som en af de skönaste i hennes lif.

Två år derefter stod Lisa brud, och hennes fästman var klockarens son, som ofta brukade ringa lillklockan vid väktarens sida, när Lisa satt med sin söm i tornet. Nu skall det ringas med fart och fröjd, skrek väktaren och var så glad, att han säkert dansat på ett ben, om han ej varit så gammal. Akta dig, ropade han till grannen, som den dagen ringde lillklockan, akta dig bara, att icke vadmalsskörtet af rocken kommer emellan klockan och kläppen, för då spricker hon, och då skulle drottning Ulrika Eleonora vända sig i sin graf. Huj, nu skall det ringas! — och dervid hoppade han med hela sin tyngd på trampsteget, så att storklockan med ens vändes rätt uppåt och lät höra en klang, som for öfver berg och dalar. Och bium baum, nu blef ett ringande med fröjd och lust, och derpå kom hela brudskaran i procession till kyrkan, spelmannen främst, och väktarens Lisa var klädd i krans och krona och hörde klockornas klang, men intet annat hörde hon på sin bröllopsdag, och likväl var hon så glad . . .

Så gick ett år förbi. Då bar Lisa till dopet i kyrkan sitt första barn, och åter ringde klockorna lustigt och gladt, och åter hörde hon intet annat än dem. Men hon såg desto mer, hon såg sitt lilla, leende barn.

Och klockorna ringde i solskensmorgonen öfver den unga modrens fröjd.

Åter förgingo några år; då såg man Lisa föra sin förstfödde bort till hans tidiga graf. Der låg den lille så blek och stilla med en grön krans på locket af sin hvita kista. Och den unga modren gret. Men klockorna ringde i den mulna höstdagens storm ... deras klang var så mild som ett barns bön, men sorgsen ändå som ett sviket hopp och en skön, men förlorad framtidsdröm.

Sedan gingo åter flera år förbi, och så kom den dag, när väktarens Lisa förde sin äldsta dotter till Herrens bord. Och åter ringde klockorna som fordom, och åter stod sommaren i sin första blomstrande barndom och lyssnade på de kända tonerna ur malmens hjerta. Den lyckliga modren hörde dem i sin själ och gret af glädje.

Åren fortsatte sitt lopp och samlade mycket af det fordna i grafven, medan det nya och friska kom upp i det förvissnades ställe. Och allt läto klockorna höra sin klang i sorg och glädje. Väktarens Lisa ledsagade till den långa hvilan sin fader väktaren, sin man, den högt saknade; hon gömde i jorden fyra af sina barn och nästan alla vänner från hennes ungdomstid. Det unga slägtet blomstrade upp; hon förde sin dotter till brudstolen, hon förde till dopet sina leende barnabarn. Och hvarje gång hörde hon klockorna ringa, och hvarje gång tackade hon Gud, för sorgen liksom för glädjen, i djupet af sitt hjerta.

Sist kom en jul, då väktarens Lisa var gammal och grå och stod der, omgifven af de unga, som ett lefvande, älskadt minne från fordna dagar. Då tänkte hon uppå sin barndom, när julen var så kär, och bad sina barn att åka med henne till kyrkan tidigt om julmorgonen. Och de gjorde det, ehuru icke gerna, af fruktan för hennes skull, ty vintern var kall och himmelens stjernor skeno sprakande klara i den snöiga, mörka decembermorgonen.

När då bjellrorna lustigt klungo och slädarna ilade

fram i kapp uppå landsvägen och man nalkades kyrkan och ljusen strålade som en dag genom de gamla målade kyrkfönsterna, då hörde Lisa ännu engång sina kära klockor ringa. Det syntes henne vara den skönaste af alla toner i verlden, och med ångan af hennes andedrägt i den frostiga vinterluften steg hennes tacksamma suck till Gud. Men när hon kom in i den upplysta kyrkan, vände hon sig, full af häpnad och glädje, till sina barn, som ledsagade henne, och sade till dem: Jag hör psalmerna! Och de sade sinsemellan: hvad månde det betyda, att mor hör psalmerna, som hon icke hört, sedan hon var tio år gammal?

Dock när gudstjensten var slut och klockorna åter begynte ringa, funno de, att den gamla med hopknäppta händer somnat bort ifrån lifvet och gått till en bättre verld. Då sade de åter sinsemellan: nu veta vi hvarför mor hörde psalmerna. När den eviga morgonen skiner in öfver denna jordens natt, då klarna i sista timman de godas och de rättfärdigas sinnen, så att de se hvad de icke sett och höra hvad de icke hört på länge. Ty de stå redan till hälften in i himlens oändliga klarhet.

Och klockorna ringde ännu engång, och det var deras själaringning för henne, som så länge älskat dem och icke hört något annat i verlden, än dem. De ringde med sin allraskönaste klang, det susade så silfverklart som en välsignelse och en bön genom den frostiga vinterluften, och allt folket, som stod deromkring på kyrkovallen, knäppte ihop sina händer och sade: hör, nu ringa klockorna för väktarens Lisa! Gode Gud, hvad det är vackert, när klockorna ringa!

Sagan om Lillis näsa.

Hon var en liten alltför vänlig flicka,
Som kunde både spinna, sy och sticka
Och karda ull och häckla lin och väfva
Och tråckla sina fållar lagom snäfva.

Hon kunde skura, tvätta, baka, byka
Och torka kläder uppå rep i klyka,
Hon kunde koka, steka och förvälla
Och stöpa ljus och brygd iordningställa.

Hon kunde mer, hon kunde skrifva, räkna
Och läsa, sjunga, spela, dansa, teckna;
Hon tog katkesen i en enda lexa
Och las historie som en liten hexa.

Än mer, hon kunde snäll och lydig vara
Och ödmjuk låta egen vilja fara;
Hon kunde Gud i böner fromt åkalla,
Behaga alla, älskad bli af alla.

Men ack, hvad hjelpte henne, stackars flicka,
Att kunna spinna, väfva, sy och sticka
Och koka, steka, skrifva, räkna, läsa?...
Hon hade ju en alltför liten näsa.

En alltför liten näsa dock hon hade.
I hennes ögon skälmen satt, den glade;

En kind så röd, en mun som sockerbiten,
Hvad hjelpte det, när näsan var för liten?

En tid ej alls det hennes oro väckte.
Hon flög med fågeln, långt som vingen räckte,
Och var bland andra systrar nippertippor
Så fri och glad, som gröna skogens sippor.

Då hände, att en dag i juleringen
Man lekte skrapa nos, och fri slapp ingen.
När turn till Lilli kom, man hördes snäsa:
Hvar skall man skrapa den, som ej har näsa?

— Har jag ej näsa? — Ja, så skreko alla,
En näsa, som man ej kan näsa kalla,
En sådan liten en, det är för löjligt! —
Och Lilli ej begrep, hur det var möjligt.

Hon sprang till spegeln... Ja, så var det riktigt,
Och när hon sjelf den saken tog så vigtigt,
Så skreko de igen: en tipp, så liten,
Blir aldrig kysst och aldrig heller biten.

Och Lilli sprang med hast att fråga mamma,
Och mamma sade, hon också, detsamma:
Ja, kära barn, nog alltför liten är den,
Men var blott snäll, så går dig väl i verlden!

Ja, godt och väl, det är visst lätt att säga,
Men slik chikan, den skall på sinnet väga.
Från denna stund blef Lilli tyst som natten
Och gömde lilla näsan under hatten.

Förgäfves sökte mamma trösta, råda;
Ack, Lilli såg sin lefnadsfröjd i våda,
Och så blef intet annat råd, än fråga
Hos doktorn bot för sådan näsvis plåga.

— Herr doktor, i vår nöd er hjelp vi söka;
Var god och lilla näsans längd föröka!
— Hvaba? Dess längd? Det var en egen kasus!
Kom hit, min vän, kom hit med lilla nasus!

Och doktorn tummar näsans tipp och kröker,
Men ack, dess längd ej sig det minsta öker.
— Ja, säger då med vigtig min den lärde, —
Jag tror vi lemna näsan i sitt värde.

Nå, tänker Lilli, stå du der och brumma! —
Då möter hon en liten, liten gumma.
— God dag, mitt barn, du syns mig så bedröfvad.
Säg mig af hvad bekymmer du är pröfvad!

— Ack, kära mor, det kan på mig ni läsa:
Ni ser det sjelf, jag har för liten näsa.
Att få den längre, säg, hvad skall jag göra?
Mig tycks, jag kan en sten till ömkan röra.

— Hå, sade gumman, — är det intet annat?
Då vet jag bot, som ingen doktor sannat.
Jag är en fé, jag ger dig en förmåga,
Som ofelbart skall lindra all din plåga.

Så hör: hvar gång du under all din lefnad
Bedragen blir på någon väntad trefnad
Och hoppets glada verld för dig blir trängre,
Så skall din näsa vexa litet längre.

— Tack, kära mor, det var ett herrligt fänge;
Men lofva, att jag ej får vänta länge!
— Var lugn, sad' gumman, nog skall näsan vexa. —
Och så försvann hon, som sig bör en hexa.

Och Lilli gick belåten med den trösten.
Då hände sig i trädgården om hösten,

Att päronträdets rara frukt sågs locka.
— Hör, Frans, sad' Lilli, klif dit upp och plocka!

Och Frans klef upp och skrek: se så, tag lyra!
— Ja strax, sad' Lilli. — Och så föllo fyra.
Men Konrad stod bakom med handen knuten,
Tog lyrorna och slök dem i minuten.

Det kan man tro, att Lilli blef förlägen
Och gick förtretad in och under vägen
Såg sig i spegeln... såg och såg helt prydligt,
Att lilla näsan vuxit högst betydligt.

Och glad blef Lilli, hon, som nyss var mulen. —
Men tiden gick, och så kom ändtligt julen.
In buros klappar. Lilli fick den första,
Det var en låda bland de allrastörsta.

— Hvad kan det vara, skrek hon, i en sådan?
Och Konrad, skälmen, bröt helt vigtigt lådan...
Då morrar der den arga hunden Kexer,
Och Lilli känner huru näsan vexer.

Så gick hvar gång, som hexan spått den dagen:
När Lilli blef af någon fröjd bedragen
Och hoppets glädje blef för henne trängre,
Då vexte strax den lilla näsan längre.

I början var det bra, och med förtjusning
Såg Lilli näsans ständigt längre krusning,
Ja, mamma, som ej kände trollets funder,
Sad' helt förtjust: den flickan blir ett under!

Men hur det var och passade i stycket,
Så vexte näsan nästan alltför mycket,
Blef småningom allt längre i förtreten,
Och sist kröp Lilli fram med hemligheten.

Och ack och ve! Nu gick som mamma trodde,
Att Lilli blef ett under. Folket glodde
På flickan fattig, som på ett spektakel,
Och näsan, den gick främst som ett mirakel.

Nu blef ej annat råd, än åter fråga
Hos doktorn bot för sådan näsvis plåga.
— Herr doktor, näsan är för lång bland mängden,
Var god och korta af den uppå längden!

— Hvaba? För lång? Det var en egen kasus!
Kom hit, min vän, kom hit med långa nasus! —
Och derpå grep han, helt förnöjd, till knifven...
Men Lilli sprang sin väg, af skräck fördrifven.

Hon sprang och sprang. — Ack stygga, stygga gumma,
Hvi lät jag narra mig af dig, jag dumma!
Hvi var jag missnöjd med min lilla näsa?
Ack kom, o fé! dess grymma vext att qväsa!

Och Lilli springer nu kring hela verlden,
Att söka gummans väg. Men säg, hvar är den?
Har någon gumman sett, så säg det ärligt,
Ty näsan vexer allt ännu förfärligt.

Och redan räcker den en aln i längden.
En skräck och fasa för den häpna mängden.
Men i vår saga den moral vi läsa,
Att hvar och en bör nöjas med sin näsa.

Gossen från Brahestad.

Vet du hvad det är att försaka sig sjelf och att lefva för stora tankar? Jag vill säga dig det.

Det var engång en gosse i Brahestad. Han var åtta år gammal, frisk och stark, djerf och beslutsam. Der fanns ingen backe så brant, att han icke slant utför den på sina smidiga skidor. Der fanns intet träd så högt, att han icke klättrade i dess svigtande topp. Han samm som en fiskmås, han sprang som en ung fåle, han slängde som en ekorre. Han var lekens kung; ingen slog en bättre lyra, ingen skjöt en säkrare pil. Föräldrar, syskon, kamrater, alla älskade honom. Ty han var lika god, som stark, lika lydig, som djerf. Han var i stånd att gå i elden för sina vänner, och om hans mor sagt till honom: August, i dag skall du läsa hela dagen, men du får ingen mat förrän i morgon! — så hade han kysst hennes hand och svarat med sin glada, hurtiga min: gerna, mamma, efter du vill det!

Detta sade icke hans mor, men hon vande honom tidigt att försaka och lyda. Hade han en leksak, som han allramest tyckte om, så hände ibland, att han gerna gaf bort den. Var det något nöje, som han mycket fröjdat sig åt, så hände, att hans föräldrar sade: försök, om du kan, att umbära det! August svarade: jag vill försöka. Och det lyckades. Sådant är icke lätt, icke roligt, men deraf har man en vinning för hela lifvet. Ty i lifvet händer ofta, att man måste försaka

det man gerna vill, och se, då gäller det att kunna försaka med ett gladt och frimodigt hjerta.

Augusts föräldrar voro icke fattiga, icke rika, de hade hvad de behöfde och hade väl kunnat kläda sina barn så fint som andra, eller traktera dem ofta med efterrätter och sötsaker. Men de uppfostrade sina barn tarfligt och vid strängt arbete. Märk väl, att ingen stor man och ingen hjeltemodig qvinna blifvit uppfostrad i lättja, med grannlåt och sötsaker.

En dag ströfvade August med andra gossar ute på skogsbackarna invid staden och sprang med en pappersdrake. Det blåste starkt, draken flög högt, och ju högre han flög, desto stoltare var det. O, den som kunde flyga så högt! tänkte August vid sig sjelf. Det vore något, det, att strida så käckt emot stormen der högt i det blå, långt bort öfver länder och haf.

Så kommo de till några väderqvarnar på backen, och qvarnvingarna svängde med susande fart i den starka blåsten. Se, det vore också något, att flyga med qvarnvingen, tänkte August, der han stod tätt bredvid och hörde vingarnas dån, när de skuro igenom den stormiga luften. En oförvägen lust kom öfver honom, han ville försöka ett rapp och grep stadigt med båda händerna i den stora qvarnvingen, just när den strök förbi . . .

De andra gossarne skreko till, men August var redan högt i luften. Han var icke en af dem, som lätt släppa tag. Han följde med, som en hängande kardborre . . . det såg för märkvärdigt och vådeligt ut! Men när qvarnvingen på detta sätt lyftat honom högst upp, så att han hängde rätt öfver qvarnen, stupade vingen i svängningen nedåt, och detta var August icke beredd uppå. Han förlorade handfästet och föll från en svindlande höjd mot den steniga backen, medan den stora qvarnvingen, obekymrad om hans öde, susade öfver honom och fortfor att svänga.

Kamraterne sprungo fram och trodde honom vara död. Men han lefde ännu, han hade endast afbrutit

båda armarna och bars i detta tillstånd hem till föräldrarna.

Du kan tänka dig deras häpnad. Båda armarna, det var en smäll! Om han också fick lefva, hvad gör man i lifvet utan armar? Åhja, man har exempel på krymplingar, som varit så olyckliga alltifrån födelsen och likväl hafva lärt sig konster, som visas för pengar... men, men, en karl utan armar, det är dock något bedröfligt... August såg sin älskade moder gråta, och hon gret ej för små smulor.

Detta gick honom mer till hjertat, än all hans egen smärta. Hans brutna armar värkte, som om de doppats i brinnande eld, men han tänkte icke derpå, han sade endast: förlåt mig, mamma! Och så log han, så godt han kunde, och tröstade modren: jag blir nog bra igen; jag skall vara tålig...

De hade ingen läkare den tiden i staden och kallade på en förståndig gumma, som var van att bota sådana skador. Hon hopfogade de brutna armarna åter på rätt och lade spjelor omkring dem och linnebindlar derpå. Det var icke heller roligt, det tog grufveligt ondt, men August bet ihop tänderna, såg på sin mor och nickade åt henne: var icke rädd, nog blir det bra! — Se, så mycket hade han redan lärt af den stora konsten att glömma sig sjelf.

Och bra blef det, ty gossen var tålig, lydig och icke bortklemad. Redan om ett par veckor togos spjelorna bort, och sedan han ännu i två veckor varit tvungen att ligga alldeles stilla, kunde han småningom åter bruka armarna. Det var en snäll gumma, hans sköterska. Hon läkte så skickligt dessa två små armar, som engång skulle blifva så starka och utföra så tappra bedrifter i verlden, att man icke mer kunde se något fel uppå dem. Om hon lefvat, när den lille August sedan blef en berömd hjelte, skulle han säkert ha skickat åt henne någon af sina många ärofulla tapperhetsmedaljer, ty utan henne och utan armar hade han blifvit en krympling, förgäten och bragdlös i nordens enslighet.

Nu vexte han stor och stark och gick ut i verlden. Der var någonting mäktigt uti hans barm, som dref honom ut. Gud skapar icke alla menniskor lika i hågen. Somliga har han danat för lifvets stilla lycka, för hemmets lugn och det tysta arbetet; andra har han danat för lifvets stormar och några till kämpar för hela menskligheten. Men för Gud är det lika, hvilken väg man i lifvet går, allenast man går i Herrens fruktan rättskaffens genom verlden.

Den lille gossen, som nu blifvit stor och lärt många sköna kunskaper, drog ut att strida för frihet och rätt. I hans eget land bodde ett fritt folk, som lefde i frid och endrägt under lagarnas skydd, men alla folk voro ej lika lyckliga. Flera förtrycktes af hårda beherrskare, som icke aktade lag och rätt; andra söndersleto hvarandra i inbördes krig. Den fordne gossen från norden tyckte sig ej kunna bättre bruka de nya armarna, än dermed, att han stred för de förtryckta på jorden. Han gick frivilligt i fejd för de svaga emot de starka; han blödde för dem i hundrade strider. Han kom till dem som en främling och blef deras egen. Finland var hans moder, Sverige hans fädernebygd, norden hans vagga, men vida verlden var hans stora fäderneslånd. Hvar god och rättskaffens menniska var hans broder och syster; hvar oskyldigt förtryckt var hans sjelfskrifna skyddsling; hvar högsint like hans vän och bundsförvandt.

Vår tid vet ingen tapprare hjelte, än denne gosse från norden. Hans lif var ett lif af idel sagor och hjeltebragder. Han fanns beständigt der faran var störst; många tusen stupade rundtomkring honom; han låg förblödd och halfdöd på de blodiga slagfälten; led ofta hunger och allt slags brist; var fången och öfvergifven, förföljd och plundrad, sjuk och förgäten. Han samm genom floder mellan flytande isstycken. Han klättrade öfver höga murar, bevuxna med törnen. Han stridde i nattens mörker, kringränd på alla sidor af fiender, som icke kände någon barmhertighet och som fingo betalning för deras fångars hufvuden. Nästan

alltid stridde han i sällskap med några få mot en stor öfvermakt och vann likväl ofta seger genom Guds bistånd och genom oförliknelig tapperhet. Stundom funnos förrädare bland hans egna stridskamrater, och när han, uttröttad af mödor, kastade sig om qvällen ned på den hårda marken med sin fältkappa under sig och himmelens klara stjernor öfver sig, nödgades han vaka med handen på svärdfästet, för att icke blifva dödad i sömnen. Dock bevarade Herren Gud honom underbart uti alla faror, och aldrig förlorade han sin glada förtröstan och sitt milda hjerta mot alla olyckliga. Han tjenade sig upp från simpel soldat till flera tusendes anförare, vann stor ära och många utmärkelser, men begärde aldrig mer för sig sjelf, än det allra nödvändigaste, och drog sig tillbaka från alla ärebetygelser. Hvad brydde han sig om att lysa för menniskor och att förhäfva sig öfver ett välförtjent rykte? Han stred ju icke för egen ära och egen vinning, han stred för friheten och för menskligheten; för deras seger ville han gerna förgäten dö.

När han i sju år kämpat under ett främmande namn för Greklands frihet och det gamla Grekland ändtligen afkastat turkarnes ok, sökte honom grekerne förgäfves öfver hela Europa, för att, till bevis på deras tacksamhet, erbjuda honom i deras land en stor jordegendom. Slutligen bortskänkte de den åt en annan, när de icke annat visste, än att deras älskade kämpe längesedan var död. Men han lefde, blygsam och gömd, än i Sverige och Finland, än på en af Vestindiens öar. Han var fattig och mottog likväl ingen belöning. Han ville ej fläcka sitt höga mål och sitt tappra svärd med egen vinning af jordiska rikedomar.

Den lille gossen, som först kämpat mot väderqvarnen och sedan med eller mot halfva Europa, blef slutligen en grånad hjelte, som, trött af mödor och ärofulla sår, slöt sitt lif i ett fridfullt hem och gömdes till hvila uti den svenska fosterjorden. Få kände honom; ingen har någonsin hört honom omtala sina egna bragder. Och hvad allt hade han icke kunnat berätta,

om han ej skyggat tillbaka för eget lof och gifvit all ära åt Gud den högste, som ledsagat honom genom så många faror! Andra, som uträttat ganska litet i verlden, veta icke huru de skola framhålla sin egen person, sin ära och sin märkvärdighet; han, hvars bragder förvånat samtiden, gjorde allt hvad han förmådde, för att gömma sig sjelf i glömska. Derföre känner också verlden ganska litet af hans händelserika lif, och hans tappraste bragder äro kanhända för alltid förgätna. Men Gud känner hans redliga hjerta, hans fasta tro, och menniskor veta tillräckligt, för att hedra hans minne.

Hade Gud förunnat *August Maximilian Myhrberg* att strida för sitt fädernesland, såsom han stred för de förtryckta på jorden, så skulle han på sin tid haft endast en jemnlike, nemligen italienarnes Garibaldi. Nu stred han, länge okänd, namnlös, för mensklighetens rätt, för folkens frihet, och derföre står intet folk i tårar omkring hans graf. Men Finland, hans stora moder, och Sverige, hans faders hemland, skola i alla tider räkna honom bland sina tappraste hjeltar. Hans lif skall länge berättas som en saga vid vinterbrasan, till undran och häpnad för efterkommande slägten. Allt hos honom — hans mod, hans bedrifter, hans oegennytta, hans högsinta hjerta och framför allt hans sköna försakelse af sig sjelf — var stort och sagolikt, och derföre må hans stora saga äfven få plats bland dessa små.

Gosse i Finlands och Sveriges bygder, lär dig, som han, att strida för det rätta på jorden! Lär dig, som han, att försaka dig sjelf!

På blank is.

Du frusna vintervåg,
Du sköna, klara spegelglas,
Som nyss med flyktig håg
Har glittrat uti stormens ras,
Ett barn af söderns blida kust,
Kan ej din konst, vet ej din lust,
Du nära,
Du kära,
Du skära, vackra spegelsal,
Som blinkar
Och vinkar
Oss ut till vinterbal!

Hvad mer, om blommors slägt
Har dött i snön uppå din strand
Och hvit är skogens drägt
Och skört är vikens silfverband!
Det friska mod, det unga skämt
I dig sin runa rista jemt.
Vi bygga
Så trygga
Vår brygga vid din blanka rand
Och segla
Och spegla
Varmt hjerta, frusen hand.

Med foten klädd i stål
Och eld i blick och ros på kind,
Vi fly mot fjerran mål
Med farten af den snabba vind
Och vända från vår bana sen
Till vännens famn och brasans sken,
Att blida
Förbida
Den vida nordens vackra vår.
Då ljusna
De frusna,
De fångna böljors spår.

De små fåglarnas klagan.

Vi kommo så långt från fjerran land,
Vi kommo från Nilens heta strand,
Från Etnas lava, från Atlas dadlar
Och från Saharas brännande sand.

Vi kommo från sol, som ej förgår,
Från land, som evigt i blommor står,
Från strand, der aldrig en drifva snögat,
Till Finlands frostiga, sena vår.

Vi bytte mot denna arma nord
Vår gyllne frukt och vårt rika bord,
Vi hungrade bland vår barndoms björkar,
Vi fröso hellre på hemmets jord.

Och hade vi ej en skatt af gull
Att ge till hyra och ge till tull,
Så sjöngo vi dock vår glada visa
För Finlands och för vår kärleks skull.

Vi bådo ju blott om en liten gren,
Om litet mossa för boet sen
Och blott att i fred vår visa sjunga
I morgondagg och i solens sken.

Då kommo der barn från denna bygd,
Barn utan hjerta, barn utan blygd,

Och kastade ned vårt bo till marken
Och röfvade bort vårt enda skygd.

Vi sjöngo för dem i vårens tid,
När allt var glädje och hopp och frid.
O, må dem ingen i lifvet löna
Så, som de lönat vår sång dervid!

Kanhända var det en lek också;
Men grym och tanklös var den ändå.
Må Gud förlåta dem, att de lönat
Vår trogna kärlek till Finland så.

Björken och Stjernan.

Ännu vet jag en saga från fordna dagar om en gosse och en flicka, som gingo genom lifvet fram mot ett enda mål. Huru mången bland oss kan säga detsamma om sig?

För etthundrade och femtio år sedan var i Finland stor nöd. Kriget härjade vida omkring, städer och byar brunno, skördar trampades ned, och menniskorna öddes bort till mer än hundradetusendetal genom svärdet, hungern, landsflykten och förfärliga sjukdomar. Då var ej annat att höra och se, än suckar och tårar, klagan, sorg, aska och blod, och de, som hoppades längst, visste slutligen icke mer hvad de hade att hoppas. Ty Guds gissel gick öfver landet med stort betryck, och den tidens minnen förgätas aldrig. Då hände ock, under så mycken ofärd, att många familjer spriddes omkring, så att somliga fördes till fiendeland och andra flydde i skogar och ödemarker eller fjerran till Sverige, och en hustru visste icke mer af sin man, och en broder icke mer af sin syster, och en fader och moder visste icke af sina barn, om de voro lefvande eller döda. Derföre, när ändtligen freden kom och de, som ännu lefde, vände åter till sitt, då voro de ganska få, som icke hade någon af de sina att sakna och begråta. Likasom vi läsa i sagan om riddar Blåskäggs unga hustru, att hon skickade sin syster i tornet, der man kunde se långt utåt vägen, och ständigt frågade: Anna min syster, ser du någon komma? — så frågade mången den andre, när stugan

var så enslig och de kära icke hördes af: ser du ingen komma? — ser du ännu ingen komma? Och merändels svarades: ingen, ingen! Men stundom hände, liksom i Blåskäggs saga, att långt borta pä vägen syntes ett litet moln af damm; molnet kom närmare, och slutligen såg man en skara flyktingar, som sökte de sina... Der sökte faders och moders ögon sina käraste, och funno de dem efter långa år, då var der fröjd, som om aldrig sorgen funnits, och hyddorna reste sig åter med hast, och åkrarna buro åter sin skörd, och en ny tid randades öfver de förgångna sorger.

Under det långa kriget hade, bland många andra, två späda syskon, en gosse och en flicka, blifvit bortförda långt i främmande land och der funnit vänliga händer, som togo vård om dem. Åren gingo, syskonen vexte upp och ledo ingen nöd, men i allt deras öfverflöd kunde de icke förgäta fader, moder och fädernesland. Det var med dem som med de fångne judar i Babylon, hvilka hängde sina harpor i pilträden och ej kunde sjunga, ej spela, ej dansa i det främmande landet, ty deras hjerta var i Jerusalem.

När då ryktet kom, att der var fred i Finland och att alla, som ville och kunde, fingo återvända dit, då blef för barnen det främmande landet för tungt, och de begärde att få gå hem.

Främlingarne, deras vårdare, logo och sade: gå hem? Narraktiga barn, veten I väl huru långt I då hafven att gå? Mer än hundrade mil.

— Det gör oss detsamma, svarade barnen, blott vi gå hem.

— Men hafven I icke hos oss edert nya hem? Här hafven I kläder och mat i öfverflöd, goda frukter att äta, mjölk att dricka, varma kläder, vackra boningar och vänliga menniskor, som älska eder af hjertat. Hvad viljen I mer?

— Ja, sade barnen. Men vi vilja gå hem.

— I edert hem är stor nöd och brist på allting. Der skolen I lefva i stor fattigdom, hafva mossa till bädd och en koja af granris till tak, blåst och köld

till edert ständiga sällskap, trädens bark till edert dagliga bröd. Edra föräldrar och bröder och systrar och alla edra vänner äro längesedan döde; när I söken deras spår, skolen I finna vargarnas spår, som framgått öfver drifvorna på den öde plats, der eder stuga har stått.

— Ja, sade barnen. Men vi vilja gå hem.

— Men tio år hafva förgått, sedan I fördens bort derifrån. Då voren I späda och oförståndiga: en broder om fem och en syster om fyra år. Nu ären I femton och fjorton år gamla och kännen föga af verlden. Allt hafven I glömt, både vägen dit och edra föräldrar sjelfva, och likasom I glömt dem, hafva de ock glömt eder.

— Ja, sade barnen. Men vi vilja gå hem.

— Hvem skall då visa eder vägen dit?

— Gud, sade gossen. Dessutom mins jag, att på mina föräldrars gård står en stor björk, der många vackra fåglar sjunga i morgonsolen.

— Och jag mins, sade flickan, att om qvällarna lyser en stjerna der genom björkens löf.

— Narraktiga barn, sade det främmande folket, det I begären är en dårskap och ett förderf. — Och de förbjödo barnen att mera tänka derpå.

Men ju mer de förbjödo, desto mer tänkte barnen derpå, och det var icke af olydnad, utan emedan det så ständigt och oemotståndligt låg dem i hågen, att de ville åter tillbaka till sitt fäderneslaud. Ändtligen en månljus natt, när gossen ej fick en blund i sina ögon för tankarnas skull, sade han till sin syster: sofver du? Hon sade: nej jag kan icke sofva, jag tänker på vårt hem. Så är det också med mig, sade gossen. Kom, låt oss knyta våra kläder i ett knyte och fly härifrån. Det förekommer mig, som om Gud sade i mitt hjerta utan uppehåll: gå hem! gå hem! Och hvad Gud säger, det kan ej vara synd.

— Ja, sade systern. Och så gingo de tysta bort.

Derute sken månen klart öfver vägar och stigar, och det var en vacker natt. När de gått en stund,

sade flickan: vet du, min bror, jag är så rädd, att vi ej hitta vägen hem. Brodren sade: låt oss ständigt gå åt nordvest, der vi se solen gå ned om qvällarna, ty hon gör så vid midsommarstid, och vårt hem är ditåt. Och det skall vara vårt märke, att när vi se björken på gården och den klara stjernan, som lyser genom dess löf, då skola vi veta, att vi funnit vårt hem.

Åter om en stund sade systern: vet du, min bror, jag är så rädd, att vilddjur och röfvare göra oss illa. Brodren sade: Gud skall beskydda oss. Mins du ännu den bönen vi lärde oss i vårt hem, när vi voro små:

Hvart jag mig i verlden vänder,
Står min lycka i Guds händer.

— Ja, sade flickan. Och Gud skall sända sina englar att gå vid vår sida i det främmande landet.

Så gingo de med godt mod framåt. Gossen skar sig en stadig käpp af en ung ek, till att försvara sig och sin syster med. Men intet ondt hände dem.

En dag kommo de till ett ställe, der två lika breda vägar gingo hvar åt sitt håll, och de visste ej hvilken de borde välja. Då sjöngo der två små fåglar på vägen åt venster. Kom, sade brodren; här går den rätta vägen, det hör jag på fåglarnas qvitter. — Ja, sade systern, våra fåglar äro något förmer än andra fåglar; Guds englar ha klädt sig i fåglahamn, att ledsaga oss hem.

De gingo vidare, och fåglarna flögo från gren till gren framför dem, ej fortare, än att de godt kunde följa dem. Barnen åto skogens frukter och bär, de drucko källornas klara vatten och sofvo om nätterna på mjuka bäddar af björnmossa. Och det syntes dem märkvärdigt, att hvar de än kommo om dagen, funno de mat, och hvar de än stannade om qvällen, der funno de plats att hvila uppå. Det kunde de icke förklara. Men hvar gång de sågo fåglarna, utropade de: se, Guds englar ledsaga oss! Så gingo de långa vägar framåt ...

Slutligen började flickan tröttna och sade till gos-

sen: när få vi börja att söka vår björk? Gossen sade: icke förr, än vi rundtomkring oss höra menniskorna tala det språk, som vår fader och moder talade.

Åter gingo de långa vägar fram mot vester och norr, och sommaren begynte lida till ända, och det blef kulet i skogarna. Flickan sade: syns han ej redan, vår björk? Gossen sade: icke ännu.

Landet, der de gingo, begynte nu få ett annat utseende. De hade härtills gått öfver stora slätter och kommo nu till ett land med kullar, berg, floder och stora sjöar. Flickan sade: huru skola vi komma öfver de branta bergen? Gossen sade: jag skall bära dig. Och han bar henne.

Åter sade flickan: huru skola vi komma öfver de strida floderna och de stora sjöarna? Gossen sade: vi skola ro. Och han rodde öfver floderna och sjöarna, ty öfverallt, der de kommo till stranden, fanns en båt, likasom enkom att vänta på dem. Men öfver somliga floder samm gossen med sin syster. Och de flöto lätt som vattenfåglar på vågen; ty englarna flögo vid deras sida i fåglahamn och beredde dem väg.

En dag hade de gått ända från morgonen utan någon hvila och voro mycket trötta. På qvällen kommo de till en enstaka gård, och den var nyss timrad af groft virke på askan af ett fordom brunnet hus. Der stod på gården ett litet barn och skalade rofvor. Vill du ej gifva oss en af dina rofvor? frågade gossen.

— Ja, kom, sade barnet; mor skall gifva eder mat uti stugan.

Då klappade gossen högt i sina händer, föll om barnets hals, kysste det och gret af glädje. Hvarför är du så glad, min bror? frågade flickan. Skulle jag ej vara glad? sade gossen. Detta barnet talar vår faders och moders språk. Nu få vi begynna att söka björken och stjernan.

Derpå gingo de in i stugan och blefvo vänligt emottagna. Folket i stugan frågade dem hvarifrån de kommo. Gossen svarade: vi komma från främmande land och söka vårt hem, men vi ha ej annat märke

derpå, än att på gården står en björk, der fåglarna sjunga i morgonsolen, och om aftonen lyser en klar stjerna i björkens löf.

— Stackars barn, sade folket medlidsamt. På jorden vexa många tusen björkar, och på himmelen lysa många tusen stjernor. Hur är det möjligt för eder, att bland så många finna de enda rätta?

Gossen och flickan sade: Gud skall leda oss. Hafva icke hans englar redan ledt oss långa, långa vägar till vårt land? Vi äro ju redan till hälften hemma.

— Finland är stort, sade folket i stugan och skakade på hufvudet.

— Men Gud är ändå större, svarade gossen. Och så tackade de folket och gingo vidare. Och det kom dem väl till pass, att de numera icke behöfde äta och sofva i skogarna, utan de gingo från gård till gård, och ehuru stora ödemarker lågo emellan hvarje menniskoboning och stor fattigdom var öfverallt, funno de likväl herberge och bröd, hvarhelst de behöfde, ty alla hade förbarmande med dem. Men björken och stjernan funno de icke. Från gård till gård sökte de dem, och sågo många björkar och många stjernor, men icke de rätta.

— Ack, suckade flickan, Finland är så stort, och vi äro så små! Aldrig skola vi finna vårt hem. — Men gossen bannade henne och sade: tror du på Gud? — Ja, sade flickan. — Då vet du ock, sade gossen, att större under ha skett, än så. När herdarne gingo om natten till Bethlehem, gick stjernan före dem. Hon går också framför oss, blott vi tro.

— Ja, sade flickan, som hon alltid var van att säga till brodren. Och så gingo de med glad tro än vidare framåt.

Sist kommo de en qväll till en ensam gård, och det var på andra året af deras vandring, en pingstafton i slutet af Maj, när sommarens första löf begynte slå ut uppå träden. Vid det de trädde in genom grinden, stod der på gården en stor björk med

yfvig krona och späda löf, och genom de ljusgröna löfven sken i den halfklara qvällen den strålande aftonstjernan. Det var redan så sommarljust, att blott den enda stjernan syntes på himmelens hvalf, ty hon var den största och klaraste bland dem alla.

— Der är vår björk! utropade gossen strax. Der är vår stjerna! svarade flickan genast. Och båda föllo hvarandra om halsen och tackade Gud med strömmande glädjetårar.

— Här är stallet, der far brukade leda in hästarna, sade gossen eftersinnande.

— Och jag känner igen brunnen, der mor brukade vattna korna, sade flickan.

— Der stå två små kors under björken; hvad må de betyda? menade gossen.

— Jag är så rädd att gå in i stugan, sade flickan. Tänk, om vår fader och moder ej mera lefva, eller om de ej mera känna igen oss! Gå du förut, min bror?

— Låt oss först lyssna vid dörren, sade gossen med klappande hjerta.

Inne i stugan satt en gammal man med sin hustru, och gammal var egentligen ingen af dem, men sorger och nöd hade i förtid fårat deras panna.

Mannen sade till hustrun: ja, nu är det pingst, när Gud sände hugsvalaren ned till de bedröfvade hjertan; men till oss kommer ingen tröst. Alla våra fyra barn äro borta; två sofva under björken, två äro bortförda i fiendeland och komma visst aldrig mera tillbaka till oss. Det är tungt att vara allena, när man blir gammal.

Hustrun sade: är icke Gud allsmäktig och evigt god? Han, som förde Israels barn ur fångenskapen, kan väl ock gifva oss våra barn igen, om han finner det nyttigt. Huru gamla vore nu våra yngsta barn, om de vore vid lif?

Fadren sade: gossen vore nu sexton och flickan femton år. Ack, en sådan Herrens välsignelse ha vi icke förtjent, att vi skulle få de kära barnen igen.

Vid det han ännu talade, öppnades dörren, och in trädde en gosse och en flicka, som sade sig vara komne långt ifrån och begärde en bit bröd.

— Kommen närmare, barn, sade fadren, och blifven hos oss i natt! Ack, så stora skulle också våra yngsta barn ha varit, om vi fått behålla dem.

— Se, sade hustrun, två så vackra barn! Ack, så vackra skulle också våra barn ha varit, om de ännu lefvat och varit med oss.

Och båda föräldrarna greto bitterligen. Då kunde barnen icke längre dölja sig, utan föllo med tårar i sin faders och moders famn och utropade: kännen I icke igen oss? Vi äro ju edra kära barn, och Gud har underbarligen fört oss tillbaka till eder från det främmande landet.

Och föräldrarne omfamnade dem med kärlek utan namn och föllo jemte barnen på sina knän och tackade Gud, som på sjelfva pingstaftonen hade skänkt dem alla en så stor hugsvalelse.

Sedan måste barnen berätta sina öden, och föräldrarna berättade sina, och ehuru der på ömse sidor varit mycken sorg, syntes nu sorgen alldeles förglömd och förbytt i glädje. Fadren pröfvade sonens armar och gladdes att de voro så manligt starka, och modren jemnade dottrens bruna hår och kysste väl hundrade gånger hennes blomstrande kind. Ja, sade modren med barnslig glädje, jag kunde väl tro, att något skulle hända, när två främmande fåglar sjöngo så gladt uti björken i dag.

— Dem känner jag nog, sade flickan. De äro två englar i fåglahamn, som hela vägen flugit framför oss och ledt vår vandring, och nu gläda de sig med oss, att vi funnit vårt hem.

— Kom, låt oss än en gång helsa på björken och stjernan, sade gossen. Ser du, min syster, derunder sofva våra små syskon. Om det nu vore vi, som sofve der under den gröna tufvan, och våra syskon stode här i vårt ställe och sågo uppå vår graf, hur vore vi då?

— Visserligen voren I då Guds englar i himmelen, svarade modren mildt.

— Nu vet jag, sade flickan. Englarna i fåglahamn, som följt oss hela vägen och som i dag bådat i björken vår återkomst, de voro våra små syskon, som sofva i grafven. Det var de, som sade så ständigt i våra hjertan: gån hem! gån hem, till att trösta far och mor! Det var de, som i ödemarkerna visade oss väg, att vi icke förhungrade, som redde oss sängar af mossa, att vi icke fröso ihjäl, och som vid de strida floderna sände oss båtar, att vi icke drunknade. Det var också de, som sade till oss: der är den rätta björken, der är den rätta stjernan bland många tusende. Ty Gud hade utvalt dem och sändt dem till vårt beskydd. Tack, våra syskon! Tack, gode Gud!

— Ja, sade gossen, och se hur förklarad himmelens blida stjerna lyser igenom björkens löf! Nu ha vi hunnit vårt hem; nu gå vi ej längre, syster!

— Kära barn, sade fadren, en menniskas lif uppå jorden är ständigt en vandring mot eviga mål. Gån ännu ständigt, gån med Gud i edert hjerta och det eviga målet stadigt för ögonen! I gingen med englarna till vägvisare stadigt fram; — o, må de visa er vägen allt framgent ännu! I gingen efter björken; — han betydde edert fäderneslaud. Välan, må det vara eder kärleks och edert arbetes mål, så länge I lefven! I gingen efter stjernan; — hon betecknar det eviga lifvet. Välan, må hon lysa eder hela er lefnad igenom!

— Amen, ske alltså! sade barnen och modren med knäppta händer.

Barnens bön för alla.

(*Nyårsqvällen.*)

Ett år förlidit. Ett annat år
Ur mörka skötet af tiden går,
Och menskolifvet är blott en gnista
I verldens natt, der hon snart skall brista.

Kom vid den manande klockans ljud,
Kom, låt oss böja vårt knä för Gud
Och prisa evigt Hans namn och kalla
Hans stora nåd öfver oss och alla!

Tillbedja Honom i himlens höjd,
Det är vår bästa, vår högsta fröjd.
Vi prisa Honom med barnslig tunga,
Fast alla englar Hans lof besjunga.

Hans allmakts thron öfver verlden står,
Och dock Han räknat vårt hufvudhår.
Årtusen buga sig för Hans under,
Och dock Han mäter vårt lifs sekunder.

Från evigheternas majestät
Han skådar ned på vårt lätta fjät.
Så sakta går ingen suck från jorden,
Att icke Herren förnimmer orden.

Och Gud, som hafver små barnen kär',
Han ser till dig, fast du liten är,
Han hör din bön, när från jorderingen
Du ber för alla och glömmer ingen.

Bed för dina föräldrar:

O Gud, välsigna med din nåd
Min fader och min moder.
Upplys dem med ditt helga råd;
Var deras sköld och roder.
Bevara dem och allt vårt hem,
Och lär oss lyda, älska dem,
Som dyraste klenoder.

Bed för dina syskon:

Vi äro grenar af en stam,
Vi äro syskon kära.
Så låt oss gå förenta fram
I endrägt och i ära.
Bevara oss för split och kif,
Och låt oss i vårt hela lif
Hvarandras sorger bära.

Bed för dina lärare:

O Gud, som vill den nåd mig ge,
Att nyttig lärdom höra,
Välsigna mina lärare,
Som till ditt ljus mig föra.
De vattna dina goda frön;
Så hör min innerliga bön:
Låt mig dem glädje göra.

Bed för dina vänner:

Jag har en vän och kanske två,
Och kanske har jag andra.
Gud, låt din engel med dem gå,

Hvar de i verlden vandra.
Och låt oss trogna vänner bli
I all den nöd vi råka i,
Så hjelpa vi hvarandra.

Bed för dina ovänner:

Jag arma barn, som vet hur svag
Jag sjelf så ofta felat,
Af hjertat nu förlåter jag
Dem, som mig förfördelat.
Min Gud, bevara dem också,
Ehvad mot mig de brutit må
Och kanske det ej velat.

Bed för ditt fädernesland:

Vårt land, min Gud, vårt fosterland,
Uti ditt hägn bevara.
Sträck öfver det din allmakts hand
I all dess sorg och fara.
Och låt det, i ditt ljus invigdt,
Bli stort och fritt och segerrikt,
Och så ditt vittne vara.

Bed för din furste:

Min Gud, beskydda vår monark.
Upplys hans ädla sinne,
Att i hans land må lag bli stark
Och frihet bo derinne,
Och att hans thron må byggas skön
Af brutna fjettrar och hans lön
Bli ett välsignadt minne.

Bed för dig sjelf:

Min Gud, min Fader, blif hos mig
I denna verldens villa.
Förlåt mig hvad jag bröt mot dig
Och gjort mot andra illa.

Mitt lif, min lycka lägger jag
I dina händer natt och dag.
Låt mig din nåd ej spilla.

Bed för de olyckliga:

Du gaf mig, Herre, ditt öfverflöd,
Ett älskadt hem och ett dagligt bröd,
Frid, helsa, glädje och helga orden;
Nu beder jag för all sorg på jorden:

För de olyckliga utan tal;
För dem, som qvida i hungerns qval;
För dem, som frysa i vinternatten;
För dem, som sjunka i hafvets vatten;

För dem, som smäkta i öknens sand;
För dem, som flykta för eld och brand;
För dem, som vandra med tiggarstafvar;
För dem, som gråta på kära grafvar;

För alla sjuka i sömnlös qväll;
För alla fångar i jern och cell;
För de landsflyktiga, de fördrifna,
De faderlösa, de öfvergifna;

För de vansinnigas mörka natt;
För dem, som mist sina ögons skatt;
För alla lytta; för dem en tunga
Du nekat, Gud, att ditt lof besjunga;

För dem, som sörja sitt fosterland;
För slafven under hans bödels hand;
För de förtryckta; de skuldlöst dömda;
För de förskjutna och de förglömda;

För dem, som Dig, Herre Jesu Christ,
Ha aldrig kännt eller tidigt mist;

För alla sorgsna, för alla arma;
Gud, öfver dem dig i nåd förbarma!

Bed för de brottsliga:

Så vill jag bedja för dem också,
Som långt från Gud uti synden gå:
För dem, som stjäla; för dem, som röfva;
För dem, som Herren med blod bedröfva;

För dem, som fresta oss till förderf;
För dem, som ockra på enkors skärf;
För dem, som svika sin vän i nöden,
Dem, som förråda sitt land i döden;

För dem, som smäda med ondt försåt;
För dem, som glädjas åt oskulds gråt;
För dem, som häda; för dem, som hyckla;
För dem, som fräckt med allt heligt gyckla;

För dem, som dränka sin själ i rus;
För dem, som bränna sin nästas hus;
För dem, som sälja för guld sin ära;
För dem, som ljuga och mened svära;

För dem, som yfvas i flärdens sal,
I uselt högmod, i afunds qval;
För dem, som frossa; dem, som förtrycka,
Och dem, som spela om menskolycka;

För dem, som neka den arme bröd;
För dem, som stöta sitt barn i nöd;
För dem, som banna sin far och moder;
För dem, som hata sin egen broder;

För dem, som Dig, Herre Christ, försmå
Och mot din heliga ande stå;
O, att med ånger till Dig de blicke!
O Herre, Herre, förskjut dem icke!

Bed också för de lyckliga:

All glädje, som all sorg, den är,
O Gud, din ädla gåfva.
Lär dem, som du din nåd beskär,
Att dig af hjertat lofva.
Gif, att det goda löjet slår
Som blommor upp ur jordens vår,
När jordens sorger sofva.

Bed för de goda:

Välsignad vare den, som går
I Christi spår på jorden
Och torkar sina likars tår,
Der den är bitter vorden,
Och offrar all sin lefnads tid
Åt menskors lycka, menskors frid
Med gerningen och orden.

Bed för hedningarne:

Guds klarhets ljus, Guds nådes sken,
Som lyser verlden vida,
Upplys ock dem, som länge ren
I mörkret Dig förbida.
Förutan Dig de ha ej ro,
Ej tröst, ej frid, ej hopp, ej tro;
Sänd dem ditt ljus, det blida.

Bed för allt lefvande:

Din är den vida jordens rund
Och allt hvad derpå andas.
Låt ej vår fröjd i hvarje stund
Med andras plågor blandas.
Se, Herre, mildt till djurens qval;
Låt ock för dem i dödens dal
En bättre morgon randas.

Bed för de döda:

De döda sofva. Gud allen,
Han vet hvad grafven täcker.
Men, Jesu Christ, som grafvens sten
Och dödens kedja bräcker,
O, låt dem sofva i ditt namn
Och vakna, Jesu, i din famn,
När dem din röst uppväcker.

Lofva Gud och bed för Guds rike:

Sist beder jag så innerlig:
Din nåd ej från oss vike.
All verldens rund lofsjunge Dig,
O Fader utan like!
Gud, allt vårt hopp! Gud, all vår frid!
Ack, blif hos oss till evig tid!
Tillkomme så ditt rike.

MUSIKBILAGOR

TILL

LÄSNING FÖR BARN. Tredje Boken.

Vänta litet!

(sid 80)

Komp. 1855 af K. Collan.

Lätt och ledigt.

Sång.

Pianoforte.

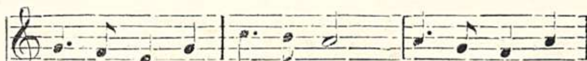
Fine.

Fine.
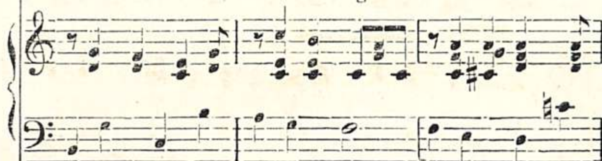
Vän---ta li-tet, sa--de vå-------ren, Jag är här på stund i----gen! Än så bär jag rim i hå-ren. Är ej rik---tigt mornad än.
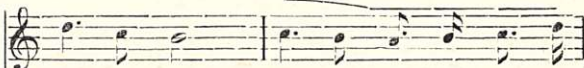
Vän---ta li-tet, det är gif------vet, Jag har vu-----xit ur min kjol, Klädningen är snäf i lif-vet. Pas---sar in----te s'en i fjol.

Men jag kommer. Vän-ta ba-------ra. Vän-ta li-----tet, vack-ra skog! Vän--ta li-tet, sjö, du kla-ra, Vän---ta blott, jag kommer nog.
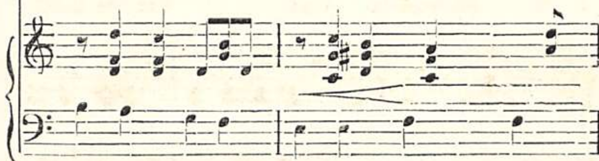

Gä-spar än i drif-vans bädd, Är ej put--sad,
Grö--na trö--jan är för kort, Skor--na har jag
Vän-ta li---tet, hul--da äng! Vän--ta du min
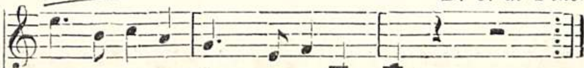

är ej klädd, Tor---ka bort den frus--na
sprun-git bort, Strum-pe---ban--det sön--der-
blom-ster--säng! Vän -ta, det har in---gen
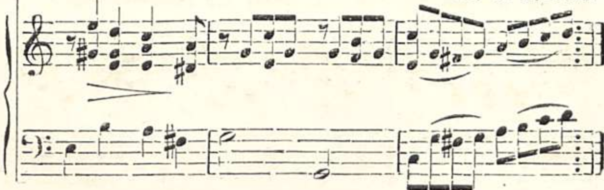

D. C. al Fine.

tå-ren, Vänta li----tet, vackra vän!
rif-vet; Och jag blygs för himlens sol.
fa--ra, Se'n den kul---na vintern dog.

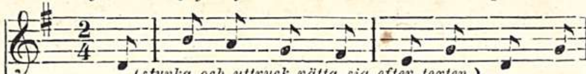
D. C. al Fine.

Raska gossar.
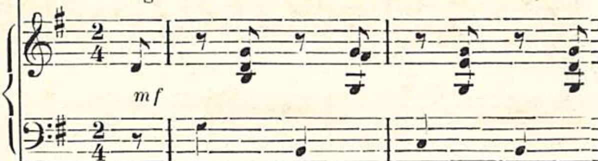
(sid 115.)

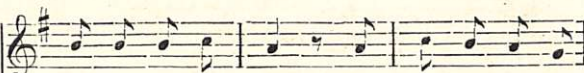
Hurtigt, men ej för fort. af J. A. Josephson.
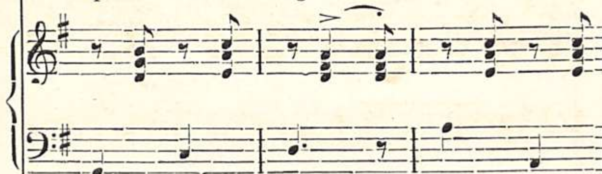

(styrka och uttryck rätta sig efter texten.)
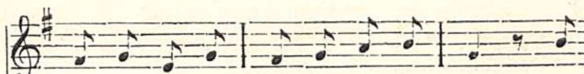
Den kal--lar jag en vek-lig pilt, Som
Om han är sjuk och svag,—får gå, Då
Nog är det bra vid bra--sans sken, När

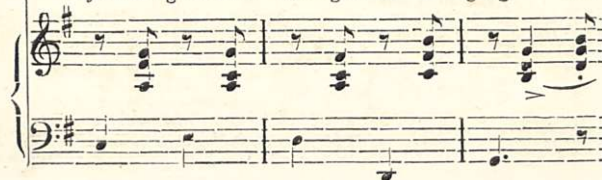

fry-ser vintern om Och sve--per sig i
kan han sit--ta still. Men är han vek och
qvällen blir så lång Och stor-men far i

pels och filt För min-sta pust som kom, Och
pjå-kig,— då Är han ej som jag vill. Och
björkens gren Och sa---gan är i gång. Men

snuf-va får för hvar--je flägt af nor-----dens
är han rädd,— det bär till fjälls! Då må han
på en är---lig vin--ter--dag Ut i det

fri-ska an--de---drägt,
ak-ta väl sin pels,
fri--a läng-tar jag.

f

Af nor--dens fri--ska an--dedrägt.
Då må han ak--ta väl sin pels.
Ut i det fri---a längtar jag.

På blank is.

(sid. 145.)

Hastigt och gladt. af J. A. Josephson.

cresc. *mf*

glitt - - - rat u - - - ti stor - - - - - mens ras. Ett
skört är vi-kens silf - - - - - - ver-band! Det
far - - - -ten af den snab - - - - - - ba vind Och

cresc.

barn af sö - -derns bli - - - da kust, Kan
fri - - - - - ska mod, det un - - - - ga skämt I
vän - - - - - da från vår ba - - - - na se'n Till

cresc.

ej din konst, vet ej din lust, Du
dig sin ru - - na ri - - - - sta jemt. Vi
vän - - - ners famn och bra - - - sans sken, Att

nä-----ra. Du kä-----ra, Du skä--ra, vack-ra
byg----ga Så tryg---ga Vår bryg-ga vid din
bli-----da För--bi-----da Den vi---da nor-dens

cresc.

spe---gel-----sal, Som blin---------kar och
blan--ka rand Och seg---------la Och
vack-ra vår. Då ljus---------na De

cresc.

ff

vin-----kar Oss ut till vin-ter--
speg----la Varmt hjer — — — — ta, fru-sen
frus----na, De fång — — — — na böl-jors

ff

p

bal!
hand
spår.

